ZICHRON MEIR EDITION

תרגום אונקלוס ONICLOS

Parashas Bamidbar/פרשת במדבר

ArtScroll® Series

Rabbi Nosson Scherman / Rabbi Gedaliah Zlotowitz

General Editors

Rabbi Meir Zlotowitz 7"7, Founder

פרשת במדבר

[א] א וֹיְדַבֵּר יהוְה אֶל-משֶׁה בְּמִדְבַּר סִינֵי בְּאָהֶל מוֹעֵד
א א וּמַלִּיל יִיָּ עם משָׁה בְּמִדְבָּר סִינֵי בְּמַשְׁבַּן זִמְנָא
בְּאָחָד לַחֹבֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
בְּאָחָד לַחֹבָשׁ הַנִּינָא בְּשַׁנָּה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
בְּאָחָר: בּ שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ בָּל-עֲדָת בְּגֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְמִימָר: בּ שְּאוּ זָת חָשְׁבַּן בָּל בְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם

י"בר

וּכְשֶׁבָּח לְהַבְּרוֹת שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם [נ"ח: בְּחוֹכָם] מְנָחָם. בְּשֶׁתְּם. בְּנִיסָן הוּקַם הַמִּשְׁבָּן וּבְשָׁתִד בְּחָנִיר מְנָאָם: (ב) לְמִשְׁבְּחֹתָם. דַע מִנִין כַּל שָׁבַט וַשְׁבַט: (א) וַיְדַבֶּר. בְּמִדְבַּר סִינֵּי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ. מִמּוֹךְ חִיבָּסֶן לְפָנִיו מוֹנֶה חׁוֹמֶם כָּל שָׁעָה. בְּשֶׁיְנְאוֹ מִמְּלְרֵים מְנְחָן (שמות יב, לו), וּכְשַׁנְפָּלוּ בַּעַגָּל (שמות לב, לה) מִנְחַן לִידָע [מַנִין] הַפּוֹחַרִים,

— CHUMASH TRANSLATION –

1.

¹Hashem spoke **to** Moshe in the Wilderness of Sinai, in the Ohel Moed, on the first of the second month, in the second year after their exodus from the land of Egypt, saying:

² Raise the heads of the entire assembly of the Children of Israel according to their families **ONKELOS ELUCIDATED -**

1.

- 1. בְּמִדְבְּרָא Hashem spoke WITH^[1] Moshe דְּמִדְּבְרָא in the Wilderness of Sinai, בְּמִשְּבַן זִמְנָא in the Ohel Moed (Tent of Meeting), בְּחָדְ לְיַרְחָא תִנְיָנָא on the first of the second month (Iyar), בְּשַׁהָּא תִנְיָתָא in the second year לְמִבּּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרֵיִם after their exodus from the land of Egypt, לְמֵימָר saying:
- 2. בְּבִילוּ יִתְ חֻשְׁבַּן בָּל בְּנִשְׁתָא דְּבְנִי יִשְׂרָאֵל OBTAIN THE COUNT of the entire assembly of the Children of Israel, לְזַרְעֵיִתְהוֹן

1. Onkelos generally translates אָל as speak "with," rather than speak "to," because the verb דבר denotes a direct and close communication. By contrast, he translates the phrase אמר אָל as say "to," (see, e.g., 3:40 below), since the verb אמר means simply to convey words to another (Redifi Maya, שרש אמר, Pas'shegen HaDas, Devarim 2:16).

For this very reason, when the context is Hashem speaking to man through prophecy, Onkelos generally modifies his translation to *speak* "to," in order to minimize the connotation of Hashem directly communicating with a person. However, with regard to Moshe (as in this verse), whose level of prophecy was of a uniquely personal nature (see below, 12:8 and *Devarim* 34:10), Onkelos retains the translation of *speak with*. See *Vayikra* 10:8 note 14 for further discussion.

2. The Torah consistently uses the term *Ohel Moed* to refer to the Mishkan. *Radak* (*Shorashim* עי יעד) explains that the word מועד means "a designation (of time or place) for meeting," and refers to Hashem's meetings with Moshe in the Mishkan to teach him Torah, and to the gathering together of Jews there [for prayer and other occasions]; see also *Shemos* 29:42-43 with *Rashi*. Accordingly, the accurate translation of *Ohel Moed* is "the tent of designation for meeting." This is the simple

understanding of Onkelos' translation, מָשְׁבַּן זְּמָגָא, as well (i.e., מְשְׁבַּן זְמָגָא, convening, not in the sense of זְמִרָּן, time), since Onkelos similarly translates the verb forms of מִצְיִה — for example, אַנְּעֵּך, I shall convene [in the Ohel Moed] (17:19 below) — as אֲנַמֵּן מֵימְרִי (Nefesh HaGer to Vayikra 1:1).

HaKesav VeHaKabbalah (to Shemos 27:21), however, maintains that Onkelos' term אָהָל is in fact meant in the sense of "time," so that אָהָל מוֹעָר, as well as the Hebrew term אָהָל מוֹעַר, means a tent "for a time." The Mishkan is called this way because it was dismantled and erected anew every time the camp relocated, as opposed to the Beis HaMikdash, which was a permanent structure and is thus called the בֵּיח עוֹלְמִים, the Eternal House.

3. Onkelos interprets the word אָשְׁיוֹ the sense of "taking up" or "receiving" (see, similarly, 5:31 below with note 62), and איז as referring to the sum total of a count (see Rashi to Shemos 30:12 with Mizrachi and Gur Aryeh). [The Torah refers to the sum total as אָר, literally, head, because census-takers would customarily write the total on the "top" of the tally page (Ibn Ezra there).] Hence, אָת ראש means "obtain the total count."

The literal "Raise the heads" is expounded by the Midrash (Bamidbar Rabbah 1:9) as conveying that the

לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפֵּר שֵׁמוֹת כָּל־זָבֶר לְגַלְגְּלְתָם: גּמִבֶּּן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיוֹ שְׁמָהָן כָּל דְּכוּרָא לְגִלְגְּלְתְהוֹן: גּמבֵּר עֶשְׂרִים שָׁנָה נָלַעְלָה כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְרָוּ אֹתְם עֶשְׂרִין שִׁנִּיוֹ וּלְעֵלָּא כָּל נָפֵּק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְרָוּ אֹתְם לְצִבְאֹתָם אַתָּה וְאַהְרֹן: דְּוְאִתְּכֵם יְהְוֹּי אִישׁ אֻישׁ לַפַּשֶּׂה לְמִבְּיֹא לְשִׁבְטָּא לְשִׁבְּטָּא

י"בס

(ג) בֶּל יצֵא צָבָא. מַנִּיד שֶׁחֵין יוֹצֵּא בַנְּבָּה פָּחוֹת מִבֶּן עֶּלְרִים: (ד) וְאִהְבֶם יִהְיוּ. בְּשֶׁמִּפְקְרוּ חׁוֹמָס יִהְיוּ עִמָּכֶס יְבִיּחׁ כָּל שֵׁבֶּט יִהְיוּ בּיִבְּים יִהְיוּ. בְּשֶׁמִּפְקְרוּ חׁוֹמָס יִהְיוּ עִמָּכֶס יְבִיחׁ כָּל שֵׁבֶּט יוֹבנו: לְבֵית אֲבֹתָם. מִי שֶׁאָבִיו מִשְּבֶט אָחָד וְאָמוֹ מִשֵּׁבֶּט אַחֵר יָקוֹס עֵל שַׁבָּט אָבִיו (במדבר רבה ו, ג; בבא בתרא קט:): לִגלִגִּלתַם. עֵל יִדִי שָׁקָלִיס "בַּקָט לַגְּלִגְּלַת" (שמות לח, כו):

CHUMASH TRANSLATION -

[and] according to their fathers' household, by number of names, every male, head by head. ³ From twenty years of age and up — everyone who goes out to the legion in Israel—you shall count them according to their legions, you and Aharon. ⁴ And with you shall be one man from each tribe,

— ONKELOS ELUCIDATED -

- 3. מְבֵּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא From twenty years of age and up בָּל נָפֵק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל whoever goes out to the legion in Israel [6] בְּל נָפֵק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל you shall count them [7] according to their legions, [8] אַהָּרֹן you and Aharon.
- 4. אַמְכּוֹן יְהוֹן And with you when you count them shall be בַּרָא לַשְׁבְטָא one man from each tribe,

census elevated and glorified the Jewish people, for it demonstrated their importance in Hashem's eyes. See also *Rashi* to v. 1 and *Ramban* to v. 3.

- 4. "Their families" refers to each person's immediately family. By counting the people according to their families, they would be able to determine each person's tribe and thereby arrive at an accurate count of each tribe. The family and tribe is determined "according to their fathers' household," meaning that if one's father is from one tribe and his mother is from a different tribe, he is counted as a member of his father's tribe (*Rashi* with *Mizrachi* and *Gur Arveh*).
- 5. Onkelos interprets the term מְּשְּפֵּר in its typical sense number. Accordingly, by number (or by count) of the names means that, rather than counting the people themselves (using a head count), each person would state his name, and the names would be written down in a ledger and then counted (see Ralbag, Malbim, and, similarly, Netziv).

This is unlike Rashi further in the verse, who maintains that each person gave a half-shekel coin and the coins were counted. Rashi may understand the term like Ramban (end of next verse), who interprets it as "by telling of names" (from the verb סְּפֵּר tell). As each man would bring his half-shekel, he was to state his name and tribal affiliation before Moshe and the tribal leaders (see v. 18 below).

6. According to *Rashi*, this refers specifically to service in the army, where the minimum age to serve was twenty. In general, though, the term אָבָא (and its Aramaic equivalent (מֵיילָא) simply means a "legion" or a gathering (a "host") of people, typically for a purpose, such as to serve in some capacity (e.g., 4:3 below) or for encampment (as in v. 52 below). See also further in the verse with note 9.

In fact, Ramban maintains that even here \mbox{xz} does not mean "army," but simply a gathering of men, and that the age of twenty simply reflects the social reality that teenagers do not congregate among the men. See further, $HaKesav\ VeHaKabbalah$ to 2:4 below.

- 7. The Hebrew term מקד is generally used in the sense of remembering or turning one's attention to something or someone (see, for example, *Bereishis* 21:1). *Ramban* explains that, in using this term here, Hashem indicated to Moshe that he should not directly count them, but rather they shall each give a half-shekel coin (see note 5) and through counting these coins Moshe will become "aware" of their number.
- 8. I.e., according to their tribes, each of which consists of a "legion" of people [see note 7] (*Ramban*; see also *Rashi* to *Shemos* 6:26). The verse is saying that in addition to obtaining the count of the nation as a whole, they shall also obtain the count of each tribe (*Pnei Yerushalayim* to *Ramban*).

אָישׁ רָאשׁ לְבֵית־אֲבָּהָתִּי הְּוּא: • הְּ וְאֵלֵּה שְׁמְוֹת הְאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בְּּגְּיִשׁ לְבֵית אֲבָּהָתִוֹהִ הְּוּא: • הְאֵלֵּין שְׁמָהָת גָּבְּרָיָא דִּי יְעָמְּוֹן עִּבְּרָיִא דִּי יְאָלִין שְׁמָהָת גָּבְרָיָא דִּי יְאָמִן עִּבְּהָתוֹן שְׁלָמִיאֵל בָּן־שְׁרִישִׁבְּי: י לְיִאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁרִיאוּר: י לְשִׁמְעוֹן שְׁלָמִיאֵל בָּר צִּוֹרִשְׁרָי: י לְיִהוּדָּה נַחְשׁוֹן בָּן־עַמִּינְדָב: ח לְיִשְׁשׁכָּר נְתַנְּאֵל בָּר צוּרִישַׁדָּי: י לִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בָּן־עַמִּינְדָב: ח לְיִשְׁשׁכָּר נְתַנְּאֵל בָּר צוּרִישַׁדָּי: י לִיהוּדָּה נַחְשׁוֹן בָּן־עַמִּינְדָב: ח לְיִשְׁשׁכָּר נְתַנְּאֵל בָּר צוֹיִישְׁלְע בָּן־עַמְינִבְּר: י לְבְנֵי יוֹםף לְאָפְרֵיִם אֲעָלְישְׁמֶע בָּן־עַמִּילִוֹן אֶלִיאָב בָּן־חַלְּן: י לְבְנֵי יוֹםף לְאָפְרֵיִם אֲעָלִי אֵלְישְׁמְע בָּן־עַמִּילִוֹן אֶלִיאָב בַּר חַלְּן: י לְבְנֵי יוֹםף לְאָפְרֵיִם אֲעָלִיץ אֲרִייִם בְּעִיּאֵל בִּר צִּוֹרְבִּיְתְּנְיִים לְּאָשְׁר בּּגְעִיאֵל בְּר צוּיְלִישְׁמָע בָּן־עַמִּיהְוּד לִמְנַשֶּׁה נַּמְלִיאֵל בָּן־בְּרִבְיִייִם לְּאָשְׁר בּּגְּעִיאֵל בְּר צִּיִייִם בְּעִיאָל בִּי לִּבְיִים בְּעִיּאָל בְּרִינִין בָּר צִּיְיִינְיי בְּלְנִייִין בְּנִילְן אֶּלְיִיםף בְּנִילְוֹן אְלְיִםף בָּנְילִוּן עְבְּרָנְיִייִם בְּעִייִייִן בָּר גִּיְיִינְיי בְּנְיִילְן אֶיְיִםף בָּר לְּנִייִי בְּנִייִם בְּעִייִאֵל בִּין בָּן־בִּיְנְיִייְם בְּעִייִייִן בָּר גִּיְעִינְיי: יּ לְיְבִּין אֲחִיעֵעוֹן בָּן בְּנִייְלִייִם בְּעְיִבְייִּים בְּעִיּעְם בָּן בְּעִנְעִייִים בְּעִיּעִים בְּיִּיְיִם בְּיִילְיִים בְּיִיִּיְן בָּן בְּעִיְיִיִייִי בְּלְנְיִיְן אְּחִיעִין בָּן בְּנִייִין בָּי בִּיְיִיְיִייִי בְּלְיִין אְמִיּישְׁיִי בִּיְעְיִייִי בְּיִיְיִיְיִי בְּעִייִּיְן בָּר גִּנְייִיי בְּלְיִים בְּעִיּעְן בְּיוֹי בְּינְייִי בְּיִייְי בְּיִייְי בְּיִייְיִי בְּיִייִי בְּיִייְי בְּיִּבְייִי בְּיִייִי בְּיוּ בְּיוֹייִי בְּיוֹי בְּיוּיבְיי בִי בְּנִייְייִיי בְּבְייִי בְּיִייְי בְּיוּיבְיוֹ בְּיִילִייִי בְּיִיוֹן בְּיִי בְּיִייְיִייִי בְּיְיִיבְּיוּ בְּיִייִיְן בְּיִינְייִי בְּיוּבְייִי בְּייִיבְּיוֹ בְּיִיבְייִּיבְיי בְּיבְייִייִיבוּ בְּיִייִיבְן בְּיִייִּיְיְיִייְיִיְיְי בְּיִינְייִייִי בְּיְב

—— CHUMASH TRANSLATION —

a man who is a head of his fathers' household.

⁵ These are the names of the men who shall stand with you: For Reuven, Elitzur son of Shedeur. ⁶ For Shimon, Shelumiel son of Tzurishadai. ⁷ For Yehudah, Nachshon son of Aminadav. 8 For Yissachar, Nesanel son of Tzuar. ⁹ For Zevulun, Eliav son of Chelon. 10 For the children of Yosef — for Ephraim, Elishama son of Amihud; for Menasheh, Gamaliel son of Pedahtzur. 11 For Binyamin, Avidan son of Gideoni. 12 For Dan, Achiezer son of Amishadai. 13 For Asher, Pagiel son of Ochran. 14 For Gad, Eliasaf son of Deuel. 15 For Naftali, Achira son of Enan.

גְּבֵר בֵישׁ לְבֵית אֲבָהָתוֹהִי הוּא — a man who is a head of his fathers' household, i.e., the leader of his tribe.

- 5. יְאַלֵּין שְׁמָהָת גֻּבְּרָיָא These are the names of the men יִּדְּ שׁׁהָבֶּוּ who shall stand with you: לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁרֵיאוּר — For Reuven, Elitzur son of Shedeur.
- לְשִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדִּי For Shimon, Shelumiel son of Tzurishadai.
- 7. ליהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב For Yehudah, Nachshon son of Aminadav.
- 8. ליששכר נתנאל בר צוער For Yissachar, Nesanel son of Tzuar.
- 9. לובולן אֱלוּאָב בַּר חֵלוֹ For Zevulun, Eliav son of Chelon.
- 10. לְּצֶפְרֵים אֱלִישָׁמְע בַּר For the children of Yosef לְצְנִי יוֹסֵף for Ephraim, Elishama son of Amihud; לִמְנַשֶׁה for Menasheh, Gamliel son of Pedahtzur. [9]
- 11. לְבְנַיָּמִן אֲבִירָן בַּר גִּרְענִי For Binyamin, Avidan son of Gideoni.
- 12. לָּדָן אֲחִיעֲוֵר בַּר עַמִּישַׁדִּי For Dan, Achiezer son of Amishadai.
- 13. לְאָשֶׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עַכְרָן For Asher, Pagiel son of Ochran.
- 14. לְגָר אֶלְיָסְף בַּר דְעוֹאֵל For Gad, Eliasaf son of Deuel.
- 15. לְנַפְתַּלִי אַחִירֵע בַּר עֵינָן For Naftali, Achira son of Enan.

leaders), the census, etc. The tribe of Levi, however, was not part of the count of tribes in regard to these matters.

⁻ ONKELOS ELUCIDATED -

^{9.} Ephraim and Menasheh were considered two separate tribes in regard to all the matters discussed in this and the following *parashos* — the *Nesiim* (tribal

מּי אֵבֶּיה קְרוּאֵי [קריאי] הָעַדָּה נְשִׁיאָי מַטְּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי מִיּיִן מְעָרְצִי פִּנְשִׁיּא רַבְּרְבֵּי שִׁבְּטִי אֲבָהָתְהוֹן רִישִׁי אַלְפֵּי יִשְׂרָאֵל הַם: • יי וַיִּקַח מֹשֶׁה וְאַהַרְן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵבֶּה אַלְפֵּי יִשְׂרָאֵל אִנוּן: יי וּדְבַּר מֹשֶׁה וְאַהַרְן יֻת גְּבְרָיִא הָאִנִּין הָאֵבֶּר מֹשֶׁה וְאַבְּרְן יֻת גְּבְרָיִא הָאִנִּין הָאָבָר מֹשֶׁה וְאַבְּרְן יֻת גִּבְרָיִא הָאִנִּין הַאְבָּר מֹשֶׁה וְאַבְּרְוֹ יִת גִּבְּרִיִּא הָאִנִּין הַּאָבָר בִּשְׁמְּהוֹן יִּת בָּל בְּנִשְׁתָּא בְּנִשׁוּ בְּשְׁמָהָן יִם לְּרֵיְהָא הְנִיּעִי אֲבִּרְעִבְּר שְׁמְּלוֹת מִבֶּּן הַנְּעִיְהוֹן לְבִית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְין שִׁמְהָן מִבָּר הַעְּבְּרִים שְׁבָּרְיִם שְׁבָּרְ שֵׁמְוֹת מְבֶּרְ שִׁמְלוֹת מְבֶּרְ עִּיְהוֹן לְבִית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיִן שִׁמְּלָּח לְגִלְהְלְתְם: יִי בְּאָיִתְה אָנָיִם הְאָבָר יִי יָת משֶׁה עִּיִּבְּר יִי שָׁרִי יִי יָת משֶּׁה עְּבִּרְתוֹן שְׁנִין וּלְעֵלְא לְגְלְּבְּלְתְהוֹן: יִי בְּמָאִר יִי בְּקִיר יִי יָתְ מִשְּׁה מְצִּלְהְהוֹן יִי שְׁנְיִין שִׁנְיִי וְיִי עָּלְה לְגָלְהְלְהוֹן: יִי בְּמָאִר יִי בְּקִיר יִי יָּעְרָא לְּגִּלְא לְנְבְּלְהְהוֹן: יִי בְּמָאִר בִּיִים בְּיִים שְׁבִּיִי שְׁנִילְא לְבִּלְתְהוֹן לְבִילְא לְבִּלְהְהוֹן: יִי בְּבְיִים בְּבְּיִית אֲבָּרְתְהוֹן בְּבְיִים שְׁבְּבִּי בְּיִים בְּבְּבִּית בְּבְּבְיּת בְּבְּיִים בְּיִים בְּבִּיִּם בְּבְּיִים בְּבְּיִבְּיוּ בְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבִּיִּת בְּבְּיִים בְּבִּיִים בְּיִים בְּבְּיִבְּיוּ בְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבִּיִם בְּבְּיִים בְּבִּיִים בְּנִים בְּבִּים בְּבִים בְּבְּבִּים בּיִים בְּבְּיִים בְּבְיִים בְּיִים בְּיִבְּבְּיוֹם בְּעִיתְהוֹין בִּיְבְיִים בְּיִבְיוֹ בְּיִנְיִים בְּיִים בְּבְּבְּיוֹי בְּיִים בְּבְּיוּ בְּבְיוּם בְּבִּיי בְּיבְיוּ בְּיִים בְּבְיּבְּי בְּיִים בְּיִבְּבְיוּ בְּבְּיוּבְיוּ בְּיוֹבְיי בְּיִבְּבְּיוּ בְּבְּיִי בְּיוּבְיי בְּבְּבְיי בְּבְּבְּבְּיוּ בְּבְייִים בְּבְּיוּים בְּיִים בְּבְּיוּבְּבְּיוּיוּ בְּיִבְּיי בְּבְּיִבְּיוּתְהוֹן בְּיִבְּיִים בְּבִיי בְּיִיים בְּבְּיִים בְּבְּבְיוּבְּיוּבְבְּבְיי בְּיִייְבְּיוּבְיוּיוּיוּי בְּיִים בְּבְּייִים בְּבְייִים בְּבְּבְייִיּים

(טז) אֵלֶה קְרוּאֵי הָעָדָה. הַנִּקְרָחִים לְכָל דְּבַר חֲשִׁבּוּת שֶׁבָּעָדָה: (יז) אַת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה. חֶת בְּעָלֶה נְלִיחִים הַנְּלְוּ: אֲשֶׁר נָקָבוּ לוֹ כָּחֹן בִשְׁמוֹת: (יח) וַיִּתְיַלְדוּ עַל מִשְׁפָּחתַם. הַבִּיחוּ סִפְּרֵי יְחוּסִיהָם וְעִידִי חַזְקַת לֵידָתָם כָּל חֲחָד לְהָתִייָּחָם עַל הַשְּׁבִּט:

י"בס

- CHUMASH TRANSLATION —

ones of the assembly, the leaders of their fathers' tribes, they are the heads of the thousands of Israel. ¹⁷ Moshe and Aharon took these men who had been specified by name.

¹⁸ They gathered the entire assembly on the first of the second month, and they registered their lineage according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, head by head. ¹⁹ As Hashem had commanded Moshe.

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 16. אַלֵּין מְעָרְעֵי כְּנִשְּׁהָא These are the ones who meet on behalf of the assembly, בְּבְרֵבִי שִׁבְטֵי אֲבָהָתְהוֹן the leaders of their fathers' tribes, בִישֵׁי אַלְפַּיָא דְיִשְׂרָאֵל אַנוּן they are the heads of the thousands of Israel.
- 17. וְּדְבֵּר מֹשֶׁה וְאַבֶּרוֹ יָת גֻּבְרַיָּא הָאִלֵּיון Moshe and Aharon took these twelve men דִּי אָתְפֶּרְשׁוּ בִּשְׁמָהן who were specified by Hashem by THEIR names, to join them in counting the people.
- 18. וְיָת בָּל בְּנִשְׁתָּא אַבְנָשׁוּ They gathered באר בּחַד לְיֵרָחָא תְנְיָנָא on the first of the second month, בְּחַד לְיֵרְחָא תְנְיָנָא and [the people] registered their tribal lineage according to their families and according to their fathers' household, בּמְנְיֵן שְׁמָּחְ מִבֵּר by number of names, from twenty years of age and up, לְּלָלְתָּהוֹן head by head.
- 19. בְּמָא דִי פַקּוּד יָיִ יָת מֹשֶׁה As Hashem had commanded Moshe,

11. Onkelos generally uses the root דבר, literally, *lead*, for the taking of people or animals, since they are led by command or persuasion, rather than taken in hand.

When the reference is to taking something in hand, Onkelos uses the root בוסם, take (see Rashi to Bereishis 43:15 and Introduction to Nefesh HaGer. ב"ד, הקדום ה"ד).

- 12. The Aramaic אַבְּנְשׁוּ (like the Hebrew הַּקְּהֵילוּ) literally means, they caused [the entire assembly] to gather. The verb is expressed this way because one does not actually gather people together by hand; he causes them to gather by summoning them together. [Some editions of Onkelos, however, do have בְּנָשׁוּ , they gathered.]
- 13. Since the count was to be done by tribe, the people had to establish the tribe to which they belonged, either by written documentation or valid witnesses (*Rashi*), or by giving their word (*Ramban*).

^{10.} They meet to discuss public affairs and seek counsel with each other (see *Or HaTargum* to 16:2 and note 4 there). This explanation assumes that מְעָרֵע means encounter or occasion (Pas'shegen; Ramban to Vayikra 23:2; see note 2 in our edition there). Some maintain, however that מְעָרֵע can also mean calling (see Pas'shegen and Lechem VeSimlah to Vayikra ibid.). Accordingly, Onkelos is understood like Rashi, who interprets קְּרוֹאֵי הָעָרֶד as: "those who are summoned (called) for [every matter of importance affecting] the assembly." See also Beurei Onkelos.

וּמְלָת מָאָה:

וֹּמְלָת מָאָה:

בּל נְבֶּלְ בְּלִת בְּלִר בְּעִים בְּמִיְרִם בְּמִיְרִם בְּמִיְרִם בְּמִיִּים שְׁבָיִת אֲבֹתָם בְּמִיְרִם שְׁבָּיִת אֲבֹתָם בְּמִיְרִם שְׁבָּיִת אֲבָהִתוֹן בְּמִיּנִן שְׁמָחָן בִּמְיְנִים בְּלִרְיִם בְּמִיְרִם בְּמִיְרִהוֹן לְעִבְּעִיחוֹן לְנִיעְיִחוֹן לְנִיעְיִחוֹן לְנִבְעִיחוֹן לְנִיעְעִיחוֹן לְנִיעְעָּחוֹן מִנְעְּעָחוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָּהוֹן לְנִיעְעָּהוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְנִיעְעָּחוֹן לְנִיעְעָּחוֹן לְנִיעְעָּיִם לְּבְּלִיתוֹן לְנִיעְעָּיִם לְּנִינִיוֹן לְנִיעְעָהוֹן לְּנִעְעָּיִם לְּנִינִייִוֹן לְנִיעְעָּיִם לְּנִינִיוּוֹן לְעִיּעְיִים לְּנִינִייִּוֹן לְּעִיְעִיִּים לְּעָבְיִין וְשִּבְּעִיּיִּיִים לְּעָּבְּיִין וְשִּעְּעִּיִּי שְׁעְעִיִּיוֹן לְּעִיּעְיִים לְּעָּבְיִיִים לְּעָּבְיִים לְּבִּיִי שְׁמְעִיוֹן לִּעְּעָּיִים לְּבִּיִּיְיִים לְּנִינִייִיוֹן לְשִּבְּעִייִן לְּעִיּעְיִים לְּנִינִייִיוֹן לְשִּבְּעִייִין לְּעִיבְּעִייִין לְּעִיִּיִייִייִייִייִי שְּבִייִייִייִייִייִייִייִייִי שְׁיִיִייִייִיי בְּיִייִייִייִיי שְׁיִייִייִיי בְּיִי בְּיִייִייִיייִייי בְּיִייִיייִייי בְּיִי בְּיִייִייִייִייי שְׁיִייִיייִייי בְּיי בְּיִייִיייי בְּייִיייייי בְּיי בְּיִייְייִייי שְׁיִייִייִייי שְּבִּייִייייי בְּייִייייי בְּיי בְּייִייייי בְּייִייייי בְּייי בְּיִּייִיין לְּעִייִייִּייִייִיי שְּיִּייִייִייי שְׁיִיוּן בְּיִייִייִייִייְיִי שְּיִיּיִייִייי שְּיִּייִייִייְייִי שְּבְּיִייִייִי בְּיִּייִיִּייִייִייִייְיִיי

CHUMASH TRANSLATION

he counted them in the Wilderness of Sinai.

²⁰ The children of Reuven, first-born of Yisrael, were — their off-spring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, head by head, every male from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ²¹ their numbers, for the tribe of Reuven: forty-six thousand, five hundred.

²² For the children of Shimon, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, its numbers, by number of names, head by head, every male from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ²³ their numbers, for the tribe of Shimon: fifty-nine thousand, three hundred.

- ONKELOS ELUCIDATED -

וְמְנָנון בְּמֵדְבְּרָא דְסִינִי — he counted them in the Wilderness of Sinai.

- 20. בּוֹרְרָא דְיִשְּׂרָאֵל The children of Reuven, firstborn of Yisrael, were מּוֹלְרָתְהוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן לְבֵית their offspring according to their families and according to their fathers' household, בְּמנְיוַן שְׁמָהָן לְגֶּלְנְּתָהוֹן by number of names, head by head, בָּל דְּבוּרָא every male מַבַּר עֶשְׁרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא from twenty years of age and up, בֹל נְבֵּק חֵילָא everyone who goes out to the legion —
- 21. מְנְיֵנִיהוֹן לְשִׁבְּטָא דְרְאוֹבֵן their numbers, for the tribe of Reuven: אַרְבְּעִין וְשַׁתָּא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה forty-six thousand, five hundred.
- 22. לְבְנֵי שִׁמְעוֹן For the children of Shimon, לְבְנֵי שִׁמְעוֹן their offspring according to their families and according to their fathers' household, המנְיוַ שְׁמָהָן לְגַלְּנְּלְתָהוֹן [the tribe's] numbers, מבָּר בְּלְּלָתְהוֹן every male בֹּל דְבוּרָא every male בֹל בְּבוּךְ שְׁנִין וּלְעֵלָא crom twenty years of age and up, בֹל בָּבַּק חֵילָא everyone who goes out to the legion —
- 23. מִנְיֵנִיהוֹן לְשְׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן their numbers, for the tribe of Shimon: מָמְשִׁין וְתִשְׁעָה אַלְפִּין וּתְלָת מְאָה fifty-nine thousand, three hundred.

בּר לְבְנֵי נֻר תְּוֹלְדְתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִיְפַר שֵׁמֹוֹת מַבֶּן עֻשְׂרִים שָׁנָה וְלַבִית אֲבָתָם בְּמִיְפַר שֵׁמֹוֹת מָבֶּן עֻשְׂרִים שָׁנָה וְלַבִית אֲבָתָם בְּמִיְפַּר שֵׁמֹוֹת מָבֶּן עֻשְׂרִים שָׁנָה וְלַנִית אֲבָתִם לְבֵית אֲבָתִם לְמַשִּׁה בִּי לְמִשְׁרִם בְּמִיּחְבִּי בְּמִיּיִם שְׁנָה וְלִעִישׁ מִאְוֹת וְחֲמִשִׁים: פּ מִּנְנֵיהוֹן לְשִׁבְּטִּא בִּל נָפֵק חֵילָא: בּה מִנְנֵיהוֹן לְשִׁבְּטִּא בִּי נְפֵלְ חֵילָא: בּוּ מִּנְנֵיהוֹן לְשִׁבְּעִם אֲבָּתְ וְשִׁמְּח מִאְוֹת וְבְּעִים שָׁנָה וְלִעְלָה כִּל יִצֵּא צָבָא: בּוּ מִנְינֵיהוֹן בְּמִינְן וְשִׁית מְאָה וְחִמְשְׁבְּרוֹ שְׁנִין וְשִׁית מְאָה וְשְׁבָּחוֹן לְנֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבִתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבָתְם לְבֵית אֲבִתְם לְבֵית אֲבָתִם לְבֵית אֲבִתְם לְבִית אֲבֹתְם לְבִית אֲבָתִם לְבֵית אֲבֹתְם לְבִית אֲבָתִם לְבֵית אֲבֹתְם לְבִית אֲבֹתְם לְבִית אֲבָתִם לְבֵית אֲבֹתְם לְבִית אֲבָתִם לְבִית אֲבָתְם לְבִית אֲבָּתְם לְבִית אֲבָתִם לְבִית אֲבָתִם לְבִית אֲבָתְם לְבִית אֲבָּתְם לְבִית אֲבָּתְם לִבְּיתְם לְּבָּי וְשִׁית מְבָּי תְּעִים לְבִּית וְשִׁתְּם לְבִית אֲבָּתְם לְבִית אֲבִיתְם לְבִית אֲבָתְם לְבִית אֲבָּתְם לְבִּית אֲבָּתְם לְבִּית אֲבָּתְם בִּילְם וְשִׁים מִּנְנִי הִישְׁשׁבּר תְּשְׁתִּן מְשְׁרִין שְׁנִין וֹשְׁעִם לְּוֹי עִשְׁם מִאוֹן מִבְּר עִשְּיִין וְשִׁתְּעִיתְם לְנִיעִישׁ מִילְאִי בּּי עִשְּבִּין וְשִּבּי יִשְׁשְׁבָּר תְּשְׁבְּין וְשְׁבְּעִים לְּבִּית אָּבְּיִים שְׁבִּין וְשְׁתְּבִיתְם לְּבִית אָבְּיִים שְׁבִּיוֹ וְשְׁתְּבִית אְבִּים מִילְאי בּּי נְבִּים מִילְאי בּּל נָפִּים חֵילְאי בּּיל נָבּים חִילְאי.

- CHUMASH TRANSLATION —

ONKELOS ELUCIDATED

²⁶ For the children of Yehudah, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ²⁷ their numbers, for the tribe of Yehudah: seventy-four thousand, six hundred.

²⁸ For the children of Yissachar, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion —

25. מְנְיֵנִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָּד — their numbers, for the tribe of Gad: אַרְבָּעִין וְחַמְשִׁא אַלְפִּין וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין — forty-five thousand, six hundred and fifty.

26. לְבְנֵי יְהוּדָה — For the children of Yehudah, מוֹלְדָתְהוֹן — their offspring according to their families and according to their fathers' household, הַבָּר עָשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא — by number of names, מַבַּר עָשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא — from twenty years of age and up, בֹל נָבֵּק חֵילָא — everyone who goes out to the legion —

27. מְנְיֵנִיהוֹן לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה — their numbers, for the tribe of Yehudah: שָׁבְעון וְשִׁית מְאָה — seventy-four thousand, six hundred.

28. לְבְנֵי יִשְּשׁבֶּר — For the children of Yissachar, מוֹלְרָתְהוֹן — their offspring according to their families and according to their fathers' household, המבָּר עָשְרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא — by number of names, מַבַּר עָשְרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא — everyone who goes out to the legion —

²⁴ For the children of Gad, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ²⁵ their numbers, for the tribe of Gad: forty-five thousand, six hundred and fifty.

^{24.} לְבְנִי גָּר — For the children of Gad, לְבְנִי גָּר — לְבְנִי גָּר — their offspring according to their families and according to their fathers' household, בְּמִנְּיַן — by number of names, שְּמָהִן — by number of names, מַבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא — from twenty years of age and up, בֹל נָבֵּק חֵילָא — everyone who goes out to the legion —

כּט פְּקָבִיהֶם לְמַטֵּה יִשָּׁשכֶר אַרְבָּעָה וַחֲמִשֵּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע כּט מִנְיָנִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְיִשָּׁשכָר חַמְשִׁין וְאַרְבְּע מֵאְוֹת: פ מִאָה:

ל לְבְנֵי זְבוּלֶן תְּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפֵּר שֵׁמֹת ל לִבְנֵי זְבוּלֶן תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעָיִתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיֵן שְׁמָהָן מָבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָלֵעְלָה כָּל יֹצֵא צָבָא: לֹא פְּקְדֵיהֶם לְמַמֵּה מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא כֹל נָפֵּק חֵילָא: לֹא מִנְיָנִיהוֹן לְשִׁבְּטָא

> וְבוּלֵן שִׁבְעָה וַחֲמִשֵּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאְוֹת: פּ דִּזְבוּלָן שַּבְעָה וַשְּבְעָא אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה:

לב לבְנֵי יוֹסֵף לבְנֵי אֶפְרַיִם תְּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם לב לבְנֵי יוֹסֵף לבְנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְצִיְתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִסְפֵּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָחֹ וַלֵּעְלָה כִּל יֹצֵא צָבָא: בְּמִנְיֵן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא כֹּל נָפֵּק חֵילָא:

לג פְּקֻבִיהֶם לְמַטֵּה אֶפְרָיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מִאְוֹת: פּ לג מִנְנֵיהוֹן לִשְׁבִטַא דִאָפְרֵיִם אַרְבָּעִין אַלְפִין וַחַמֵּשׁ מִאָה:

- CHUMASH TRANSLATION -

³² For the children of Yosef: for the children of Ephraim, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ³³ their numbers, for the tribe of Ephraim: forty thousand, five hundred.

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 29. מְנְיֵנִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְיִשְּשׁכָּר their numbers, for the tribe of Yissachar: מְמְשִׁין וְאַרְבָּע מְאָה fifty-four thousand, four hundred.
- 30. לְבָנִי זְבוּלָן For the children of Zevulun, מּוֹלְרָתְהוֹן their offspring according to their families and according to their fathers' household, המבּר עָשְׁרִין שְנִין וּלְעֵלָא by number of names, מבּר עָשְׂרִין שְנִין וּלְעֵלָא everyone who goes out to the legion —
- 31. מְנְינֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּוְבוּלֻּן their numbers, for the tribe of Zevulun: תַּמְשׁין וְשַׁבְעָא אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה fifty-seven thousand, four hundred.
- 32. לְבְנֵי יִּוֹסֵף For the children of Yosef: לְבְנֵי יוֹסֵף for the children of Ephraim, תּוֹלְרָתְהוֹן לְוַרְעֵיָתְהוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן לְוַרְעִיִּתְהוֹן לְוַרְעִיִּתְהוֹן לְוַרְעִיִּתְהוֹן לַבִּית their offspring according to their families and according to their fathers' household, בְּמִנְיִן שְׁמָהָן by number of names, מַבַּר עֲשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא from twenty years of age and up, בֹל נְפֵלְ חֵילָא everyone who goes out to the legion —
- 33. מְנְיָנִיהוֹן לְשַׁבְטָא דְאֶפְרָיִם their numbers, for the tribe of Ephraim: אָרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה forty thousand, five hundred.

²⁹ their numbers, for the tribe of Yissachar: fifty-four thousand, four hundred.

³⁰ For the children of Zevulun, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ³¹ their numbers, for the tribe of Zevulun: fifty-seven thousand, four hundred.

לבית אַבתַם תולדתם למשפחתם לוַרעיַתהון אַבַהַתְהוֹן ומעלה כַּל שנה בֹל שָׁנִין שנים ושלשים אלף ומאתים: פ תַלַתִין וּתְרֵין לבית למשפחתם עיתהוֹן' שנה חמשה ושלשים אלף בָנִימֵן תלתין וחמשא למשפחתם לְבֵית ורעיתהון אַבהַתְהוֹן מבַר שׁמַהַן

- CHUMASH TRANSLATION -

- ONKELOS ELUCIDATED

³⁴ For the children of Menasheh, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ³⁵ their numbers, for the tribe of Menasheh: thirty-two thousand, two hundred.

³⁶ For the children of Binyamin, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ³⁷ their numbers, for the tribe of Binyamin: thirty-five thousand, four hundred.

³⁸ For the children of Dan, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion —

34. לְבְנֵי מְנֵשֶׁה — For the children of Menasheh, מִוֹלְרָתְהוֹן — their offspring according to their families and according to their fathers' household, מבַר עָשְׁרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא — by number of names, מבַר עָשְׁרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא — everyone who goes out to the legion —

35. מְנְיָנִיהוֹן לְשִׁבְטָא הַמְנַשֶּׁה — their numbers, for the tribe of Menasheh: הְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמָאתָן — thirty-two thousand, two hundred.

36. לְבְנֵי בּנְיָמִן — For the children of Binyamin, מְּלְרָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהְתְהוֹן — their offspring according to their families and according to their fathers' household, מבַר עָשְׁרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא — by number of names, מבַר עָשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא — from twenty years of age and up, בֹּל נָבֵּלְ חֵילָא — everyone who goes out to the legion —

37. מְנְיֵנֵיהוֹן לְשִׁבְּטָא דְבְנְיָמֵן — their numbers, for the tribe of Binyamin: מְלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה — thirty-five thousand, four hundred.

38. לְבְיִרְהְּוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן לְוַרְעֵיִתְהוֹן — For the children of Dan, לְבִּיִּר דְּן — לְבִית אֲבָהָתְהוֹן — their offspring according to their families and according to their fathers' household, בְּמִנְּיֵן — by number of names, שְׁמָהִן — by number of names, בּבְּר עָשְיִרין שְׁנִין וּלְעֵלָּא — everyone who goes out to the legion —

לִמַשֵּה דֶן שנים וששים אלף ושבע מאות: פ ותרין שתין לט למשפחתם לבית אבתם במספר תולדתם תולדתהון אַבַהַתָהוֹן לַוַרְעַיַתְהוֹן שׁמַהַן שנה ומעלה כל יצא א: מא פקד בֹל מניניהוֹן נפק מא וארבעים אלף וחמש מאות: פ למשפחתם לדתם לזרעיַתהון תוֹלדתהוֹן בֹל שנה ומעלה בֹל מִנִינֵיהוֹן שנין שה וחמשים אלף ואַר חמשין וּתלת וָאַהֵרֹן משה

CHUMASH TRANSLATION -

- ONKELOS ELUCIDATED

- 39. מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן their numbers, for the tribe of Dan: שְׁתִּין וּתְבִין אַלְפִּין וּשְׁבַע מְאָה sixty-two thousand, seven hundred.
- 40. לְבְנֵי אָשֵׁר For the children of Asher, מִוֹלְדָתְהוֹן their offspring according to their families and according to their fathers' household, הַבָּר עֲשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא by number of names, מְבֵּר עֲשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא everyone who goes out to the legion —
- 41. מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר their numbers, for the tribe of Asher: אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה forty-one thousand, five hundred.
- 42. בְּנִי נַפְּתָּלִי The children of Naftali, בְּנִי נַפְּתָּלִי הוֹן לְזַרְעֵיִתְהוֹן לְזַרְעֵיִתְהוֹן their offspring according to their families and according to their fathers' household, בְּמִנְיֵן by number of names, שְׁמָהָן by number of names, שְׁמָהָן from twenty years of age and up, בֹּל נָפֵק חֵילָא everyone who goes out to the legion —
- 43. מְנְיֵנִיהוֹן לְשַׁבְּטָא דְנַפְּתָּלִי their numbers, for the tribe of Naftali: תַּמְשִׁין וּתְלָת אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה fifty-three thousand, four hundred.
- 44. אַלֵּין מִנְיַנֵיָא These are the numbers דִּי מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֶּרֹן that Moshe, Aharon, and the leaders of

³⁹ their numbers, for the tribe of Dan: sixty-two thousand, seven hundred.

⁴⁰ For the children of Asher, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by numbers of the names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ⁴¹ their numbers, for the tribe of Asher: fortyone thousand, five hundred.

⁴² The children of Naftali, their offspring according to their families [and] according to their fathers' household, by number of names, from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion — ⁴³ their numbers, for the tribe of Naftali: fifty-three thousand, four hundred.

⁴⁴ These are the numbers that Moshe, Aharon, and the leaders of Israel counted —

שְׁנֵים עָשֶׂר אָישׁ אִישׁ־שָׁחָד לְבֵית־אֲבֹתָיוֹ הָוֹּ: מהּ וַיְּהְיּוֹּ

הְרֵי צְשֵׁר צִּבְּרִין צַּבְרָא חַד לְבִית אֲבָהָתְּהִי הַוֹּ: מהּ וַהַוֹּל

בְּל־פְּקוּבִי בְנֵי־יִשְׂרָאֻל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן מִבַּר עִשְׂרִים שָׁנָה נְמִיעֵּר בְּנִי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן מִבַּר עִשְׂרִין שְׁנִין

נְמַעְלָה כָּל־יִצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: מוּ וַיְּיְהִיוֹ שְׁנִין שְׁנִין שְׁנִין שְׁנִין שְׁנִין שִׁיִלְא בָּל נָפֵּק חֵילָא בְּיִשְׁרָאֵל: מוּ וַיְּהְיוֹ בְּל־הַפְּּקְּדִּים עֵּעְיֹּה בְּנִי־יִאָּלְשְׁר אֲלְפֵין וַחְמִשׁׁ מִאְה וְחָמִשִׁים: מוּ וְחָבְּשִׁים בְּיִי יִשְׁרָאֵי אַלְפִּין וַחְמִשׁׁים: מִּי וְשִׁבְּשָׁה לְיִא הְתְּבֶּלְיוֹ בְּינִיהוֹן:

מח וֹמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: מִּי בְּרָבׁי יִהְיִבְּשְׁר בְּנִילְיִים לְאַ אִתְמְנִיאוּ בִּינִיהוֹן:

מח וֹמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר: מיּ בְּרָם יָת שִׁבְּשָׁה לְוִיִּם לְאַ אִתְמְנִיאוּ בִּינִיהוֹן:

לְא תִפְּלָּד וְאֶתִר־רִאִשָּׁם לְא תִשְׂאַא בְּתִוֹךְ בְּנִי יִשְּׁרָאֵל: מִי שִׁבְּשָׁה לְוֹיִם לְּמִשְׁה בְּלִייִ עִּיִּ עִּם מִשֶּׁה לְמִים לְאַ מִימֶר: מיּ בִּנִיהוֹן:

מח וֹמִלִּיל יִי עָּם מִשְׁה לְאָבְי וְ לְּאִרְיִם לְּמִים לְאָּרִי וְשָׁבְּלִין לְּאִי אִּבְּנְתִים לְמִשְׁה לְּאִבְי לְשִׁבְּשָׁה לְאִבְּי לְשְׁבְשָׁא דְּלְוֹיִם לְּמִימָר: מִי שִּבְּעָא דְּלְיִי עִּיִים לְשִׁרְם מְּעָּא לְּנִין לְּאִי בְּעִּבְּאִבְיי לְבִּיִי עִּיִּיִים לְנִייִי עִּיִּי עִּם מִּשְׁה לְאִי תִשְּׁאֹא בְּתִוֹרְ בָּיִי יִשְּׁים לְיִא מִימָּר: מִי שְּׁבְאָא דְּלְיִי עִּיְבְּיִי בְּעִּיִי וְּיִּבְּיִי בְּיִּבְיִיהוֹ בְּיִי בְּיִיּיְ בְּעִייִי בְּיִים לְּיִים לְּיִי מִּיּיִי עִּים מִּיּים לְּיִי בְּיִי בִּיִייִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִיּיִי בְּיִי בְּיִייִי בְּיִי בְּיִייִי בְּיִייִי מְּיִּים וְּמִים בְּיִי בְּיִי בְּיִייִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִייְיִייוֹ בְּיִייִי מְּיִייִי עִּייִי מִּיְיִי מִּיי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִים בְּיִייְיִי בְּיִי בְּיִייְיְיִי בְּיִייִי בְּיִייְ בְּבְייִי בְּיִייְ בְּיִים בְּיִיּיְיִיוּי בְּיִּיְיִייִי בְּיִייְיְיִייִי בְּיִיּיִים בְּיִיּבְייִי בְּיִייְיִייְיִייִי בְּיִיּיוּ בְּיִייִי בְּיִייְיִייִי בְּיִייִי בְּיִייְיִייִי בְּיי

רק"י

(מט) אַךְּ אֶת מֵשָּה לֵוִי לֹא תִפְּקֹד. כְּדַחִי הוּח לְגְיוֹן שֶׁל מֶלֶךְּ לְהְיוֹת נִמְנֶה לְבַדּוֹ (במדבר רבה ח, יב). דְּבָּר חַמֵּר, נָפָה הקב"ה שֶׁעֲמִידָה לַעֲמוֹד גְזֵירָה עֵל כָּל הַנְּמְנִין מִבֶּן עֲשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה שֶׁיָמוֹתוּ בַמִּדְבָּר, חְמֵר: חַל יהיוּ חֹלוּ בכלל, לפי שהם שׁלי, שׁלוֹ פענּ בעגל (שם):

—— CHUMASH TRANSLATION —

twelve men, one man for his fathers' household, were they:

⁴⁵ All the numbers of the Children of Israel, according to their fathers' household, were — from twenty years of age and up, everyone who goes out to the legion in Israel — ⁴⁶ all the numbers were six hundred and three thousand, five hundred and fifty.

⁴⁷ The Leviim, according to their fathers' tribe, were not counted among them.

⁴⁸ Hashem spoke to Moshe, saying: ⁴⁹ But the tribe of Levi you shall not count, and you shall not raise their heads among the Children of Israel.

— ONKELOS ELUCIDATED

Israel counted — תְּבִי עֲשֵׂר גָּבְרִין — twelve men, נַּבְרָא חַד — twelve men, נַּבְרָא חַד — one man for his fathers' household, were they:

- 45. נְהֵוֹוֹ בָּל מִנְיָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן All the numbers of the Children of Israel, according to their fathers' household, were מָבֵּר עֶשְׁרִין שְׁנִין וּלְעֵלָא from twenty years of age and up, בָּל נָפֵק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל everyone who goes out to the legion in Israel —
- 46. יַּהְוֹו כָּל מִנְיָנִאַ all the numbers were שִׁית מְאָה וּתְלָתָא six hundred and three thousand, five hundred and fifty.
- 47. יְלֵנְאֵי לְשִׁבְטָא רַאֲבָהָתְהוֹן The Leviim, according to their fathers' tribe, לָא אַתְמְנִיאוּ בֵּינֵיהוֹן were not counted among the rest of [the people].
- 48. ומַלִּיל יְיָ עִם משֶׁה לְמֵימָר Hashem spoke WITH Moshe, saying:
- 49. בְּרֵש But יָת שְׁבְּטָא דְלֵוִי לָא תִמְנֵי the tribe of Levi you shall not count, וְיִת חֻשְׁבְּנְהוֹן לָא תְקַבֵּל בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל and you shall not obtain their count among the Children of Israel; rather, they shall be counted separately.

נְּ וְאַתְּה הַפְּקֵד אֶת־הַלְוִים על־מִשְׁכֵּן הָעֻדָּת וְעֵל כָּל־בֵּלְיוֹ וְעֵל כָּל־בֵּלְיוֹ וְאַתְּ מַנִּי יָת לֵנְאֵי עַל מַשְׁכְּנָא דְסְהַדוּתָא וְעַל כָּל־בֵּלְיוֹ וְהָם וְעֵל כָּל־בִּלְיוֹ וְתָל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הֻמָּה יִשְׂאָוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־בֵּלְיוֹ וְהָם וְעֵל כָּל־הַלְיוֹ יְת מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל מִנְּוֹהִי וְאִנּוּן יְעֵל כָּל־הִיב לַמִּשְׁכָּן יִשְׁלְוּן יָת מַשְׁכְּנָא וְיָתְ כָּל מִנְּוֹהִי וְאִנּוּן יְעֵל כָּל הִי בִּלְתְּבִּיב לַמִּשְׁכָּן יִחְרִידוּ אֹתוֹ וְיְתַה וּסְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁכְּנָא יִשְׁרְוֹן: נְא וּבְנְסְעַ הַמְּשְׁכָּן יוֹרְידוּ אֹתוֹ וְיְתָה וְבְּתְּבִיב וּבְּקְתֵּב יוּמְתֵּב וּתְּבְּעֵל בִּיִּקְתָב יוּקְמֵב יוּמְתֵּב לְּנָאֵי וְחָלוֹנֵי דְיִקְּרֵב יוּמְתֵּנֵל לְנָאֵי וְחִלוֹּנִי דְיִקְרֵב יוּמְתֵּנֵל לְנָאֵי וְחִלוֹנִי דְיִקְרֵב יִתְּמְטֵלּי יִתְה לֵנָאִי וְחָלוֹנִי דְיִקְרֵב יִתְקְטֵל יִתְּבָּב יוּמְקְטֵל.

- י"בר

לִיפַע בַּמִּדְבָּר מִמַּפָּע לְמַפָּע הִיּוּ מְפַּרְקִין אוֹתוֹ מֵהַקְמָתוֹ, וְנוֹּאְאִין אוֹתוֹ עַד מְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכּוֹן שֶׁם הֶעָגָן וְיַחֲנוּ שָׁם, וּמְקִימִין אוֹתוֹ: וְהַזַּר הַקָּרָב. לַעֲבּוֹדְסִם זוֹ: יּוֹמַת. בִּיִדִי שְׁמִים (סִנְהַדְרִין פְּדִ):

נ) וְאַתָּה הַפְּקֵד אֶת הַלְוִיִּם. כְּסֵרְגּוּמוֹ: מַנִּי, לְשׁוֹן מִנּוּי שְׂרָרָה עַל דָּבָר שָׁהוּא מְמוּנֶּה עָלָיו, כְּמוֹ "וַיְפְקַד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים" ואספר ב, ג): (נא) יוֹרִידוּ אֹתוֹ: כִּסֵרְגּוּמוֹ: יַפַּרְקוּוְ, כְּשַׁבָּּחִין

——— CHUMASH TRANSLATION —

⁵⁰ And you shall appoint the Leviim over the Mishkan of the Testimony, over all of its implements and over everything that belongs to it. They shall carry the Mishkan and all its implements and they shall minister to it; and they shall encamp around the Mishkan. ⁵¹ When the Mishkan journeys, the Leviim shall take it down, and when the Mishkan encamps, the Leviim shall erect it, and an outsider who approaches shall die.

- ONKELOS ELUCIDATED -

- על And you shall appoint [14] the Leviim מְשִׁרְנְאִ יְתְ לֵּוְאֵי Over the Mishkan of the Testimony, [15] over all its implements וְעֵל בָּל מְנוֹהִי and over everything that belongs to it. אָנוּן יִשְלוּן יָת מַשְּבְּנָא וְיָת בָּל They shall carry the Mishkan and all its implements during the journeys in the Wilderness וְאַנּוּן יְשַׁמְשַׁנָּה and they shall minister to it; [16] וֹחְוֹר לְמִשְׁבָנָא יִשְׁרוֹן and they shall encamp around the Mishkan.
- 1. יְּבָּרְקוֹן יְתָהּ לַּוָאֵי When the Mishkan journeys with the Jewish people in the Wilderness, יְבָּרְקוֹן יְתָהּ לַוָאֵי the Leviim shall DISMANTLE^[18] it in preparation for the journey, במשְׁבְנִא and when the Mishkan encamps when the Jewish people arrive at their encampment, יְקִימוֹן יָתֵהּ לֵוָאֵי the Leviim shall erect it once more, יְקִימוֹן יִתָהְּ לֵוְאֵי and a COMMONER^[19] who approaches to do the service assigned to the Leviim shall be PUT TO DEATH. [20]
- 14. In the preceding verses, the Hebrew root קבש was used in the sense of "to count" (see note 8 above). But the context of our verse (קבְּקָּד the Leviim over the Mishkan, etc.) indicates that it is not meant in that sense here; rather, it means "appoint," as Onkelos renders it (Rashi with Gur Aryeh). [Although the Aramaic שוו was also used throughout the chapter in the sense of "count," when there is a dagesh in the 1, as in our verse, it means "appoint" (see Minchas Yehudah and Sifsei Chachamim).]
- 15. The Mishkan is called the Mishkan of Testimony because it housed the Tablets of Testimony [i.e., Testimony referring to the Torah] (*Ramban* and *Ibn Ezra* to *Shemos* 38:21; see also *Rashi* there).
- 16. The Leviim were in charge of dismantling, transporting, erecting, and maintaining the Mishkan and its implements (see below, and see 3:8).

- 17. The Leviim would encamp immediately around the Mishkan. The rest of the nation, however, would encamp at a distance of 2,000 *amos* from the Mishkan (see below, 2:2 note 4).
- 18. Onkelos clarifies that יוֹרִידִי does not mean that they would *lower* it from a high place to a low place, but rather that they would "take it down." This is done by dismantling it (*Rashi* with *Mizrachi*; *Beurei Onkelos*).
- 19. I.e., a non-Levi; from the word אול, unconsecrated or mundane (relative to a Levi, who is sanctified for his service). When referring to an outsider or stranger in the ordinary sense, however, Onkelos renders אַהְרָּוָן as אַהְרָּוָן, "other" [see Devarim 25:5] (Pas'shegen and Beurei Onkelos to Devarim loc. cit.).
- 20. According to Ramban (to Shemos 21:29), Onkelos' usage of the term קטל (typically used in the sense of "killed") indicates that the non-Levi is liable to death by

נג וְישִׁרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָישׁ עַל־מֵחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־הִגְלוֹ לְצִבְאֹתָם:

נג וְישִׁרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר עַל מִשְׁרְוֹהִי וּגְבַר עַל טִקְּסֵהּ לְחֵילֵיהוֹן:

נג וְהַלְוִיִּם יַחֲנָוּ סְבִיב לְמִשְׁבְּנָא דְסָהֵרוּתִא וְלָא יְהֵי רוּגְזָא עַל־בְּיִשְׁתָּרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁתָּרֶת מִשְׁבָּן הָעֵדְוּת:

נג וְלֵנְאֵי יִשְׂרָאֵל וְשֻׁמְרוּ לְמַשְׁבְּנָא דְסָהֲרוּתִא וְלָא יְהֵי רוּגְזָא עַל

נג וְלַנְאֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵּר וְשִׁמְרוּ לֵנְאֵי יָת מִשְׁהַ בֵּן עֲשְׂוּ: בּ

נג וַעֲבֶרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֹל אֲשֶׁר צְנָיְה יהוְה אֶת־מֹשֶׁה בֵּן עֲשְׂוּ: בּ

נג וַעְבֶרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל הִי פַּקִּיר יְיָ יָת מֹשֶׁה בֵּן עֲשְׂוּ: בּ

י"ב

תַּטֵּשׁוּ בְּמִלְוָמִי לֹא יִהְיֶה קַלֶּף, וְאָם לָאוֹ, שֶׁיבְּנְסוּ זְרִים בַּטְבּוֹדְתָם זוֹ, יַהְיֶה קַלֶּף, בְּמוֹ שֶׁמָיִנוּ בְּמַשָּׁשְׁה קֹרֵח "בִּי יָלָא הַהָּלָף וגו' " (להלן יו, יא): (נב) וְאִישׁ עֵל דְּגְלוֹ. כְּמוֹ שֶׁהַדְּגָלִים מְדוּרִים בְּסֵדֶר [נ"ה: בְּסֵפֶר] זָה (פרק ב), שַׁלֹשָׁה שָׁבָּטִים לָכָל דְּגֵל: (נג) וְלֹא יְהִיֵּה קַצְף. אָם

—— CHUMASH TRANSLATION —

⁵² The Children of Israel shall encamp, every man at his **camp** and every man at his **banner**, according to their legions. ⁵³ The Leviim shall encamp around the Mishkan of the Testimony so that there shall be no wrath upon the assembly of the Children of Israel, and the Leviim shall safeguard the charge of the Mishkan of the Testimony."

- ONKELOS ELUCIDATED -

52. יְשִּׁרְאֵל — The Children of Israel shall encamp, יְּשְׁרוֹהְיּ — every man at his CAMPING place [21] וּגְבֵּר — every man at his CAMPING place — לְּחֵילֵיהוֹן — and every man at his DIVISION,[22] לְחֵילֵיהוֹן — according to their legions.

קחור סְחוֹר סְחוֹר יְשְׁרוֹן — The Leviim shall encamp קְחוֹר סְחוֹר סְחוֹר סְחוֹר יְשְׁרוֹן — immediately around the Mishkan of the Testimony יְלָאַיְהָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל — so that there shall be no wrath upon the assembly of the Children of Israel; — מְשְׁרָנִא יְשְׁרוֹן לַוְאֵי — and the Leviim shall safeguard יָת מַשְׁרָנָא דְסָהֲדוֹתָא — יָת מַשְׁרָנָא דְסָהֲדוֹתָא — the charge of the Mishkan of the Testimony.

beis din, in line with R' Akiva's opinion in the Mishnah, Sanhedrin 81b (regarding a non-Kohen performing avodah, see 3:10 below). This is unlike Rashi, who explains אין in our verse to mean that he will die at the hands of Heaven, in accordance with the opinion of R' Yishmael there. [See further, Rashash to Sanhedrin 84a.]

Mizrachi (to Shemos loc. cit.), however, maintains that Onkelos too may be referring to death at the hands of Heaven, as we find the term קטל also used in that sense; for example, in the Mishnah in Avos 1:13: הְּלָא יָלִיףְ קְטָלָא חַיָּב, someone who does not study Torah is deserving of death. See also Targum Yonasan, who renders יוְמָח here as יִוּמְהַ הְּיִּאִישָׁא מְצְלְהְבָּא מִן בֻּרֶם הֹ here as יוֹמָח someone who deserving of death. See also Targum Yonasan, who renders איַרְהְקְטֵיל בְּאִישָׁא מְצְלְהְבָא מִן בֻּרֶם הֹ here as יוֹמָח here as will be killed with a blazing fire from before Hashem."

21. Onkelos generally translates the noun מָשֶׁרִיתָּא ("camp") as מַשְׁרִיתָּא. The corresponding translation of מַשְׁרִיתָּא would be מַשְׁרִיתָּא, "his camp." However, Onkelos translates מַחָבּה here as מָשְׁרוֹהָי which literally means "his camping." Beurei Onkelos explains that in this context, the term "his camp" would imply "his division" [for the term "camp" is used in the next chapter to describe each division of three tribes]. However, that would be repetitious, as the next phrase explicitly mentions "his division." Onkelos therefore translates מַחֲבָּה as "his camping"

[place]," meaning: the camping place of his particular tribe. Thus, the verse is saying that each person should camp with his own tribe and with his own division.

22. That is, they shall encamp according to the arrangement described in the next chapter, in four divisions consisting of three tribes each (*Rashi*).

The Chumash translation of הָלֶּל as banner (or flag) follows the opinion of most commentators (Ibn Janach; Radak, Sefer HaShorashim; Ibn Ezra to Tehillim 20:6, and others). From Rashi (2:2 below), however, it appears that that is the connotation of the word בְּאַתוֹת there, but not of the word הָּלִל rather, as indicated by Rashi elsewhere (Tehillim 20:6, Shir HaShirim 2:4), means gathering (or arrangement). In this context, it refers to a formation, or division, of three tribes encamped on one side of the Mishkan. This seems to be the opinion of Onkelos, who translates הַּיֶּל as הַיֶּל בְּתַבּוֹהִי (Shemos 14:6): הַיְּאַסֶר אָר רְבְבּוֹה he arranged his chariot (see Me'at Tzori here and Parshegen there). [The word is presumably derived from the Greek term taxis, "arrangement."]

23. By encamping around the Mishkan, the Leviim would provide a barrier between the Mishkan and the rest of the people, thereby ensuring that no non-Levi

שלישי [ב] א וַיְדַבֵּר יהוֹה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהְרָן לֵאמְר: בּ אֵישׁ ב א וּמַלִּיל יְיָ עם משֶׁה וּלְאַהָרן לְמִימָר: בּ גְּבַר עַל־דִּגְלָוֹ בְאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנָוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סְבִיב עַל טִקְּסֵהּ בְּאָתְנָן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן יִשְׁרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלָּקָבֵּל סְחוֹר סְחוֹר

""[こ

יב), יְהוּדָה וְיָשֶׁשֶׁכֶר וּוְבּוּלוּן יָשֶׂחֹוּהוּ מִן הַמִּוְרָח, וּרְחֹוּבּן וְשְׁמְעוֹן וְבָּרְוֹם וְכוֹ, כְּדְחִׁימָחׁ בְּפָּנְקְחוּמְחׁ בְּפָּרָשֶׁה זוֹ (יב): מִבְּנֶד. מֵנְחוֹק מִיל, בְּמוֹ שֶׁבֶּּחֶת בִּיחוֹשְׁעַ (ג, ד) "חַׁךְּ רָחוֹק יִהְיֶה בֵּינִיכֶס וּבִינִיו בְּחַלְפִיּס חַמָּמָה", שֶׁיּוּכְלוּ לָבֹחׁ בְּשַׁבְּת (מנחומחׁ מ, יד). מֹשֶׁה וְחַבְּרוֹ וּבָנִיו וְהַלְוִיס חוֹנִים בְּסְמוּךְ לוֹ (מכחומחׁ יד):

(ב) בְאתת. פָּל דְּגֶל יְהְיֶה לּוֹ חׁוֹת, מַפְּה לְבוּעָה תְּלוּיָה בּוֹ. לִבְעוֹ שֶׁל זֶה לֹחׁ כְּלְבְעוֹ שֶׁל זֶה, לֶבַע פָּל חֶׁתָד פְּגַּוּוְן חַבְּנוֹ חַקְבּוּעָה בַּחֹשֶׁן, וּמִפּוֹךְ כָּךְ יַבִּיר כִּל חֶתָד חֶת דְּגְלוֹ. דְּבָר חַׁתַר, בְאתת לְבֵית אֲבֹתָם, בְּחֹוֹת שֶׁמָסֵר לָבֶס יַעֵקב חֲבִיהֶס כְּשֶׁלְבּיה מִמְּלַרִיִם, שַׁנְחַמֵר "וַיַּעַשׁוּ בָּנִיוֹ לוֹ כֵּן כַּחֲשֶׁר לִּנְס" (ברחשים נ,

- CHUMASH TRANSLATION -

⁵⁴ The Children of Israel did according to everything that Hashem commanded Moshe, so did they do.

2.

¹ Hashem spoke to Moshe and to Aharon, saying: ² [Each] man by his banner according to the insignias of their fathers' household, the Children of Israel shall encamp; at a distance surrounding - ONKELOS ELUCIDATED -

54. בְּכֵל דִּי — The Children of Israel did בְּכֵל דִּי — according to everything that Hashem commanded Moshe, בַן עַבְדוּ — so did they do.

2.

- 1. ומַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶה וּלְאַהֵרן Hashem spoke WITH Moshe and to Aharon, למימר saying:
- 2. בְּבֶר עַל טְקְמֵה Each man by his DIVISION^[2] בְּבָר עַל טְקְמֵה הוּן בְּבָּיתְוּן לְבֵית according to the insignias of their fathers' household, הוֹי יִשְׁרָאֵל the Children of Israel shall encamp; מְחוֹר מְחוֹר בְּבֵי יִשְׁרָאֵל OPPOSITE the Mishkan, מְחוֹר מְחוֹר מְחוֹר בְּבִי יִשְׁרָאֵל

would approach the Mishkan to perform the service of the Leviim and incur Hashem's wrath (*Be'er BaSadeh*, in explanation of *Rashi*).

- 1. As explained above in 1:1 note 1, Onkelos generally translates ב מ דבר אָל as "spoke with," which connotes a direct and personal communication; and he does so in regard to Hashem speaking to Moshe as well, since Moshe's level of prophecy was close and personal. However, when Hashem is speaking to Aharon, Onkelos translates it as, "spoke to" (as he does here, in 18:8 below, and elsewhere), because Aharon's prophecy was of a lower, less personal, level (see R'Avraham ben HaRambam to Shemos 6:13). Alternatively, Onkelos concurs with Sifra (cited by Rashi to Vayikra 1:1), which says that wherever it says that Hashem spoke to Aharon, it does not mean that He spoke to him directly, but that He told Moshe to convey His words to Aharon (Me'at Tzori). See also Vayikra 10:8 note 14.
- 2. See above, 1:52 note 22, regarding Onkelos' rendering of הְּלְּכֹּוֹ as his division (rather than his banner, or his flag).
- 3. Each division had a cloth banner flying in its midst, whose color resembled that of the stone in the *Choshen* that bore the name of the leading tribe of that division [i.e., Yehudah, Reuven, Ephraim, and Dan, as described further in the passage] (*Rashi*, first approach). For example, the banner for the Division of Reuven (which

consisted also of the tribes of Shimon and Gad) was the color of Reuven's stone, אַרָה, ruby. [This seems to be Rashi's intention, since he interprets לְּבָּלוֹ as "division" (of three tribes) like Onkelos, as discussed in 1:52 note 22. Alternatively, each division's flag was a tricolor, composed of the three stone-colors of the division's three tribes (see Targum Yonasan). Bamidbar Rabbah (2:7), however, indicates that there was a banner for each of the tribes, in the color of its Choshen stone, and some suggest that in addition there was a flag for the division. See discussion in Abarbanel.]

According to *Ibn Ezra* and others, the banners contained symbols: Reuven's banner had an image of a person, Yehudah's had an image of a lion, Ephraim's had an image of an ox, and Dan's had an image of an eagle. See further, *Ramban* and *Chizkuni*.

4. Onkelos' קבֶל, opposite, is the typical meaning of the Hebrew נָגֶּר Rashi, however, interprets the term in our verse to mean, at a distance; that is, the tribes would encamp at a distance of 2,000 amah from the Mishkan, out of reverence for it (see Rashi to Yehoshua 3:4), but close enough so that the people could walk there on Shabbos to pray (see ibid.). [Radak (Shorashim נָגָר) explains that although נָגָר generally means "opposite," the mem prefix (תַנְּגָּר) changes its meaning to "at a distance."] See also Onkelos and Rashi to Bereishis 21:16.

—— CHUMASH TRANSLATION —

the Ohel Moed shall they encamp. ³ Those camping at the east [shall be] the banner of the camp of Yehudah according to their legions — and the Nasi of the children of Yehudah [is] Nachshon son of Aminadav — ⁴ his legion and their numbers [are] seventyfour thousand, six hundred. ⁵ Those camping upon him [shall be] the tribe of Yissachar — and the Nasi of the children of Yissachar [is] Nesanel son of Tzuar — 6 his legion and its numbers [are] fifty-four thousand, four hundred; 7 the tribe of Zevulun — and the Nasi of the children of Zevulun [is] Eliav son of Chelon —

ONKELOS ELUCIDATED

לְמִשְׁבַּן זִמְנָא יִשְׁרוֹן — surrounding the *Ohel Moed* shall they encamp, one division on each of the four sides of the Mishkan.

- 3. מַקַס Those camping at the east שַׁכָּס Those camping at the east שַׁקִית יְהוּדָה were the DIVISION of the camp of Yehudah וְרַבָּא לִבְנִי יְהוּדָה according to their legions יְרֵבָּא לִבְנִי יְהוּדָה and the Nasi of the children of Yehudah בַּרְעַמִּינָדָב was Nachshon son of Aminaday —
- 4. וְחֵילֵיה וּמְנְיֵנֵיהוֹן his legion and their numbers שַּבְעִין were seventy-four thousand, six hundred.
- 5. יְּדִשְׁרַן סְמִיבִּין עֲלּוֹהִי Those camping NEAR him ^[6] were שְּבָטָא the tribe of Yissachar יְרַשָּשׁבֶּר and the *Nasi* of the children of Yissachar was Nesanel son of Tzuar —
- 6. וְחֵילֵה וּמְנְיָנוֹהִי his legion and its numbers חַמְשִׁין וְאַרְבָּעָא were fifty-four thousand, four hundred;
- 7. שַׁבְטָא דְּזְבוּלְן and the tribe of Zevulun also encamped near the tribe of Yehudah וְרַבָּא לְבְנֵי זְבוּלְן and the Nasi of the children of Zevulun אֵליאָב בַּר חֵלוּן was Eliav son of Chelon —

Marpei Lashon to Bereishis 25:6).

6. Onkelos adds the word מְּמִיכִּין in order to clarify that the word אָלָי (upon him) here means "near him," and not "over him" or "in charge of him" (see Rashi to v. 20 and note 14). Others interpret אַלָי to mean "with him" (Ibn Ezra; Ramban to Shemos 35:22). See discussion in Me'at Tzori.

^{5.} The literal meaning of both the Hebrew term מֲדְתָּח and the Aramaic term מְדִינְחָא קְדּוֹמָא is front, east. The Torah often calls the eastern direction "the front" because that is where the sun rises and the day begins; and the Torah, when speaking of the four directions of the world, uses the perspective of a person facing the rising sun (see Rashi; Ramban to Shemos 26:18;

וּצְבָּאוֹ וּפְּקָדֶיוֹ שִׁבְעָה וַחֲמִשֵׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאְוֹת: טּ כָּל־
וּנְצָבָאוֹ וּפְּקָדֶיוֹ שִׁבְעָה וַחֲמִשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָהֹ: טּ כָּל־
הַפְּקָדְים לְמַשְׁרִית יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וּשְׁמִנִים אֱלֶף וְשִׁשְׁת־אֲלֶפִים
מִנְיָנַיָּא לְמַשְׁרִית יְהוּדָה מְאַלֶּת אֶלֶף וּשְׁמִנִים אֱלֶף וְשֵׁשֶׁת־אֲלֶפִים
וְאַרְבַּע־מֵאָוֹת לְצִבְאֹתָם רְאשׁנָה יִפְּעוֹ: ס י דֶּגֶל מַחֲנְה וְאַרְבַּע מְאָה וֹנְשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵּן אֱלִיצוֹּר בָּן־רְאוּבֵן תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּרְרְאוּבֵן הַיִּמְא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּרְרְאוּבֵן הַיִּמְא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֶלִיצוּר בַּרְ בְּרִמִיתְא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּרְ שְׁרִית יְאוּבֵן הַיִּמֹשְׁ מָאְוֹת:

י"כ

(ט) ראשנָה יִפְעוּ. כְּטֶׁרוֹמִין הֶעָנֶן מִסְפַּלֶּק פּוֹקְעִין הַכּּהֲנִים הַלְּיִים וְהָעַנֶּלוֹת בָּטֶּמְנַב, דְּגֶּל יְהוּדָה בַּמִּזְרָח, וְטֶׁל בַּקְנִים וְהָעַנֶּלוֹת בָּטֶּמְרָב, וְטֵׁל דָּוְבְּבּּפּוֹן ומנחומא יב): בּחַלוֹלְרוֹת וְנוֹסֵעַ מַחַנָּה יִהוּדָה פִּחָלָּה, וּכְּשָׁהוֹלְכִין הוֹלְכִין הוֹלְכִין הוֹלְכִין הוֹלְכִין

——— CHUMASH TRANSLATION —

⁸ his legion and its numbers [are] fifty-seven thousand, four hundred. ⁹ The total number for the camp of Yehudah [is] one hundred and eighty-six thousand, four hundred, according to their legions; they **shall** journey first.

of Reuven [shall be] at the south, according to their legions — and the Nasi of the children of Reuven [is] Elitzur son of Shedeur — 11 his legion and its numbers [are] fortysix thousand, five hundred.

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 8. יְחֵילֵה וּמְנְיָנוֹהִי his legion and its numbers חַמְשִׁין were fifty-seven thousand, four hundred.
- 9. בֶּל מִנְוַנֵּיָא לְמַשְׁרִית יְהוּדָה The total number for the three tribes that comprised the camp of Yehudah מְאָה וּתְמָנַן was one hundred and eighty-six thousand, four hundred, לְחֵילִיהוֹן according to their legions; and, four hundred, לְחֵילִיהוֹן according to their legions; during the journeys in the Wilderness, they would journey first. [7]
- 10. עַקְט מַשְׁרִית רְאוּבֵן The DIVISION of the camp of Reuven בְּרוֹמָא was at the south, בוֹילֵיהוֹן according to their legions וְרַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן and the Nasi of the children of Reuven אֵלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר was Elitzur son of Shedeur —
- 11. יְחֵילֵה וּמְנְיָנוֹהִי his legion and its numbers אַרְבְּעִין וְשַׁתָּא were forty-six thousand, five hundred.

7. The nation did not begin journeying all at once; rather, when the Kohanim would sound the trumpets, signaling the beginning of a journey, the division of Yehudah would begin journeying first, and the other divisions would follow in succession (see *Rashi* and below, 10:11-28).

Onkelos switches the future to the present tense throughout the passage (rendering נְטְלּין as יָסְעוּ as יָסְעוּ as יָסְעוּ as יְסְעוּ, literally, they journey; and יָסְעּי, they encamp), with the exception of v. 2, implying that Hashem's instruction to Moshe concludes at the end of v. 2, while the rest of the passage is the Torah's description of the encampment and the journeys. Since the passage is describing an ongoing action (albeit in the

past), Onkelos translates it in the present tense [נְטָלִין] rather than the simple past tense [נְטָלוּן] (see Lechem VeSimlah to v. 34; Beurei Onkelos). The simple reading of the verses, however, implies that the entire passage (until v. 32) is Hashem's instruction to Moshe, and this seems to be the understanding of some of the commentators (see Ramban to v. 4; Ibn Ezra to our verse). Accordingly, יסְעוֹן means they shall travel, in the sense of a command. [For this reason, we elucidated Onkelos throughout as "Those camping ... were," but translated the Chumash as "Those camping ... shall be"]

8. From the perspective of a person facing east (see note 5), "south" is to his right, which is why the Torah

יב וְהַחוֹנָם עָלֶיוֹ מַשָּׁה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל
יב וְדִשְׁרַוֹ סְמִיכִין שִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן וְנַשִּׁיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלָמִיאֵל
עְלְוֹהִי עְּלְוֹהִי עָּלְוֹהִי הָּנְיִבְּאוֹ וּפְּקָבִיהָהְם תִּשְׁעָה וַחְחִמִּשִׁים אֶלֶף וּשְׁלְשׁ
בּר צוּרִישׁבִּי: יג וחִילהּ וּמניניהוֹן חמשׁיו וּתשׁע אלפין וּתלֹת

בַּן בּוּישַּׁנִיּ יֵּג וְטֵיכָּה וּנְּנָשִׂיא לִבְנֵי נָּד אֶלְיָסֶף בָּן־רְעוּאֵל: טוּ וּצְבָאוֹ מָאָה: יִּד וְשִׁבְּטָא דְּגָּד וְרַבָּא לִבְנֵי נָד אֶלְיָסֶף בַּר רְעוּאֵל: טוּ וְחֵילֵהּ מָאָה: יִּד וְשִׁבְטָא דְּגָּד וְרַבָּא לִבְנֵי נָד אֶלְיָסֶף בַּר רְעוּאֵל: טוּ וְחֵילֵהּ

וּפְקָדִיהֶם חֲמִשֶּׁה וְאַרְבָּעִים אֶׁלֶף וְשִׁשׁ מֵאֻוֹת וַחֲמִשִּׁים: וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִּין וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין:

טּז כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵוֹ מְאַת אֶׁלֶף וְאֶחָׁד וַחֲמִשִּׁים אֶּלֶף טּז כָּל מִנְיָנִא לְמַשְׁרִית רְאוּבֵן מְאָה וְחַמְשִׁין וְחַד אַלְפִין

וְנָסַע יּז וְנָסַע יּז וְנָסַע יּז וְנָסַע יּז וְנָסַע יּז וְנָסַע יִּז וְנָסַע יִּז וְנָסַע יִּז וְנָסַע יִּז וְנָטַל יִּקְנִיהָא נָטְלִין: יי וְנָטַל יִּן יִנְטַל יִּזְיִי יִי וְנָטַל יִּיִּרְיִּגְיִי יִּיִּנְטָּא יִּטְלִין: יי וְנָטַל

— CHUMASH TRANSLATION -

¹² Those camping **upon** him [shall be] the tribe of Shimon — and the Nasi of the children of Shimon [is] Shelumiel son of Tzurishadai — 13 his legion and their numbers [are] fiftynine thousand, three hundred; ¹⁴ and the tribe of Gad — and the Nasi of the children of Gad [is] Eliasaf son of Reuel — ¹⁵ his legion and their numbers [are] forty-five thousand, six hundred and fifty. 16 The total number for the camp of Reuven [is] one hundred and fifty-one thousand, four hundred and fifty, according to their legions; they shall be the second to journey.

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 12. יְדִשְׁרָן סְמִיכִּין עֲלוֹהִי Those camping NEAR him were יְרַשְּׁמְעוֹן the tribe of Shimon יְרַשְּׁמְעוֹן and the Nasi of the children of Shimon שְּׁלֶמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדִּי was Shelumiel son of Tzurishadai —
- 13. וְחֵילֵהּ וּמְנְיָנִיהּוֹן his legion and their numbers חַמְשִׁין were fifty-nine thousand, three hundred;
- 14. יְשִׁבְטָא דְּגֶּר and the tribe of Gad also encamped near the tribe of Reuven יְרַבָּא לִבְנֵי גָּר and the Nasi of the children of Gad אֶלְיָטָף בַּר רְעוּאֵל was Eliasaf son of Reuel —
- 15. וְחֵילֵהּ וּמְנְיֵנִיהּוֹן his legion and their numbers אַרְבְּעִין were forty-five thousand, six hundred and fifty.
- 16. בְּל מִנְיָנָא לְמַשְרִית רְאוּבֵן The total number for the three tribes that comprised the camp of Reuven מְאָה וְחַמְשִׁין was one hundred and fifty-one thousand, four hundred and fifty, בְּחָיֵלִיהוּן according to their legions; בְּתִנְיֵתָא נָטְלִין they WOULD journey SECOND. [9]

sometimes refers to south as יָמִין, right (see, e.g., Bereishis 13:9 with Onkelos). The word הַּיְמָנָה in this verse is a variation of יָמִין (Radak, Shorashim יָמִין; cf. Gra to Yehoshua 15:1).

9. The Hebrew word שְׁנִים is an adjective describing the *members* of the division, meaning: "the second ones [to journey]," which is why it is written in the plural (see

Ibn Ezra). Onkelos switches it to an adverb referring to the act of journeying (they would journey second), in order to conform to the wording in vv. 9 and 31, where the verse also uses an adverb (they would journey first and they would journey last). The same is true regarding his translation of שֵּלְשִׁים in v. 24 (Lechem VeSimlah).

אָהֶל־מוֹעֶד מַחֲנֵה הַלְּוֹיֶם בְּתְוֹךְ הַמַּחֲנָת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ בֵּן
מִשְׁכֵּן זִמְנָא מַשְׁרִית לֵנָאִי בְּגוֹ מַשִּׁרְיָתָא בְּמָא דְשָׁרֵן כֵּן
יִשְׁעוּ אָישׁ עַל־יָדְוֹ לְדִגְלֵיהֶם: ס יח דָּגֶל מַחְנֵה אֶפְרֵיִם
נְּטְלִין גְּבֵר עַל אַתְרֵהּ לְטִקְּסִיהוֹן: ס יח דָּגֶל מַחְנֵה אֶפְרֵיִם
לְצִלְּאֹרָתָם יֻמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְּרֵיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד:
לְחֵילִיהוֹן מַעַרְבָּא וְרַבָּא לִבְנֵי אֶפְּרֵיִם אֱלֶף וַחְמֵשׁ מֵאְוֹת: בּ וְעָלֶיוֹ
יִי וְחֵילֵה וֹפְלָבִיהוֹן אַרְבְּעִים אֶלְפִין וַחְמִשׁ מְאָה: בּ וְדִסְמִיכִין אֵלְפִין וַחְמֵשׁ מְאָה: בּ וְדִסְמִיכִין עֵּלְוֹהי
עֵלְוֹהִי מִּיְרְבָּאוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחְמֵשׁ מְאָה: בּ וְדְסְמִיכִין אֵלְהִי עִּיִּרְהוֹן מִעְרְבָּא וְבְבָּאוֹן אַלְפִין וַחְמֵשׁ מְאָה: בּ וְדְסְמִיכִין אֵלְהִי וַחְמֵשׁ מְאָה: בּ וְדְסְמִיכִין אֵלְהִי וַחְמֵשׁ מְאָה: בּ וְדְסְמִיכִין אֵיְבִיּיִם אָרְבְּעִין אַלְפִין וַחְמֵשׁ מְאָה: בּ וְדְסְמִיכִין אֵיְנִיּהוֹן

מַשֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצְוּר: שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה וְרַבָּא לִבְנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצוּר:

יָדוֹ. עַל מְקוֹמוֹ. וְאֵין לְשׁוֹן "יָד" זְז מִמֵּשְׁמָעוֹ, רוּסִ שֶׁל גִּדּוֹ קְרוּי עַל יָדוֹ", הַסְמוּכָה לוֹ לְכָל הוֹשָׁטֵח יָדוֹ, אינשו"ן איש"א בְּלעז: בערגוּמוֹ "ודסמיכיו עלוֹהי": (יוֹ) וְנָסֵע אֹהֶל מוֹעֵד. לְחַׁחַר שְׁגֵי דְגָלִים הַלְּלוּ: בַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ בֵּן יִּסָעוּ. כְּמוֹ שֶׁפֵּירַשְׁמִי ולעיל פסוק טו, הַלִּיכָתְן כַּחַנִּיִּתְן וירושלמי שירובין ה, ח), כָּל דְּגֵל מִהַלָּךְ לָרוּחַ הַקַבּוּעַ לוּ: עַל

CHUMASH TRANSLATION ———

¹⁷ The Ohel Moed, the camp of the Leviim, **shall** journey in the middle of the camps; as they **shall** encamp so **shall** they journey, every man at his **hand** according to their **banners**.

18 The **banner** of the camp of Ephraim according to their legions [shall be] at the west — and the Nasi of the children of Ephraim [is] Elishama son of Amihud — 19 his legion and their numbers [are] forty thousand, five hundred. 20 **Upon** him [shall be] the tribe of Menasheh — and the Nasi of the children of Menasheh [is] Gamliel son of Pedahtzur —

ONKELOS ELUCIDATED -

- 17. וְנָטֵל מַשְּׁבֵּן זִמְנָא מַשְּׁרִית לֵּוְאֵי The Ohel Moed, the camp of the Leviim, would journey בְּגוֹ מַשְּׁרְיָתָא in the middle of the camps; בּנְא דְשָׁרַן בֵּן נָטְלִין as they would encamp so would they journey, גַּבַר עַל אַתְרֵה לְטִקְּטִיהוֹן every man at his PLACE according to their divisions.
- 18. עַקרית אֶפְרִים The division of the camp of Ephraim אַקרים בּישְׁרִית אֶפְרִים according to their legions was at the west^[13] וְרַבָּא לְבְנֵי אֶפְרִים and the Nasi of the children of Ephraim אֵלִישָׁמְע בַּר עַמִיהוּד was Elishama son of Amihud —
- 19. וְחֵילֵה וּמְנְיָנִיהוּן his legion and their numbers אַרְבְּעִין were forty thousand, five hundred.
- 20. וְדְסְמִיכִּין עֲלוֹהִי THOSE camping NEAR him [14] were וְרַבָּא לִבְנֵי the tribe of Menasheh וְרַבָּא לִבְנֵי and the *Nasi* of the children of Menasheh בַּמְלִיאֵל was Gamliel son of Pedahtzur —
- 10. As was mentioned above (1:50-51), the Leviim would dismantle the Mishkan whenever the camp journeyed, and carry it during the actual journey. The Leviim would begin journeying with the *Ohel Moed* after the first two divisions (*Rashi*; but see *Rashi* to 10:17 below with *Gur Aryeh*; *Levush HaOrah* here).
- 11. The sequence described in our passage refers only to the time of departure. During the actual journeys, however, they would travel in the shape of a diamond, with each division on the direction assigned to it and the Leviim with the *Ohel Moed* in the middle (*Rashi*;
- see dispute cited by Rashi to 10:25 below).
- 12. The Hebrew word אָרָי (literally, his hand) is used to mean "his place," because one's immediate surroundings are within the reach of his hand (Rashi). Onkelos translates the word as אַתְּהָה, "his place," in accordance with its implied meaning.
- 13. The Torah refers to the direction of "west" as אָמָר literally, toward the sea, because the Mediterranean Sea lies west of Eretz Yisrael (see Ibn Ezra to Shemos 10:19). Onkelos uses the more familiar term מַּצְרַב
- 14. See note 6. Interestingly, Rashi cites Onkelos'

בּא וּצְבָאוֹ וּפְּקְדֵיהָם שְׁנַיָם וּשְׁלֹשֵים אֶלֶף וּמָאתְיִם: בּ וּמַשֶּׁה

בֹּא וּצְבָאוֹ וּפְקְדֵיהָם שְׁנַיָם וּשְׁלֹשֵים אֶלֶף וּמָאתְוּ: בּ וְשִׁבְּשׁ

בֹּא וְתַילֵּה וּמִנְיָנִהוֹן תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמָאתָוּ: בּ וְמִילֵה וּמְנְיֵנִיהוֹן

דְּבִּנְיִמן וְנָשִׁיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֵּן־גִּדְעֹנִי: בּ וְחֵילֵה וּמְיָנָיהוֹן

תְּלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מִאְוֹת: בּר בָּל־הַפְּקְדִיה לְמִיְיהוֹן

תְּלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מִאְוֹת: בּר בָּל־הַפְּקְדִיה לְמִיְנִיהוֹן

אָפְרַיִם מְאָר וּמְלָנִיא אַלְפִין וּאַרְבַּע מְאָוֹת: בּר בְּלְרֹתְמְיִבְּא לְמִילִּה וּמְנָיֵנִיהוֹן בְּתִּלִיתָם וּשְׁלִשֶׁים אֶבֶּלְף וּשְׁלִשְׁים לְּמָלְיתִם וּשְׁלִשְׁים הְּבָּיִי בְּן אֲחִיעֶוֶר בְּה מִבְּיִים מְאָרִית בְּן צְפִּנְּה לְצִבְאֹתְם וְנְשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶוֶר בִּה מָאָר וּמְבָיִים מְאָרִית בְּן צְפִּנְּה לְצִבְאֹתְם וְנְשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶוֶר בִּה בָּנְיִים מְאָרִית בְּן צְפִּנְּה לְצִבְאֹתְם וְנְשִׂיא לִבְנִי דָן אֲחִיעֶוֶר בָּה מִשְׁרִית בִּן צְפִּנְּה לְצִבְאֹתְם וְנְשִׂיִא אַלְפִין וּמְלִיתְי מְחַמְשִׁים אֶבֶּלֶף וּשְׁבַע מֵאְהוֹיתְנִיתְי מְחַיּלִיהוֹן וְחָמִילִי בְּיִילְ בִּיִבְּיִי בְּיִבְּעִי וְּנְבְשִׁיא לִּיִי בְּוֹי בְּיִילְיתִי וְחָמְישׁבְּי: בּוּ וְמִבְּיִל וְשְּבְבָּאוֹ וּשְׁבָע מִאְהוֹי וּתְנִיים וְעִבְּיִי בְּוֹ בְּעִבְּיִי בְּוֹ בְּשִּנְיִי וְנִיבְּיִי בְּי בְּיִבְּעִי וְנִישְׁיִי בִּיְּעִיְיִיהוֹן וְחָבְיִי בְּּעְבִּיְיִי בְּיִיְיְיִי בְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִי בְּיִבְּעִי וְיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִיְיִבְּיִי וְּנְבְּיִי וְּנְבְיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִי בְּעִבְּיִי וְיִבְּיִי בְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִי בְּיִיְעִייִי וְּחִילְיִים בְּיִי מְּעִיְיִי וְּיבְּעִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִנְייִי וְּיִבְיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִיְיִיי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְיי בְּנְיִי בְּיִי בְּיִבְיי בְּיִי וְּנְיִייְיִי וְּיִבְיי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְיי בְּיִיְיִייְיִי בְּבִּי בְּבְיִי בְּיִייְיִי בְּיִייְיִיּיְיִי וְּיְבִיי בְּיִיְיִיי וְּיִבְייִּי בְּיִייְּיְם בְּיִייְיִיי בְּיִבְּיִי בְּיִייְיִייְיִי

—— CHUMASH TRANSLATION ——

of Dan [shall be] at the north, according to their legions—and the Nasi of the children of Dan [is] Achiezer son of Amishadai— ²⁶ his legion and their numbers [are] sixtytwo thousand, seven hundred.

- 21. יְחֵילֵהּ וּמְנְיָנֵיהּוֹן his legion and their numbers הְּלָתִין וּתְבִין were thirty-two thousand, two hundred;
- 22. יְשׁבְּטָא דְבּנְיָמִן and the tribe of Binyamin also encamped near the tribe of Ephraim יְרַבָּא לִבְנֵי בִנְיָמִן and the Nasi of the children of Binyamin Avidan son of Gideoni —
- 23. וְחֵילֵה וּמְנְיֵנִיהוֹן his legion and their numbers תְּלְתִין were thirty-five thousand, four hundred.
- 24. בְּל מִנְיָנִא לְמֵשְׁרִית אֶפְרֵיִם The total number for the three tribes that comprised the camp of Ephraim מְאָה וּתְמָנְיָא was one hundred and eight thousand, one hundred, בְּתְלִיתִנְא נָטְלִין according to their legions; בַּתְלִיתִנְא נָטְלִין they WOULD journey THIRD.
- 25. עַפּוּנָא The DIVISION of the camp of Dan עַפּוּנָא was encamped at the north, לְחֵילֵיהוֹן according to their legions וְרַבָּא לִבְנֵי דָן and the Nasi of the children of Dan אַחִיעֻוָר בַּר עַמִּישַׁדִּי was Achiezer son of Amishadai —
- 26. יְחֵילֵהּ וּמְנְיָנֵיהוֹן his legion and their numbers שְׁתִּין were sixty-two thousand, seven hundred.

clarification of סְמִיכִין עֵלוֹהִי only here and not in the previous mentions of עָלִיי Levush HaOrah suggests that in all those previous instances the verse says הַחֹנִים so it is readily understood from the context that it means "camping near him" or "with him," since "over him" would mean "camping on top of him" or on higher

land, which does not make sense. Here, however, where it just says ν , one might take it to mean that the tribe of Menasheh was "superior" or "in charge of" the tribe of Ephraim. Rashi therefore sees a need here to cite Onkelos, to demonstrate that that is not the meaning.

²¹ his legion and their numbers [are] thirty-two thousand, two hundred; ²² and the tribe of Binyamin — and the Nasi of the children of Binyamin [is] Avidan son of Gideoni — ²³ his legion and their numbers [are] thirty-five thousand, four hundred. ²⁴ The total number for the camp of Ephraim [is] one hundred and eight thousand, one hundred, according to their legions; they shall be the third to journey.

⁻ ONKELOS ELUCIDATED —

ַר וְהַחֹנִים עָלָיו מַמֵּה אָשֵׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־ רּז וְדִשְׁרַן סְמִיכִּין שִׁבְטָא דְאָשֵּׁר וְרַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר פּּגְעִיאֵל בַּר עֵלִּוֹהִי

עַבְרָן: בּח וּצְבָאֻוֹ וּפְּקָבִיהָם אֶחָד וְאַרְבָּעֵים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מִאְוֹת: עַבְרָן: בּח וְחֵילֵה וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה:

ַכּט וּמַשֶּה נַפְתָּלֶי וְנָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עִינָן: אּ וּצְבָאוֹ בּט וְשִׁבְטָא דְּנַפְתָּלִי וְרַבָּא לִבְנִי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עִינָן: אּ וְחֵילֵהּ

וּפְקֵביהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאְוֹת: לא בָּל־הַפְּקָדִיםׂ וּמִנְיָנִיהוֹן חַמְשִׁין וּתְלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: לא בָּל מִנְיָנַיָּא

לְמַחֲנֵה דָּן מְאַת אֶּלֶף וְשִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאֵוֹת לְמַשְׁרִית דָּן מְאָה וְחַמְשִׁין וְשִׁבְעָא אַלְפִּין וְשִׁית מְאָה

לָאַחְרֹנָה יִסְעוּ לְדְגְלֵיהֶם: פּ בְּאַחֲרֹנָה יִסְעוּ לְטִּקְּסֵיהוּן:

לב **אֵלֶה פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֻל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֹת** לב אִלֵּין מִנְיָנִי בְנִי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן כָּל מִנְיָנִי מַשִּׁרְיָתָא

— CHUMASH TRANSLATION -

²⁷ Those camping **upon** him [shall be] the tribe of Asher — and the Nasi of the children of Asher [is] Pagiel son of Ochran — ²⁸ his legion and their numbers [are] forty-one thousand, five hundred; ²⁹ and the tribe of Naftali — and the Nasi of the children of Naftali [is] Achira son of Enan — ³⁰ his legion and their numbers [are] fifty-three thousand, four hundred.

³¹ The total number for the camp of Dan [is] one hundred and fifty-seven thousand, six hundred; they **shall** journey last according to their **banners**.

³² These are the numbers of the Children of Israel according to their fathers' household: the total number of of the camps - ONKELOS ELUCIDATED -

- 27. יְרִשְׁרֵן סְמִיכִּין עֲלוֹהִי Those camping NEAR him were יְרָשָׁא רְאָשֶׁר the tribe of Asher יְרָשָׁא רְאָשֶׁר and the Nasi of the children of Asher was Pagiel son of Ochran —
- 28. וְחֵילֵה וּמְנְיֵנִיהוּן his legion and their numbers אַרְבְּעִין were forty-one thousand, five hundred;
- 29. יְשִׁבְּטָא דְּנְפְּתָּלִי and the tribe of Naftali also encamped near the tribe of Dan וְרַבָּא לִבְנֵי נַפְתָּלִי and the Nasi of the children of Naftali אֲחִירַע בַּר עֵינָן was Achira son of Enan —
- 30. וְחֵילֵה וּמְנְיָנִיהוּן his legion and their numbers חַמְשִׁין were fifty-three thousand, four hundred.
- 31. בָּל מִנְיָנִיָּא לְמֵשְׁרִית דָּן The total number for the three tribes that comprised the camp of Dan מְאָה וְחַמְשִׁין was one hundred and fifty-seven thousand, six hundred; בְּבַתְרֵתָא נָטְלִין לְטִקְּטֵיהוֹן they would journey last according to their divisions.
- 32. אַלֵּין מִנְיֵנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל These are the numbers of the Children of Israel בְּל מִנְיֵנִי מַשְּרָתָּא according to their fathers' household: בַּל מִנְיֵנִי מַשְּרָתָּא

לְצִבְאֹתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלְשֶׁת אֲלָפִּים וַחֲמֵשׁ מֵאָוֹת לְחֵילֵיהוֹן שִׁית מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִּין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחֲמִשִׁים: לּגּ וְהַלְּוָאִי לָא אָתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבְּעִרְ צְּנָה יהוָה אֶת־מֹשֶׁה: לּר וַיְצְשָׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל אֲשֶׁר־צִנְּה פַּקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה בֵּן־חָנָוּ לְדִגְלֵיהֶם וְבֵן נַטְלִין גְּכֵל דִּי פַּקִּיד יִהוֹה אֶת־מֹשֶׁה בֵּן־חָנָוּ לְדִגְלֵיהֶם וֹ וְבֵן נַטְלִין גְּכַר לְוִישְׁפְּחֹתְיוּ יִיָּ יָת מֹשֶׁה בֵּן שָׁרִן לְטִקְּסֵיהוֹן וְכֵן נָטְלִין גְּבַר לְוִיְצְיָתִיהּ עַל־בֵּית אֲבָהָתְוֹהִי:

רביעי [ג] א וְאֵפֶּה תְּוֹלְרָת אַהֲרָן וּמשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר יהוֶה אֶת־משֶׁה ג א וְאִפֵּין תּוֹלְדָת אַהָרן וּמשֶׁה בִּיוֹמָא דְּמַלִּיל יִיָ עם משֶׁה

רש"י

(א) וְאֵלֶה תּוֹלְדוֹת אַהָרֹן וּמֹשֶׁה. וְחֵינוֹ מַזְּכִּיר טָלָּטֹ בְּנֵי חַׁהַרֹן, וְנִקְרְטוּ פּוֹלְדוֹת מֹשֶׁה לְפִי שֶׁלָּמְדְן פּוֹרָה, מְלֵמֵד שֶׁבֶּל הַמְלַמֵּד שָׁה בָּוֹם הַבָּר הֹ שָׁת מְלֵמֵד שֶׁבֶּל הַמְלַמֵּד שָׁבָּר הִפּוֹר הִי אָת מַשְׁה בַּנִים הַבְּרוֹת שָׁלוֹ שֵׁלְפִמְדְן מַה שַׁלְבוֹת מִפִּי הַגְּבוּרָה:

CHUMASH TRANSLATION —

according to their legions [is] six hundred and three thousand, five hundred and fifty.

³³ The Leviim were not counted among the Children of Israel, as Hashem had commanded Moshe. ³⁴ The Children of Israel did according to everything that Hashem commanded Moshe—so they encamped according to their banners and so they journeyed; every man according to his families, by his fathers' household.

3.

¹ These are the offspring of Aharon and Moshe on the day Hashem spoke with Moshe – ONKELOS ELUCIDATED —

לְחֵילֵיהוּן — the total number of the camps according to their legions שית מְאָה וְחָלָתָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין — was six hundred and three thousand, five hundred and fifty.

- 33. יְלֵוְאֵי The Leviim אָתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל were not counted among the rest of the Children of Israel, as Hashem had commanded Moshe.
- 34. בְּבֹל דִּי The Children of Israel did בְּבֹל דִּי according to everything that Hashem commanded Moshe בַּקִיד יְיָ יָת מֹשֶׁה so they WOULD ENCAMP according to their DIVISIONS בְּבַל נְטְלִין and so they WOULD JOURNEY; בְּבַר לְזַרְעֵיְתֵיה every man according to his families, עַל בֵּית אֲבָהָתוֹהִי by his fathers' household.

3.

1. אַבֶּרן וּמשָׁה — These are the offspring of Aharon and Moshe בְּוֹמָא דָמֵלִיל וַיָּ עָם משָׁה — on the day

15. As mentioned in note 7, according to the plain reading of the verses, our entire passage (until v. 33) relates Hashem's instruction of how the divisions should encamp, and in this last verse of the chapter, the Torah tells us that the Jewish people obeyed the instruction. It is thus readily understood why the Torah uses the future tense מַּנְהַנְיִלְּיֵלֵי throughout the passage (in the sense

of a command), but switches to the past tense חָרּנְטָעוּ in our verse. Onkelos, however, interprets the entire passage, starting at v. 3, as a description of how the divisions encamped. He therefore renders both forms not as future and past tense (respectively), but as ongoing action verbs — "would encamp," "would journey" — which in Hebrew can be expressed in either of these ways.

בְּתַר סִינֵי: בּ וְאֵלֶּה שְׁמִוֹת בְּנֵי־אַהְרֹן הַבְּכְּר | נָדֶב וַאֲבִיהוּא בְּטוּרָא דְסִינֵי: בּ וְאֵלֶּה שְׁמִוֹת בְּנֵי־אַהְרֹן הַבְּּכְּר | נָדֶב וַאֲבִיהוּא בְּטוּרָא דְסִינֵי: בּ וְאֵלֶּתְ בְּנֵי אַהְרֹן בּוּכְּרָא נָדְב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזֶר וְאִיתָמֶר: גּ אַלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהְרֹן הַבְּּהָנִים הַבְּּשְׁחִים אֶלְעָזֶר וְאִיתָמֶר: גּ אַלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהְרֹן בְּהָנִיִּא לְבְנִי דְּאַרְבִּיּאוּ אְשָׁמָשׁ: דּ וֹמִית נָדֶב וַאֲבִיהוּא לְבְּנִי יהוֹה בְּתַרְבָּר סִינֵּי וּבְנִים לְא־הָיִוּ לָהָתְ בְּבְר סִינֵּי וּבְנִים לְא־הָיוּ לָהָהְ בְּקרבְם אֵשׁ זַרָה לִפְנֵיִי יהוה בְּמִרְבְּרְ סִינֵי וּבְנִים לְא־הָיוּ לְהָהוֹן בְּבְּר הִיתִא קָּבְם יִיָּ בְּמִרְבְּרָא דְסִינֵי וּבְנִים לְא־הָיוּ לְהָהוֹן בְּבְּר הִיתִּי בְּנִים לְיִר הִוֹן לָא הָווֹ לְהוֹן בְּהָּר הִינִי בְּמִרְבָּר הְיִנִי וֹנְיִ לְּא הָווֹ לְהוֹן לְהוֹן בְּהֹיוֹ לְמִי הָוֹוֹ לְהוֹן בְּבִי בִּנִים לְאַבְיה וֹיְנִין לֵא הָווֹ לְהוֹן בְּבִּר בִּיהוֹן אֶשְׁתָא נוּכְרֵיתָא קְּדָם יִיָּ בְּמִרְבָּרְא דְסִינִי וּלְא הָוֹוֹ לְהוֹן בְּבִּר בִּיתְּבִיהוֹן אָשְׁמָתִא נוּכְרִיתָא קְדָם יִיִּ בְּמִרְבָּרְא דְסִינִי וּבְנִין לֵּא הָווֹ לְהוֹן בְּבִּר בִּיהוֹן אָשׁ

— CHUMASH TRANSLATION —

at Mount Sinai: ² These are the names of the sons of Aharon: the firstborn Nadav, Avihu, Elazar, and Issamar. ³ These were the names of the sons of Aharon, the anointed Kohanim, whom he inaugurated to minister. ⁴ Nadav and Avihu died before Hashem when they brought an alien fire before Hashem in the Wilderness of Sinai, and they had no sons;

- ONKELOS ELUCIDATED

that Hashem spoke with Moshe בְּטוּרָא דְסִינָי — at Mount Sinai. $^{\scriptscriptstyle{[1]}}$

- 2. וְאַלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהָרֹן These are the names of the sons of Aharon: בַּאָבִיהוּא אֶלְעָוָר the firstborn, Nadav, וַאֲבִיהוּא אֶלְעָוָר and then Avihu, Elazar, and Issamar.
- 3. אַלֵּין שְּמְהֶת בְּנֵי אַהֲרֹן These are the names of the sons of Aharon, בְּהֵנִיְא רְאִתְרַבְּיאוּ the Kohanim who were elevated through anointing, עוֹב בְּרָבְּנְהוּן לְשַׁמְשִׁא whose offering was brought to inaugurate them to minister in the Mishkan.
- 4. יוְמִית נָדֶב וַאֲבִיהוֹא קֵּדֶם יְיִ Nadav and Avihu died before Hashem בְּקְרוֹבְיהוֹן אֶשְׁתָא נוּכְרֵיתִא when they brought an alien fire קַּדְם יִיְ before Hashem בְּמַדְבָּרָא דְסִינִי in the Wilderness of Sinai, וּבְנִין לָא הָווֹ לָהוֹן and they had no sons;
- 1. The Torah begins its account of the Levite families by listing the offspring of the heads of the tribe (Ramban). Though mentioning Moshe and Aharon at first, the passage goes on to list the offspring of Aharon, but not those of Moshe. Rashi explains (based on Sanhedrin 19b) that Aharon's sons are called Moshe's children because he taught them Torah. The verse concludes that they became Moshe's offspring on the day that Hashem spoke with Moshe at Mount Sinai, for that is when Moshe began teaching them what he had learned from Hashem.
- 2. Wherever the Hebrew term $\[mun]$ is used to refer to anointing whose purpose is to elevate a person or vessel to a sacred function, Onkelos translates it as "clevate." [Where it refers to simple application of oil (such as those of minchah offerings), he translates it using the same root as the Hebrew word, which means "smear" or "anoint" (Rashi to Shemos 30:25).]
- 3. Since the verse does not specify who brought their offering (it was, in fact, Moshe; see *Vayikra* Ch. 8), Onkelos translates this as a passive statement "whose offering was brought," rather than an active

statement — "whose offering he brought" (Me'at Tzori).

The term מְלוּי יָדַיִם (literally, filling of [one's] hands) is used frequently to refer to the appointment of the Kohanim to their position. According to Rashi (Shemos 28:41, as explained by Mizrachi), it is a metaphor for inauguration, since when a person enters a position he is said to be "taking possession" of it. However, Onkelos consistently translates this phrase as bringing [one's] offering. According to Ramban there, Onkelos does not mean to say that this is the literal meaning of the phrase; rather, he is translating in accordance with the implied meaning, conveying that the inauguration of the Kohanim is achieved through bringing their offerings. However, Ramban then cites others who do interpret מלוי יַדים to mean the filling of one's hands with an offering. According to Ibn Ezra (Shemos 29:9), this is Onkelos' intention as well.

- 4. Or *to serve*; i.e., to perform the Kohanic duties. [The term בּקוֹ, *Kohen*, itself is an expression of service (see *Rashi*, *Shemos* 28:3).]
- 5. For discussion of Nadav and Avihu's sin, see Rashi to Vayikra~10:2 and our note 2 to v. 1 there.

זִמְנָא וְיָת מִשְּׁרֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פֶּלְחַן מִשְׁכָּנָא לְמִפְלַח יָת פֶּלְחַן מִשְׁכָּנָא לְמִפְלַח יָת פֶּלְחַן מִשְׁכָּנָא וְיָשְׁרָוֹ אֲבִיהוֹן:

רְשְׁמֵשׁ אֶלְעָזָר וְאִיתָמֶר עַל אַפֵּי אַהָרוֹ אֲבִיהוֹן:

רְמִפְלַח יָת מַשַּׁרְתִּוֹ לִפְנֵי אֲהָרְן הַכַּהָּאוֹ וְשִׁרְתִוּ אִתְוֹ: יְ וְשְׁמְרְוּ

עָת־מִשְׁרָתִּוֹ וְאֶת־מִשְׁכֶּוֹ אֲהָרְן הַכָּהָאוֹ וְיִשְׁרְתִוּ אֹתְוֹ: יְ וְשְׁמְרְוּ

אָת־מִשְׁרָתוֹ וְאֶת־מִשְׁכָּוֹ אֲהָרְן הַכָּהָאוֹ וְיִתְהּ: יְ וְיִשְּׁרְוּ

אֶת־מִשְׁרָתוֹ וְאֶת־מִשְׁכָּוֹ אִבְּלֹי מִשְׁכָּוֹ אִבְּרִוֹ הַבְּבָּלְ הְנִשְׁרְתִוּ אִמְיִלְ מִנְעִי מִשְׁכָּוֹ הְיְמִשְׁרְוּ וְשִׁרְתִּוֹ אַתְרֹבִּי אְהָרְוֹ הַבְּלִי הְיִשְׁרְוֹּ וְעִבְּרִ אָתְרִבְּלְ הְנְשִׁרְוֹּ יְתִהּ בָּל מְנֵי מִשְׁכָּן חִים מִשְׁכָּן: חְ וְשְׁמְרְוּ הְשִׁרְתִּוֹ יְתִהּ בָּלְ מְנֵי וְמִשְׁכָּן חִים מִשְׁכָּן הִי מִשְׁכָּוֹ לְתְבִּי בְּלִיתְוֹ מִשְׁכָּוֹ וְמִנְיִי מְשְׁכִּוֹ אִתְרִי מִשְׁכָּוֹ וְמִנְיִי מְשְׁכָּוֹ וְמִיְיִי מְשְׁכָּוֹ וְמִיּבְּי אִנְיִי מְשְׁכָּוֹ וְיִמְיִי מִשְׁכְּוֹ וְמִיּעִי מְשְׁכִּוֹ וְמִלְּיִי מְשְׁכָּוֹ וְיִיתְ מִשְׁכָּוֹ וְיִיתְ מִּשְׁרָבוֹ וְשְׁנְעִי מְשְׁכִּי וְיִי מְשְׁבָּי וְשְׁבָּעִי יִשְׂרָאִתְ לְּבִי וְיִי שְׁבְּעִים מְיִבְּבְּי מִשְׁבְּי וְיִי מְשְׁכִּוֹן מְשְׁבְּבִי אְנִיתְ מְשְׁבָּי וְיִבְּיתְּבְּבְיי וְשְׁרָבְי וְשְׁבְּיִי וְשְׁבְּיִי וְיִי מְשְׁבְּבְּי וְיִבְּיִים מְשְׁבְּוֹ מְשְׁבְּבְּי וְשְׁבְּעִי וְיִי מְשְׁבְּיִי וְיִי מְשְׁבְּיִי וְיִי מְשְׁבְּבְּי וְשְׁבְּעִיְרְ וְבְּיִי יִשְׁרָאֵל לְיִי מְיִי מְשְׁבְּיִי מְיִי שְׁבְּעִיְיְרְ וְעִיִי מְשְׁבְּבְּי מְשְׁבְּי מִיִי שְׁבְּבְּיִי וְשְּבְּי יִשְׁבְּעִיְיִי מְיִי שְּׁבְּבְּי וְשְׁבְּיוֹ מְיִי מְשְׁבְּים מְשְׁבְּיוֹ מִישְׁבְּיוֹי מְיִי שְּבְּבְיי יִשְּׁבְּעְיִי בְּיוֹי מְשְׁבְּי מְיִים מְּבְּבְיי וְיִישְׁבְּבְי יִישְׁבְּבְיוֹ בְּיִים מְּיִים מְּיּבְּי מִיִּיְיְבְי יִישְׁרְיְיִיבְּן בְּבְּיִי וְיְשְׁבְּיוֹ מְיִים מְּיִים מְּעְבְּיִי מְיִיבְּיְי בְּיִיבְיִי מְּעְּבְּבְיוֹ מְיִיבְּי וְיִים מְּעְּבְיוֹי מְיִים מְּעְבְּיבְיי וְיִישְּבְּייִים בְּיִים מְּבְיי וְישְׁבְּיבְיי מְיִייְם יִּיים וְיִייְיְיִים מְיִיבְיי בְּיִייְב

אָת מִשְׁמַרְתוּ. פָּל מִפּנִי שָׁהָאָרָס מְמוּפֶּה טָלָיו וּמוּפָּל טָלָיו לַטֵּשׁוֹמוֹ קָרִנִּי "מִשְׁמֶרֶת" בְּכָל הַמִּקְרָח וּבּלְשׁוֹן מִשְׁכָה, כְּמוֹ שֶׁאָתְרוּ בְּבִּנְסֵן וָמֶרֶשׁ: וַהֲלֹחׁ מֵין מִשְׁמֵרְפִּי וּמִשְׁמֵרְפְּדְּ שָׁוָה, (מגילה יג:), וְכֵן מִשְׁמְרִוֹת כְּהוּנָה וּלְוָיָה: (ח) וְאֶת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׁרָאֵל. שָׁבּוּלָן הָיוּ זְקוּקִין לְלָרְכִי הַמִּקְדָּשׁ, אָלָּחׁ שֶׁהַלְוִיִּס בָּחִים פַּחְמֵּיהֶם (ד) על פְּנֵי אַהֶּרֹן אֲבִיהָם. בְּמָיִיו (במדבר רבה ב, כו):

(ז) וְשֵׁרְתוּ אֹתוֹ. וּמַהוּ הַשִּׁירוּת, "וְשָׁמְרוּ אֶׁת מִשְׁמֵרְפּוֹ" (להלן
פסוק ז). לְפִי שָׁשְׁמִירַת הַמִּקְדָּשׁ עָלָיו שָׁלֹּח יִקְרַב זָר, כְּמוֹ שֻׁנֶּחֱמַר
"חַׁפָּה וּבָּיֶרְ וּבִית חָבִיךְ חִפְּרְ פִּשְׂחוּ אֶׁת עֲוֹן הַמִּקְדָשׁ" (להלן ית,
ה), וְהַלִּוִים הָלַנוּ מִקִּיִּעִין חׁוֹתַם, זוֹ הָיחֹ הַשְּׁמִרוּ: (ז) וְשַׁבְּתֹרוּ

—— CHUMASH TRANSLATION

and Elazar and Issamar ministered in the presence of Aharon, their father.

⁵Hashem spoke **to** Moshe, saying: ⁶Bring close the tribe of Levi and have it stand before Aharon the Kohen, and they shall serve him. ⁷They shall safeguard his charge and the charge of the entire assembly before the Ohel Moed, to perform the service of the Mishkan. ⁸They shall safeguard all the implements of the Ohel Moed and the charge of the Children of Israel, to perform the service of the Mishkan.

- ONKELOS ELUCIDATED

קּשְׁמֵשׁ אֶּלְעָזֶר וְאִיתָּמָר — and Elazar and Issamar, Aharon's remaining sons, ministered על אַפּי אַהָרן אֲבוּהוֹן — in the presence of Aharon, their father. [6]

- 5. ומַלִּיל יִי עם משָה לְמֵימָר Hashem spoke WITH Moshe, saying:
- 6. אָרֶב יָת שִׁבְּטָא דְלֵוּי Bring close the tribe of Levi וּתְקִים and have it stand before Aharon the Kohen, וִישַׁמְשׁוּן יָתָה and they shall serve him in the following manner:
- 7. וְיִשְרוּן יִת מַשַרְתֵּה They shall safeguard his charge וְיִשְרוּן יִת מַשַּרְתֵּה and the charge of the entire assembly לְמִפְּלַח יָת פָּלְחַן before the Ohel Moed, לְמִפְּלַח יָת פָּלְחַן to perform the service of the Mishkan.
- 8. וְיִּטְרוֹן יָת בֶּל מְנֵי מִשְׁבַּן וְמְנָא They shall safeguard all the implements of the Ohel Moed מְשְׁרָאֵל and the charge of the Children of Israel, לְמִבְּלַח יָת בְּלְחַן to perform the service of the Mishkan.
- 6. I.e., in his lifetime (*Rashi*). If Aharon became *tamei* and could not serve as Kohen Gadol, Elazar or Issamar would serve in his place until he became *tahor* again (*Nachlas Yaakov* to *Rashi*; see *Bamidbar Rabbah* 2:26). Cf. *Ramban*.
- 7. The term מְשְׁמֶּרֶת, charge or watch, can refer to any obligation assigned to a person. The verse is saying that the Leviim shall assist Aharon in carrying out his
- assignment, which is the guarding of the Sanctuary to ensure that no non-Kohen enters it, as stated below, 18:1 (*Rashi* here and to the previous verse).
- 8. The administration of the Mishkan is the responsibility of the entire assembly, but the Leviim perform it on their behalf (see *Rashi* to the following verse).
- 9. The task of the Leviim included maintaining the Mishkan and its parts and transporting them during

י וְגַתַתָּהֹ אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהָּרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִם נְתוּנִם הַבְּּמָהֹ לוֹ מֵאֵתּ
 י וְתַתַּהֹ יָת לַנָּאֵי לְאַהָּרֹן וְלְבְנְיֹהִי מְסִירִין יְהִיבִין אִנּוּן לֵהּ מִן
 בְּגַיִ יִשְׂרָאֵל: י וְיָת אַהַרֹן וְאֶת־בְּנָיוֹ תִפְלֹּד וְשְׁמְרָוּ אֶת־בְּהָנָתִם בְּנִיוֹ יִתְּפְלֹּד וְשְׁמְרָוּ אֶת־בְּהָנַתְם בְּנִיוֹ יִשְׁרָאֵל: י וְיָת אַהַרֹן וְיָת בְּנְוֹהִי תִּמְנֵּי וְיִשְׁרְוּ יָת בְּהָנַתְם בְּנִיתֹם בְּנִיתֹ יִשְׁרָאֵל: י וְיָת אַהַרֹן וְיָת בְּנְוֹהִי תִּמְנֵּי וְיִשְׁרִוּן יָת בְּהָנַתְם בְּנִיתֹּם בְּנִיתֹם בְּנִיתֹם בְּנִיתֹם בְּתוֹיוֹן

וְהַלְּוֹנֵי הַיָּקְרֵב יוּכְּוֹת: פּ וְחַלּוֹנֵי הִיִּקְרֵב יִתִּקְטֵל:

יא וַיְדַבֵּר יהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמְר: יבּ וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־הַלְוִיִּׁם יא וּמַלִּילׁ יִיָּ עם משֶׁה לְמִימָר: יבּ וַאֲנָא הָאׁ **קַרְבִּית** יָת לֵּוָאֵי

כש"י

פְּקִידוֹת, וְחֵיכוֹ לְשׁוֹן מִנְין: וְשְׁמְרוֹ אֶת בְּהֻבָּתָם. קַבְּלֵת דְּתִּה וּוְרִיקָה וְהַבְּתָּה וַעֲבּוֹדוֹת בַּמְּסוּרוֹת לַכּבְּנִים: (יב) וַאֲבִּי הִבּה וּוְרִיקָה וְהַבְּתֹּת וַעֲבּוֹדוֹת בַּמְּסוּרוֹת לַכּבְּנִים: (יב) וַאֲבִי הְבָּה בְּלַקְחְתִּי. וַחֲבִי מַהַיכָן זְכִימִי בָּבֶּן, מִתּוֹךְ בְּבֵּי יִשְׂרָאַל, שָׁיִּהִי בָּבֶּכּוֹרוֹת זְכִימִי בָּבֶּס וֹלְכִתְ שֹלִירִוֹת שָׁלִי, עַל יְדֵי הַבְּכוֹרוֹת, וֹכְשִׁתְּחוֹּ וּלְּקַחְמִּים מְּמוּרָתִם. לְפִי שָׁהָיְתָה הָעֲבּוֹדְה בַּבְּכוֹרוֹת, וּכְשָׁתְחוֹּ בּעגל נפסלוּ, והלוים שְׁלֹּח עבדוּ עבוֹדה זרה נבחרוּ תחִמִּיהם: בעגל נפסלוּ, והלוים שְׁלֹח עבדוּ עבוֹדה זרה נבחרוּ

בּשְׁלִיחוּתָם, לְפִיכָךְ לוֹקְחִים מֵהֶם הַמַּעְשְׂרוֹת בּשְׂכָרְן, שֻׁנֶּחֱמַר "בִּי שָׂכָר הוּח לָכֶם חֵלֶף עֲבּוֹדַתְּכֶם" (להלן יח, לח): (ט) בְּתוּבִם הַמָּה לוֹ. לְעַוְרָה וֹיִם מנקדים: לַעַזְרָה!: מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ מִמּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (להלן פסוק יב), כְּלוֹמֵר מִשְׁלָר כָּל הָעֵדָה נְבְּדְּלוֹ לְכָךְ בּנְזֵרַת הַמָּקוֹם, וְהוּח נְסָנָם לוֹ, שֶׁנֶּחֲמַר "וְטָּמְנָה שָׁת בַּנָיו תִּבְּקֹר. לְשׁוֹן וגו'" (להלן ח, יט): (י) וְאֶת אַהָרן וְאֶת בְּנָיו תִּבְּקֹר. לְשׁוֹן

— CHUMASH TRANSLATION —

⁹ You shall give the Leviim to Aharon and his sons; given, given are they to him from the Children of Israel. ¹⁰ You shall appoint Aharon and his sons and they shall safeguard their priesthood; and an outsider who approaches shall die.

¹¹ Hashem spoke **to** Moshe, saying: ¹² And I, behold! I have **taken** the Leviim

- ONKELOS ELUCIDATED

- 9. יְתְתֵּן יָת לֵּוְאֵי You shall give the Leviim לְאַהָּרוֹ וְלִבְּנוֹהִי to Aharon and his sons; סְּטִירִין יְהִיבִין אַנּוּן לֵּהִּ DELIVERED, given are they to him מן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל from among the Children of Israel.
- 10. יְנִית בְּנוֹחִי בְּהַרֹן וְיִת בְּנוֹחִי Aharon and his sons יְנִישְרוּן יָת בְּהַנַּתְהוֹן and they shall safeguard their priesthood; בְּיִשְרוּן יַת בְּהַנַּתְהוֹן a COMMONER who approaches to perform the service assigned to them shall be PUT TO DEATH. [14]
- 11. ומַלִּיל יְיָ עם משָה לְמֵימָר Hashem spoke WITH Moshe, saying:
- 12. אובא And I, הא קרבית ית לואי behold! I have BROUGHT

the journeys (see above, 1:51, 2:17). Each of the three main Levite families — Gershon, Kehas, and Merari — was entrusted with a different component of the Mishkan, as will be specified below (v. 25 and on).

10. The simple explanation for Onkelos' translation of the first occurrence of נְחִנְּתִם as "delivered" is that he does so in order to avoid repetition (Beurei Onkelos). Alternatively, Rabbeinu Bachya (below, 8:11) explains that the double language נְחִנְּתִּנְם נְחִנְּתִּנְם נְחִנְּתִּנְם נְחִנְּתִּנְם נִחְנִתְּנִם נְחִנְּתִּנְם that in reward for having been prepared to give up their lives to slay the worshipers of the Golden Calf (see Shemos 32:26-29), the Leviim were given for the service of Hashem. Onkelos therefore translates the first occurrence of מְּחָרִנְּח alluding to that which the Leviim had sacrificed (מְּחָרִנְּח themselves for the honor of Hashem. See Panim Yafos

and *Haamek Davar* for additional explanations of Onkelos.

- 11. In 1:49 above, Onkelos renders the word הְּמְנֵּי as הְּמְנֵּי, you shall count; see also below, verses 15-16. Here, however, this cannot be the meaning, since Aharon and his two sons did not need to be counted (Rashi with Gur Aryeh). He therefore renders it אָסָנָי you shall appoint (see Nefesh HaGer). [Note, however, that some editions of Onkelos, including the version cited by Pas'shegen, has הְמְנֵי here. Beurei Onkelos suggests that it means that Aharon and his sons shall be counted with the Leviim.]
- 12. That is, they shall observe the tasks assigned to them, such as the *avodah* of the offerings (*Rashi*).
- 13. I.e., a non-Kohen. See above, 1:51 note 19.
- 14. See above 1:51, note 20.

מְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחָת כָּל-בְּכֵוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחָת כָּל-בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְשְׁרָאֵל תַּחָת כָּל-בְּכוֹר בִּיוֹם הַכִּתִּי כָל-בְּכוֹר וְלְדָּא מִבְּנִי יִשְׂרָאֵל תַּחָת כָּל בּוּכְרָא בְּיוֹם הַכּּתִי כָל-בְּכוֹר וְלְדָּא הִיּמָא דִקְטָלִית כָּל בּוּכְרָא בְּיוֹמָא דִקְטָלִית בְּל בּוּכְרָא בְּיוֹמָא דִקְטָלִית בְּל בּוּכְרָא בְּיוֹמָא דִקְטָלִית בְּל בּוּכְרָא בְּעִיתְיִים הִקְּרָּיִשְׁתִּי לְי כָל-בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאְדָם

בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּיִּשְׁתִּי לֶי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדֶם בְּאַרָעָא דְמִצְרַיִם אַקְדִּשִׁית קַדָּמִי כָּל בּוּכְרָא בִּיִשְׂרָאֵל מאֶנָשָׁא עַד־בְּהֵמֶה לִיְ יִהְיָוּ אֲנִי יהוְה: פ

עַר בְּעִירָא דִּילִי יְהוֹן אֲנָא יִיָּ:

חמישי יד **וַיְדַבֵּּר יהוה אֶל־משֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי לֵאמְר:** יד וּמַלִּיל יְיָ עם משֶׁה בְּמַדְבָּרָא דְסִינַי לְמֵימָר:

— CHUMASH TRANSLATION

from among the Children of Israel, in place of every firstborn, the first opener of the womb among the Children of Israel, and the Leviim shall be Mine.

¹³ For every firstborn is Mine: On the day I struck every firstborn in the land of Egypt I sanctified every firstborn in Israel for Myself, from man to animal; they shall be Mine — I am Hashem

¹⁴ Hashem spoke **to** Moshe in the Wilderness of Sinai, saying:

ONKELOS ELUCIDATED

CLOSE^[15] the Leviim מָגוֹּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל — from among the Children of Israel, מְּבֹּי יִשְׂרָאֵל — in place of every firstborn, מָּבָּי יִשְׂרָאֵל — the first opener of the womb^[16] among the Children of Israel, יִי יִשְׁרָאֵל — and the Leviim shall be MINISTERING BEFORE ME^[17] instead of the firstborns.^[18]

13. אֲבֵי דִילִי כָּל בּוּכְרָא — For by right, every firstborn is Mine, בּיוֹמָא דְמְצְרֵים — because on the day I killed every firstborn in the land of Egypt and protected the Jewish firstborns, אַבְּדֵשִׁית קֵּדְמֵי כָּל בּוּכְרָא בִּישִׂרָאֵל — I sanctified every firstborn in Israel Before Me, מֵאֲנִשָּא — I sanctified every firstborn in Israel אַבְירָא — they shall be Mine — בִּילִי יְהוֹן — they shall be Mine — אַנָא יִי — I am Hashem.

14. ומַלִּיל יְיָ עם משָׁה — Hashem spoke WITH Moshe בְּמַדְבָּרָא — in the Wilderness of Sinai, בְּמִימָר — saying:

15. When the word הלקה, take, refers to bringing a person or thing to a higher level of holiness, Onkelos translates it as bring close (Beurei Onkelos to Vayikra 8:2; Me'at Tzori). See also below, 8:6 note 6.

16. I.e., a bechor; see Rashi to Shemos 13:2; Rashash to Horayos 9a.

Onkelos translates the Hebrew מְּלְהָא as מְלֶּדָא, which literally means fetus or child. Perhaps there is no specific term for "womb" in Aramaic, and it is called אַזְלְיִ because it houses the fetus (see Me'at Tzori to Shemos 13:2; Kuntres L'Ukmei Girsa in Chumash Ish Matzliach there). Alternatively, there is a specific Aramaic term for מְּלֶחָם, but Onkelos prefers to render it as "the [housing of the] fetus" for reasons of modesty (see Nefesh HaGer, Mavo, fol. 12a §8).

17. Onkelos translates the statement, and the Leviim shall be Mine, according to its implied meaning — that they shall minister to Hashem — to avoid repetition, for the verse already said that Hashem brought the Leviim close to Himself (Beurei Onkelos). He also

translates '> as "before Me" rather than "to Me." In general, Onkelos refrains from translating the term "to" (or "for") literally in reference to Hashem, translating it instead as before, in order to avoid any indication of equality between Hashem and His creations. This is particularly so when this term appears in the context of offering or sanctifying something or performing a service for Hashem, where it might be misconstrued to mean that Hashem has a need for it, Heaven forbid. To avoid any such misconception, Onkelos clarifies that it is before Hashem, i.e., for our benefit, before Him.

18. Initially, the avodah was performed by the bechorim [firstborns] (see Shemos 24:5 with Onkelos). When the bechorim joined in the sin of the Golden Calf, they were disqualified, and the sons of Levi, who did not participate in idol-worship, were chosen instead of them (Rashi). The avodah was assigned to Aharon and his descendants, and the service of managing the Mishkan and its implements was assigned to the Leviim (see Bamidbar Rabbah 6:2).

19. That is, they shall always remain Mine, and they

מו פְּקֹד שֶׁתְרֹבְינִי קְנִי לְבִית אֲבִתָּם לְמִשְׁפְּחֹתָם בָּלֹי זְבָרֵא מִימְרָא דִייַ מְנֵי לְבִית אֲבָתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם בָּלֹי זְבְיִרא מְבָּיִר מְשָׁה עַל־פִּי יהֹנְהֹ מְשָׁה עַל־פִּי יהֹנְהֹ מְשָׁה עַל־פִּי יהֹנְהֹ מְשָׁה עַל־פִּי יהֹנְהֹ מִשְׁה עַל־פִּי יהֹנְהֹ מִשְׁה עַל־פִּי יהֹנְי אַנְּיִ לְנִי בְּנִי לִוֹי בִּשְׁמִתְם גֹּיְשְׁהֹן וּקְהָת בְּנִי לִוֹי בִּשְׁמִתְם גֹּיְלְשׁׁ דִייִ מְבָּיִר יִיְחָא וְמִשְׁבְּי יוֹ וַהְּיֹּי אַלְּי בְּנִי לִוֹי בִּשְׁמִתְם גֹּרְשׁוֹן וּקְהָת בְּנִי לִוֹי בִּשְׁמְהָתְם גֹּרְשׁוֹן וּקְהָת בְּנִי לִוֹי בִּשְׁמְהָתְם גֹּרְשׁוֹן וּקְהָת בְּנִי לִוֹי בְּשְׁמְהַתְם לְבְנִי וְשִׁמְיִי וְמִיּשְׁבְּחֹתְם לְבְנִי וְשִׁמְעִי: יח וְאִלֵּיו שְׁמָהַת בְּנֵי גֹרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבְנִי וְשִׁמְעִי: יח וְאִלֵּיו שְׁמָהַת בְּנֵי גֹרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתְם לְבְנִי וְשִׁמְעִי: יח וְאִלֵּיו שְׁמָהָת בְּנֵי גֹרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתְם לִבְנִי וְשִׁמְעִי: יח וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי גֹרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנִי וְשִׁמְעִי: יח וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנִי גֹרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתְם לִבְנִי וְשִׁמְעִי: יח וְאִלְיִי שְׁמְהַת בְּנִי גִּיְשְׁפְּחֹתְם עַמְרָב וֹי וְשִׁמְעִי: מְנִי לְנִישְׁפְּחֹוֹת לְבְנִי וְשִׁמְעִיי.
יט וּבְנֵי קְהָּת לְנִישְׁפְּחֹת בְּנִיתְ שְׁמְחֹת בְּנִיתְהוֹן עְמִישְׁבְּי וְשִׁמְעִי: מְנִי לְנִישְׁפְּחֹוֹת עְמִים וִיצְהַר חְנִייִשְׁבְּי וְשִׁמְעִי: מְּלִי בְּיִיתְם לְּנִיתְּשְׁבְּחוֹן וְעִיּיִאלּי:
יט וּבְנִי קְהָּת לְנִישְׁבְּחוֹן עְנִיתְהוֹן עְמִישְׁבְּי לְנִישְׁבְּחוֹן עְנִיתְהוֹן עִנְיִתְהוֹן עְנִיתְהוֹן עִישְׁבְּיִי וְשְׁבְּיִי וְשִׁתְעִיי.
יט וּבְנִי לְהָי בְּיִי לְנִישְׁבְּיֹם עְיִבְּיִיתוֹן עְנִישְׁבְּיוֹ וְשְּבְּייִם עְּיִבְּית בְּיִיתְם וְנִישְׁבְּי לְּבְעִיתְהוֹן עִישְׁבְּי לְּבְעִיתְהוֹן עְיִיִּבְּתְּיוֹ עְנִיתְּהוֹן עְנִיתְּבּי לְּבְּי וְּבְּיִיתְּבְּי לְּבְּיתְ בְּיִיתְּיוֹ עְיִילְיִים בְּיִיבְּי וְבְּיִי וְיִיבְּיוֹ עְיִיבְּיְיתְ בְּיִּיתְּיוֹ עְיִיתְּיִים וְיִילְייִי יְבְּיוֹ בְּיִיתְּיִיתְּיוֹ עְיִילְּיוֹ עְיִיבְּיוֹ וְשְּיִיתְּיוֹ עְבִייְיוֹ וְיִייוֹ בְּיוֹיוֹ עְיִיעְבְּית בְּיוֹיוֹ וְיִיתְיוֹיוּ בְּיוֹיוֹ בְיי

י"בר

בְּפֶּחַת מִלְרַיִם יְלְדָה אוֹתָה וְנִמְנֵית בְּשְׁבְּעִים נֶפֶשׁ, שְׁבְּשִׁתָּה מוֹנֶה מְשְׁבּוֹנֶם לֹח תִמְלָחֵם אֶלֶח שַבְּעִים חָסֵר חַחַת, וְהִיח הְשְׁלִימָה אֶשְׁב בְּמִי (סִבְּרוֹמְח מוּ): (טז) עַל בִּי ה׳. אָמֵר משֶׁה לְפְנֵי הִכְּמִח מִיוֹן יוֹנְקִיהָם, הקב"ה: הִיאֹך אָנִי נְכָנָם למוֹך אָהַלִּיהִם לַדְעַת מִנִיין יוֹנְקִיהָם, הקב"ה: הַיאֹך אָנִי נְכָנָם למוֹך אָהַלִּיהם לַדְעַת מִנִיין יוֹנְקִיהָם,

(טו) מבּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה. מִשְּׁיָלָא מִפְּלָל נְפְלִים (שבת קיט:)
הוּא נִמְנֶה לִיִּקְרָא שׁוֹמֵר מִשְׁמֶרֶת הַפְּדָשׁ. אָמֵר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי
שַׁלִּוּם: לָמוּד הוּא אוֹתוֹ הַשַּׁבֶּט לִהְיוֹת נִמְנֶה מִן הַבָּטֶן, שָׁנֶּמְׁתַר
"אַשְׁר יַלָדָה אוֹתָה לָלֵוִי בִּמִּנְרִים" (להלן כו, נט), עם כִּנִיסְתָה
"אַשְׁר יַלָּדָה אוֹתָה לָלֵוִי בִּמִּנְרִים" (להלן כו, נט), עם כִּנִיסְתָה

— CHUMASH TRANSLATION -

¹⁵ Count the children of Levi according to their fathers' household [and] according to their families, every male from one month of age and up shall you count them. ¹⁶ Moshe counted them according to the word of Hashem, as he had been commanded.

¹⁷ These were the sons of Levi, by their names: Gershon, Kehas, and Merari. ¹⁸ These are the names of the sons of Gershon according to their families: Livni and Shimi. ¹⁹ The sons of Kehas according to their families: Amram, Yitzhar, Chevron, and Uzziel.

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 15. אָבָית פְּנֵי לָּוִי יָת בְּנֵי לֵּוִי Count the children of Levi לְבִית בּנִי לִּוֹי according to their fathers' household and according to their families, מַבַּר בְּבּוֹרָא מִבַּר every male from one month of age and up בַּרְחָא הַבְּנוֹיִן shall you count them.
- 16. וּמְנָא יָתְהוֹן מֹשֶׁה Moshe counted them עַל מֵימְרָא דַייִ — according to the Word of Hashem, בְּמָא דִי אִתְפַּקָד — as he had been commanded.
- 17. וַהָּווֹ אָלֵין בְּנֵי לֵּוִי These were the sons of Levi, אַלַין בְּנֵי לֵּוִי by their names: בְּשְׁמָהָתְהוֹן Gershon, Kehas, and Merari.
- 18. יְאַלֵּין שְׁמְהָת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן These are the names of the sons of Gershon לְּזַרְעֵיִתְהוֹן according to their families: Livni and Shimi.[22]
- 19. וּבְנֵי קְהָת לְזַרְעֵיָתְהוֹן The sons of Kehas according to their families: עַמְרָם וְיִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל Amram, Yitzhar, Chevron, and Uzziel.

 $\hbox{must therefore be redeemed (see \it Tosafos \it U'Miluim)}.$

- 20. By counting each Levi according to his immediate family, Moshe would be able to determine whether he was from Gershon, Kehas, or Merari (see *Gur Aryeh* to v. 21; see 1:2 above, note 4).
- 21. The Aramaic term for month is יֵרְהַא, literally, moon. The Hebrew הָּרָשׁ is related to הָּרָשׁ, new, referring to the renewal of the moon's illumination each month.
- Whereas the other tribes were counted only from the age of twenty (1:3 above), the Leviim were counted from the age of one month. There was no minimum age the one-month threshold was only to guarantee that the newborn baby was viable (*Rashi*).
- 22. The Torah accords the tribe of Levi special distinction by enumerating each individual family separately, something it does not do for the other tribes; see *Bamidbar Rabbah* 3:10.

בּ וּבְגֵי מְרָרֵי לְמִשְׁפְּחֹתָם מַחְלֵי וּמוּשִׁי אָלֶּה הָם מִשְׁפְּחִת הַלֵּיֻ יּ וּמוּשִׁי אָלֵין אִנּוּן זַרְשָית לַנָאֵי לְבִית אֲבָהָתְהוֹן מַחְלִי וּמוּשִׁי אָלֵין אִנּוּן זַרְשָית לַנָּאִי לְבִית אֲבָהָתְהוֹן: כּא לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלְּבִיי וְזַרְעִית שִׁמְעִי לְבִיּת אֲבָהָתְהוֹן: כּא לְגִרְשׁוֹן תִשְׁפַּחַת הַלְּבִיי וְזַרְעִית שִׁמְעִי אָלֶּה הָּם מִשְׁפְּחַת הַגִּרְשׁנִּי: כּבּ פְּקְבִיהֶם בְּמִסְפַּר בָּל־זָבֶר אֵלֵין אִנּוּן זַרְצָיִת הַגִּרְשׁוֹּן: כּבּ מִנְיָנִיהוֹן בְּמִיְם נְחֲמֵשׁ מֵאְוֹת: מִבְּלְת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מִאְוֹת: מִבְּלְת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מִאְוֹת: מִּבְּר יַרְחָא וּלְעֵלָּ מִנְיָנִיהוֹן שִׁבְעָת אֲלְפִים וַחְמֵשׁ מִאְוֹת: כּגּ מִנְיָנִיהוֹן שִׁבְעָת אֲלְפִים וַחְמֵשׁ מִאְוֹת: מִשְּבְּעִּ אִחְוֹרִי הַמִּשְׁבְּעָא יִשְׁרִנְאוֹ זְמָשָׁרְ בְּמִים וַחְמֵשׁ מְאָה: כּג זִרְשִׁי בְּמִישׁ מְאָה: כּג זֹרְשִׁי אַחְרֵי מִשְׁבְּעָּ יִיִּחְשִׁבְּן יִחְבָּעִי מִּיְבָּא: כּּי וֹנְעַיִיא בְית־אָב בִּית אַבָּא יִיְרְשָׁנִי אָחְרֵי מִשְׁבְּנָא יִשְׁרוֹן מַעְרְבָּא: כּּוֹ וְמְבָּלְ מִנְינִים בְּיִים בְּמִישְׁכָּן בְּתְלִיסֶף בָּן לְאֵל: כּה וּמִשְׁבָּת בְּנִי גִּרְשׁוֹן בְּמִשְׁכַן זִמְנָא מִוֹלֵב בּת וֹמִנְיבּל מוֹעָר בְּנִיי גִּרְשׁוֹן בְּמִשְׁכַן זִמְנִים בְּיִבְישְׁבָּ מִילְבְּים בִּית אַבָּי מִוֹים בְּיִים בְּיִבְישְׁבְּ בִּישְׁבְּן בִּישְׁבְּי מִינְים בְּיִים בְּיִבְישְׁבְּ בִּיִים מִּשְׁבְּים מִּיְעִבְּים מִּיִּעְבּי אִבּיים בִּים בְּבִּישְׁבְּים מִּבְּבְּלְישִׁי בְּמִישְׁבְּיוֹ מְשְׁבְּים מִּיְעִים בְּי בְּעִבְּיִי בְּמִישְׁבְּיוֹ מְשְׁבְּיִ מְיִבּים בִּית אַבָּי בְּיִים מִּיְבְיִים בְּיִים בְּיִבְיִים בְּיִם מִּיְעִבְּיִים בְּיִים מִּיְבְּים בְּיִּנְים בְּיִים מִּיְעִים בְּיִים מִּיְעִים בְּיִי בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים מְשְׁבְּיוֹ מִּנְיבְיִי בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִי בּגּית אַבְּי בְּיוֹ בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִבְיתְ בְּיִים בְּיִי בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּבִיי בְּיִּיּיוּים בְּיים בְּיוֹים בְּיִיּיוּים בְּיִים בְּעִים בְּים בְּבְּיִים בְּיוֹים בְּיוּים בְּיוֹים בְּיוֹיוּיוּים בְּיִים בְ

י"בר

״עַל פִּי ה׳״ (שֹס): (בא) לְגַרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלְּבְנִי. כְּלוֹמֵר לְגַרְשׁוֹן הָיוּ הַפְּקוּדִיס מִשְׁפַּחַת הַלָּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי. פְּקוּדֵיהָס כַּךְּ וַכַּךְּ:

אָמֵר לוֹ הקב"ה: עֲשֵׂה אַפָּה שֶׁלְּךְ וַאֲנִי אָעֲשֶׂה שֶׁלִּי. הָלַךְּ משֶׁה וְשָמֵד עֵל פֶּחַח הָחֹבֶּל, וְהַשְּׁבִינָה מְקַדֶּמֶת לְפָנִיו, וּבַּת קוֹל יוֹנְאָה מִן הָחֹבֶל וְחֹוֹמֵרֶת: כָּדְּ וְכָדְ מִינוֹקוֹת יֵשׁ בְּחֹבֶל זָה, לְכָדְּ נֶחֲמֵר

CHUMASH TRANSLATION —

²⁰ The sons of Merari according to their families: Machli and Mushi. These are the families of the **Levi**, according to their fathers' household.

²¹ For Gershon — the **Livnite** family and the **Shimite** family; these are the **Gershonite** families — ²² their numbers according to the number of every male, from one month of age and up: their numbers [are] seven thousand, five hundred. ²³ The **Gershonite** families shall encamp behind the Mishkan, at the west. ²⁴ The leader of the father's household of **the Gershonite** [is] Eliasaf son of Lael. ²⁵ The charge of the sons of Gershon in the Ohel Moed

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 20. וּבְנֵי מְרָרִי לְּוַרְעֵיֶתְהוֹן The sons of Merari according to their families: מַחְלִי וּמוֹשִׁי —Machli and Mushi. אָלֵין These are the families OF THE LEVIIM לְבֵית according to their fathers' household.
- 21. לְגֵרְשׁוֹּ For Gershon יַרְעִית לְּבְנִי וְזַרְעִית שִׁמְעִי the family of Livni and the family of SHIMI; אַלִּין אַנּוּן זַרְעַיָּת these are the families of GERSHON —
- 22. בְּמִנְיֵן כְּל דְּכוּרָא their numbers בְּמִנְיֵן כְּל דְּכוּרָא according to the number of every male, מַבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָא from one month of age and up: שִׁבְעָא their numbers שִׁבְעָא were seven thousand, five hundred.
- 23. זַרְעֵיָת גֵּרְשׁוֹן The families of GERSHON אַחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא shall encamp^[23] behind the Mishkan, מַעַרְבָא — at the west.
- 24. וְרֵב בִּית אַבָּא לְבֵית גַּרְשׁוֹן The leader of the father's household of the household of Gershon אֶלְיָסָף בַּר לָאֵל is Eliasaf son of Lael.
- 25. וּמַשְׁרֵת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן בְּמַשְׁבֵן וִמְנָא The charge of the sons of

instruction to Moshe regarding the place of encampment, leader, and charge of the sons of Gershon. The same applies to the verses below regarding the sons of Kehas and Merari. See *Haameh Davar*.

^{23.} By translating יְּשֶׁרוֹן in the future tense, rather than שָׁרִן ("would encamp"), as he does when describing an ongoing situation (such as in 2:34 above), Onkelos indicates that this and the following verses are not a statement of fact, but contain Hashem's

הַמִּשְׁכֶּן וְהָאָהֶל מִבְּטָהוּ וּמָטַׁךְ פֶּתַח אָהֶל מוֹעֵד: בּוּ וְקַלְעֵי מַשְׁכְּנָא וּפְּרָסָא חוֹפָאהּ וּפְּרָסָא דִּתְרַע מַשְׁכָּן וְמָנָא: בּוּ וּסְרָדִי הָּתְרַע מַשְׁכָּן וְמָנָא: בּוּ וּסְרָדִי הָּתְלַית בְּרָסָא דִּתְרַע דָּרְתָא דִּי עַל מַשְׁכָּנָא וְעַל מַדְּבְּחָא דְּרְתָא דִּי עַל מַשְׁכְּנָא וְעַל מַדְבְּחָא בְּרְתָא דִּי עַל מַשְׁכְּנָא וְעַל מַדְבְּחָא מַבְּרָתְוֹ: ס בּז וְלִקְהָת מַבְּרָתְוֹ: ס בּז וְלִקְהָת מַבְּרָתְוֹ: ס בּז וְלִקְהָת מִיּבְּרָתְוֹ: כּוּ וְלִקְהָת בִּי וְלִבְּלְתְוֹ: מִייתְרָיוּ לְכַל עֲבְּרָתְוֹ: מִי עַל מַשְׁכָּנָא וְעַל מַדְּבְּחָגוֹי לְכֹל פָּלְחָנֵה:

י"ב־

(בה) הַמִּשְׁבָּן. יְרִיעוֹת הַפַּמְתּוֹנוֹת: וְהָאֹהֶל. יְרִיעוֹת עִזִּים - הוּא הַוִּילוֹן: (בו) וְאֵת מֵיתָרָיו. אֶל הַמִּאְכֶּן וְהָאוֹהֶל, וְלֹא אֶל הָטֵאֹיוֹת לְגָג: מִבְסֵהוּ. עוֹרוֹת אֵילִים וְהַפְּחָאִים: וּמָסַךְ בָּתַח.

CHUMASH TRANSLATION

is the Mishkan, the **Tent**, its Cover, the **Screen** of the entrance of the Ohel Moed; ²⁶ the lace-curtains of the Courtyard and the **Screen** of the entrance of the Courtyard that are upon the Mishkan and the Mizbe'ach, all around, and its ropes — for all its work.

— ONKELOS ELUCIDATED -

Gershon in the *Ohel Moed* is מַשְּׁכְּנָא וְּפְרָסָא — that of the Mishkan-spread, the Tent-spread, הוֹפָאָה — its Cover, הוֹפָאָה — its Cover, ווֹפְרָסָא דְּתְרֵע מַשְׁכַּן וְמְנָא — the Curtain of the Ohel Moed;

26. יְּחָרֶדִי דְרְתָא — the lace-curtains (29) of the Courtyard יְּחָרֶדִי דְרְתָא הַתְרֵע דְּרְתָא — and the Curtain of the entrance of the Courtyard — די עַל מַשְּבָּנָא וְעַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר — that are providing protection upon the Mishkan and the Mizbe'ach, all around, לְבֹל פָּלְחָנֵה — and its ropes, (31) — for all that is needed for its work.

- 24. That is to say, the part of the *Ohel Moed* entrusted to them (see note 7).
- 25. [The various components and implements of the Mishkan are described in *Parashiyos Terumah* and *Tetzaveh*.] Most often, the term "Mishkan" refers to the entire *Ohel Moed* (the structure that housed the Sanctuary), and in those cases we render the word both in the *Chumash* and Onkelos translation, "Mishkan." At times, such as is in this verse, it refers specifically to the ten curtains of wool and linen that formed the lowest canopy of the Mishkan's roof (*Rashi*). In those cases we refer to it as "the Mishkan-spread."
- 26. This refers to the curtains of goat hair that were on top of the Mishkan-spread (Rashi). Generally, Onkelos translates מַשְׁבָּוֹ, tent; this is also his translation of the word מִשְׁבָּוֹ, therefore, when both words appear in one clause as in our verse he translates אֹהֶל spread, to differentiate between them (Beurei Onkelos to Shemos 26:7).
- 27. This refers to the upper covers of ram skins and *tachash* skins (*Rashi*).
- 28. Literally, the spread (see note 26). This Aramaic term refers to a curtain that serves as a screen for an entrance (Rashi to Succah 20b אות הדוו). Here it refers to the Curtain that hung on the east side of the Ohel Moed, which was not enclosed by planks and which served as the Mishkan's entrance.
- 29. The Hebrew word קּלְעִים connotes material made by

- loose braiding (קְלִיעָה), not tight weaving, and thus full of perforations. The Aramaic word קָּרָדין likewise refers to anything perforated and mesh-like (*Rashi* to *Shemos* 27:9). The curtains that surrounded the Courtyard of the Mishkan were made in this fashion.
- 30. The lace-curtains, which comprised the enclosure of the Courtyard of the Mishkan, and the Curtain, which stood in front of the entrance of the Courtyard, together surrounded and protected the Mishkan and the Outer *Mizbe'ach* (*Rashi* to 4:26 below).
- 31. The Mishkan-spread and the Tent-spread, which covered the top of the *Ohel Moed* and hung down over its sides, were held down at their lower edges by ropes attached to copper pegs to prevent them from being lifted by the wind. Although the verse uses the singular term, "its" ropes, it refers to each of these two canopies (Rashi). [The lace-curtains of the Courtyard were likewise held down at their lower edges by ropes attached to pegs, and they too were carried by the sons of Gershon (as indicated below, 4:26), but the verse here does not mean to include those; see Rashi here and to 4:32 below, with Levush HaOrah to 2:17 above; cf. Ramban to 4:32.]
- 32. This refers to other implements that were needed for the work of [the canopies of] the Mishkan, such as hammers and the like (*Shaarei Aharon*, second approach, based on *Rashi* to *Shemos* 27:19), as well as the pegs to which the above-mentioned ropes were tied (see *Ramban* to 4:32).

מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּצְהָר וּמִשְׁפַּחַת הַקּרָנִי וּמִשְׁפַּחַת הַקּרָנִי הַקּשְׁבַּחַת הַקּרָנִי וּמִשְׁפַּחַת הַקּרָנִי וּמִשְׁפַּחַת הַקּרָנִי וּמִשְׁפַּחַת הַקּרִי בּח בְּמִיּנִן וּיִעִית יִּצְהָר וְזַרְעִית שָּיִּי אַלִּין אַנּוּן זַרְעָית הְּקָּרִי בְּחַבְּרִנִי הָּקְּרָי אַלִּין אַנּוּן זַרְעָית הְּהָתּי בּּחְרָת הַקְּבָּרְ וְשִׁשׁ מֵאוֹת שְׁמְרֵּ מְּפָרְ זְבָּלְ מִבְּרְ זְבָעְיִ אַבְּי וְשִׁשׁ מֵאוֹת שְׁמְרֵ הַפְּרָּתְ בְּנִי קְהָת יִשְׁהָּוֹ וְשִׁית מְאָה נְּטְרִי בְּמִשְׁבָּנְ הִי מְּהָת יִּיְבְיּתְ בְּנִי קְהָת יִשְׁרוֹן עַל צִּדְא דְמִשְׁבְּנָא הְּמְנִיְ בְּנִי קְהָת יִשְׁרוֹן עַל צִדְּא דְמִשְׁבְּנָא הַמְּבְּתְ בְּנִי קְהָת יִשְׁרוֹן עַל צִדְא דְמִשְׁבְּנָא בִּית אַבָּא לְזַרְעָיִת בְּנִי קְהָת יִשְׁרוֹן עַל צִדְא דְמִשְׁבְּנָא בִּית אָבָּא לְזַרְעָיִת בְּלְּבָּתְ יִשְׁרוֹן עַל צִדְא דְמִשְׁבְּנָא בִּית־אָבָּן בָּר עִזִּיאֵל: כּי זֹרְצָיִת בְּנִי קְהָת יִשְׁרוֹן עַל צִדְא דְמִשְׁבְּנָא בִּית אָבָּא לְזַרְעָיִת בְּקְבָּתְ וְשְׁכִּים וְשְׁבְּלוֹת וּכְלֵּי הַלְּנָי הַלְּנִי הִלְּנָי הִילְיִי הִיּלְיִי מִּיְיִי הִיּלְיִי הִיּלְיִי הִיּבְּיִי וְּתִּי מִּנְיִי הְיִּבְּיִי וְּתִי מְּנִייְ הִּבְּיִי הִיּלְיִי הִיּבְּיִי הִּיּת וְבִּיּי הִּיּנְיִי הִיּלְיִי הִיּנְיִי הִיּנִי קְּיִישְׁבְּיוֹ אִינִי קְּיִרְשָׁי אִּי נְיִי הְּלְּיִי בְּיִייִי אִּיּי הְיִי הְיִּבְּייִי וְּיִי הְיִּבְּיִי הִיּיִי הְּאֹרוֹן אַנִי הְיִּבְיִי הִיּבְּיִי הִיּבְּייִי הִיּבְּיִי הְיִּיּבְיּיִי וּ הְּיִבְּיִי הְיִּבְּיִי הְיִיּבְּיִי וְּיִיּבְּיִי וְּיִייְיִי וְּבְּבְּיִייְ הְיִּבְּיוֹ בְּיִי הְיִבְּיִים בְּיּיוֹי הְיִייִי הְּיִבְּיוֹ בְּיִי הְיִיּבְיּבְּיוֹ בְּיִי הְיִּבְיּים בְּיִיּבְיּי הְּיִּבְייִי הְיּבְּיּים הְיִיּיְיִי הְּיּבְּייִי הְיִּבְּייִי הְיּבְייִי הְיִיּבְיּים הְיִיּבְיים בְּיִייְיי הְּיִיּבְּיוּ בְּיִייְיִי הְיִיּבְיּים בְּיִייְיִי הְיִייְיִיי וּנְיּיִי הְיּבְיים בְּיִיי בְּייִי בְּיִי בְּיִיי בְּייִייְי הְיִייְיִי הְיִייְיִי הְּיִייְיִיּים הְיּבְּיוּי בְּיִייְיִית הְיִייְיִי בְּיי בְּיִי בְּיִיים בְּיִייְיוּ הְיוֹי בְּייִיי בְּיִייים הְּיוּיי בְּיי בְּיים בְּיוּים בְּיִיים בְּייִים בְּיוּבְּיוּי

י"בה

(נגעים יב, ו; סוכה נו:), לְכֶךְ לָקוּ מֵהֶם דְּמָן וַמְבִירָם וּמָחֹפִים וַחֲמִשִׁים אָישׁ עִם קרַח וַעֲדָחוֹ, שַׁנְמִשְׁכוּ עִמַהֶם בְּמַחְלוּקְתָּם (מנחומא יב): (בט) מִשְׁפְּחֹת בְּגֵי קְהָת יַחֲנוּ וגו׳ תֵימָנָה. וּסְמוּכִין לָהֶס דְּגֵּל רְאוּבֵן הַחוֹנִים מֵימָנָה וע׳ לעיל ב, יז, אוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִּבְכֵּנוֹ

CHUMASH TRANSLATION —

²⁷ For Kehas — the Amramite family, the **Yitzharite** family, the Chevronite family, and the Uzzielite family: these are the Kehasite families — 28 according to the number of every male from one month of age and up: eight thousand, six hundred; the guardians of the charge of the sacred. 29 The families of the children of Kehas shall encamp on the side of the Mishkan at the south. 30 The leader of the father's household of the Kehasite families [is] Elitzafan son of Uzziel. 31 Their charge is the Aron, the Shulchan, the Menorah, the Mizbe'achs, thesacredimplements

ONKELOS ELUCIDATED -

- עַמְרָם וְוַרְעִית יַצְהָּר For Kehas וְלְשְּהָת יִצְהָר the family of AMRAM, the family of YITZHAR, וְוַרְעִית חֶבְרוֹן the family of CHEVRON, and the family of UZZIEL; אַלִין אַנוּן וַרְעַיִת קְהָת these are the families of KEHAS —
- 28. בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא their numbers according to the number of every male, מַבֵּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא from one month of age and up, הְמָנְיִן וְשִׁית מְאָה are eight thousand, six hundred; נְיְבֵי מַשַּרְתָּא דְקוּדְשָא the guardians of the charge of the sacred items. [33]
- 29. יַרְעֵיָת בְּנֵי קְהָת יִשְׁרוֹן The families of the children of Kehas shall encamp על צָדָא דְמַשְׁבְנָא on the side of the Mishkan בּרוֹמָא at the south.
- 30. וְרֵב בֵּית אַבָּא לְזַרְעֵיָת קְהָת The leader of the father's household of the families of Kehas אֱלִיצָבָּן בַּר עֻזִּיאֵל is Elitzafan son of Uzziel.
- 31. וְמַשַּרְתְּהוֹן Their charge is that of אֲרוֹנָא וּפְתוֹרָא וְמְנֶרְתָּא the Aron, the Shulchan, the Menorah, the two Mizbe'achs, מוֹנֵי קוֹרְשָׁא the sacred implements הוֹנֵי קוֹרָשָׁא the sacred implements הוֹנֵי אַרָּשָּׁא

^{33.} The sons of Kehas were appointed over the holiest items of the Mishkan (*Shaarei Aharon*).

^{34.} The Hebrew word, יְּרֶה, literally, thigh, is sometimes used to mean side, for a person's thigh is at his side (see Rashi, Shemos 40:22).

^{35.} I.e., the Olah-offering Mizbe'ach, or Copper

Mizbe'ach, which stood in the Courtyard, and the *Mizbe'ach* for *ketores*, or Golden *Mizbe'ach*, which stood in the Outer Sanctuary (the *Heichal*).

^{36.} These are the accessories of the Menorah, the *Shulchan*, and the *Mizbe'achs* (*Ibn Ezra*; see below, 4:7-14).

אָשֶׁר יְשֶׁרְתָוּ בָּהֶם וְהַמֶּטֶּךְ וְכָל עֲבְדָתְוֹ: לּבּ וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַבֵּוֹיִי לַנָאֵי הַבֵּוֹיִי יְשַׁמְשׁוּן בְּהוֹן וּפְּרָסָא וְכֹל פֶּלְחָנֵהּ: לּבּ וַאֲמַרְבְּלָא בְרְרְבֵי לֵנָאֵי דִי יְשַׁמְשׁוּן בְּהוֹן וּפְּרָסָא וְכֹל פֶּלְחָנֵהּ: לּבּ וַאֲמַרְבְּלָא בְרְבִי לֵנָאֵי דִייֹ

אֶלְעָזֶר בּּן־אַהְרִן הַכּהֵן פְּקָהַת שְׁמְהֵי מִשְׁמֶנֶרת הַקְּדָשׁ: לּג לִמְרָרִי אֶלְעָזָר בּּר אַהַרֹן בָּהַנָּא דְּמִתְּחוֹת נָטְרֵי מַשְּׁרֵת קוּדְשָׁא: לּג לִמְרָרִי יִדוֹהִי מִמֵנּן

מִשְׁפַּׁחַת הַמַּחְלִּי וּמִשְׁפָּחַת הַמּוּשֵׁי אֵלֶה הָם מִשְׁפְּחָת מְרָרִי: זַרְעִית מַחְלִי וְזַרְעִית מוּשִׁי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעָיָת מְרָרִי:

(לא) וְהַמְּטַךְ. הִיּח הַפָּרוֹכֶת, שֶׁאַף הִיח קְרוּיָה "פָּרֹכֶת הַמִּסְךְּ" על פּוּלָּם. וְעַל מֵה הִיח נְּבִיֹחוֹוּ, פְּקְדַת שׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת נשמות לה, יב, ועוד): (לב) וּגְשִׁיא גְשִׂיאִי הַלֵּוִי. מְמוּנֶה הַבַּרִי הַ הַּבְּיִי מִיּשְׁמֶרֶת בּוּלָם:

—— CHUMASH TRANSLATION ——

with which they shall minister, the **Paroches**, and all its work. ³² The **leader of** the **Levite** leaders [is] Elazar son of

ite leaders [is] Elazar son of Aharon the Kohen, the appointment of the guardians of the charge of the sacred.

³³ For Merari — the Machlite family and the Mushite family; these are the families of Merari —

ONKELOS ELUCIDATED

די יְשַׁמְשׁוּן בְּהוּן — with which they shall minister, וּפְרָסָא — the Paroches-Curtain, יכל פָּלְחָנֵה — and all that is needed for its work.

32. בְּמְמֵנְא עַל רַבְּרְבֵי לֵּוָאֵי — The overseer אָלְעָזִר — עוֹמְרְבְּלָא – דְמְמֵנָּא עַל רַבְּרְבֵי לֵּוָאֵי — Who Is Appointed over the three leaders of the Leviim אָלְעָזִר — is Elazar son of Aharon the Kohen, דְּמִתְּחוֹת — UNDER WHOSE AUTHORITY ARE APPOINTED all the guardians of the charge of the sacred items. [39]

33. יְרְעִית מַחְלִּי וְוַרְעִית מוּשִׁי — for Merari — לַמְרָרִי — the family of MACHLI and the family of MUSHI; אַלַּין אָנוּן וַרְעָיָת — these are the families of Merari —

37. This is the Partition that separated between the *Heichal* and the *Kodesh HaKodashim*. Although it is usually called the *Paroches*, it is occasionally called the Screen (or "Curtain," as Onkelos translates it), as it says (below, 4:5), the Paroches-screen (Rashi).

38. The word אֲמֵרְכְּלָא is a combination of two words: אֲמֵרְכּלָא, "he says all things"; that is, one who was in charge of all the people carrying out functions and duties in the Beis HaMikdash, such as the treasurers of hekdesh, and had the last word in all Beis HaMikdash affairs (Horayos 13a with Rashi; see also Yerushalmi Shabbos 10:3). Thus, "he said all things" — i.e., he gave all the orders (Chok Nassan to Horayos loc. cit.). Alternatively, the word אַמֵרְכָּלָא is an acronym for "master [מֵר over all (בֹל)" (Aruch עִר אמרכל 'Aruch מַר אַמַר אַר אמרכל 'Minchah Belulah here). Mishneh LaMelech (Hil. Maaseh HaKorbanos 1:18) explains that according to this interpretation the letter κ is extraneous.

39. This is meant as an explanation of the first part of the verse: Elazar's leadership over the three leaders of the Leviim is that the appointment of all guardians of the Mishkan (i.e., the Leviim who are assigned work in the Mishkan, whether from Gershon, Kehas, or Merari) is through him (*Rashi*). [That is, although the three leaders were charged with appointing the workers, the appointments were overseen by Elazar.]

Ramban (to 4:16 below), however, understands our verse to be saying two separate things, with the word אישִי, the leader of, referring to both: first, that Elazar is the leader, i.e., the overseer, of the Levite leaders; and second, that he is the leader, i.e., the direct manager, of the assignment of the guardians of the charge of the sacred. This means that he supervises the actual work of the sons of Kehas, who are the guardians of the holiest items (see v. 28), just as Issamar supervises the work of the sons of Gershon and Merari (see below, 4:28, 33). [Rashi agrees that Elazar supervised the actual work of the Kehasites, as he says clearly below (4:16). However, he holds that that is derived from there, not from our verse.]

By adding a *dalet* prefix to the word name at the beginning of this clause, Onkelos seems to imply that it is a continuation of the previous statement, like *Rashi*, rather than a new statement, like *Ramban* (*Shaarei Aharon*). This also accounts for Onkelos' translation of nage as "under whose authority are appointed," indicating that this clause is discussing the initial appointment of the workers, which was done by the three leaders under the authority of Elazar, rather than the supervision of the actual work of the Kehasites, which was done directly by Elazar (see *Lechem VeSimlah*, *Nefesh HaGer*).

לר וֹפְלְּחָנֵה: לּ וְעַמִּנֵי דָרְתָא סְחוֹר וְעַמְּנֵיהוֹן וְסְכֵּיהוֹן וְאַטוּנִיהוֹן שְׁמִּנְיהוֹן וְעַמְּלָה שִׁשְּׁשֶׁר בְּמִיְנְיהוֹן בְּמִנְיִן כָּל דְּכוּרָא מִבּּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא שִׁתְּרִי בְּמִיּעְרָי בְּמִיּעְרָי וְעַמְּרִוֹן צִפּוּנָא: לּ וִּבְּעָרִי מְלְרִי בְּנִיתְ מִיְּעְרָי בְּמִיּעְרָי וְעַמִּנְיהִי וְעַמְּנְוֹהִי וְכָל בְּנִייִ וְנְעַבְּרִי בְּמִיּעְרָ בְּמִיּעְרָ בְּנִייִ וְעַמְּרִי בְּמִיּעְרָ בִּמְּיְרִי בְּמִיּיְ בְּמִיּעְרָי וְעַמְּנְיוֹן וְעַמְּנְיוֹוֹן וְעָבְּנְיוֹ וְכָלְיבְּלְיתִּי וְכָל מְנְיִהִי וְכָל בְּנִייִּיְלְ עַל עָל יָּרֶךְ הַמִּשְׁכְּן וִיְבְיִיהוֹן צְפִּוּנְא: לּי וְנְאַדְנָיוֹ וְכָלְכְבְּיִי בְּיְתִילְ עַל יֶּרְרִי הַמִּיְבְּנִי וְעַבְּיוֹן וְעַמְּנְיוֹן וְעָבְּיוֹן וְעָבְּרִיי וְכְּלְ מִנְּיִהִי וְכָל בְּנִייוֹן וְעָבְּיִוֹן וְעָבְּיִין וְעָבְּיִין וְלָכְלְבְּיִין וְעָבְּיִין וְעָבְּיִוֹן וְעָבְּיִוֹן וְעָבְּיוֹי וְעָבְּיוֹן וְעָבְּיִין וְלְכָּלְיוֹי וְנְבְיִיוֹן וְעַבְּיִיוֹן וְעָבְּיִוֹן וְעָבְּיִין וְעָבְּיִיוֹן וְעָבְּיִיוֹן וְעָבְּיִיוֹן וְעָבְּיִין וְעָבְּיִין וְנְבְּיִיוֹן וְעְבְּיִין וְעָבְּיִין וְעָבְּיִין וְעָבְּיִין וְנְבְּיִיִין וְעָבְּיִין וְעָבְּיִין וְעָבְּיִין וְעָבְּיִין וְעְבְּיִיִין וְעָבְּיִיִין וְעְבְּיִיִין וְעָבְּיִיִין וְעָבְּיִיִין וְעְבְּיִיִין וְעְבְּיִיִיִין בְּמִיּנִיוֹן בְּיִיְיִיְ בְּהְנִייִין וְעָבְּיִין וְעְבְּיִיִיְ בְּיִיִיְ בְּמִיּיִין וְעְבְּיִיִין וְבְּיִיְיִיְ בְּיִיִיִיְ בְּיִיְיִיִיְ בְּיִיִיְיִיִיְ בְּרְתָּא סְחוֹיר יְיִיְנְיִין וְבְּיִיִין וְבְעִיּבְיוֹן וְעְבְּיִין וְבְּבְּיִיוֹי בְּיִיְיִים וְּבְּיִיְיִין בְּיִיְיִייִי בְּרְיִיִיְ בְּהְיִיִייְ בְּנְיִיִיי בְּיִיִייִים בְּבְיִייְ בְּיִיְיִיוֹיְ בְּיִיִייְ בְּיִיִיְיִייְיְיְיִייְ בְּיִיִיְיְיִייְיְיִייִייְ בְּיִיִיְיִיְיְיִייְיְיְ בְּיִייִייְ בְּיִייִייְם בְּיִייְיְיְיִייְיִייְיְיְיִייִייְיְ בְּיִיִייְיְי בְּיִייִייְם בְּיִייִייְיְי בְּיִיִייְייִייְיְיִייְיייְיְיְיְיִייִיי בְּיִיִייְיוּי בְיּיִייְיי בְּיִיִייְיי בְּיִייִי

נ״א: לְמִטֵּר לְבְנֵי

—— CHUMASH TRANSLATION —

34 their numbers according to the number of every male, from one month of age and up, [are] six thousand, two hundred. 35 The leader of the father's household of the families of Merari is Tzuriel son of Avichayil; they shall encamp on the side of the Mishkan at the north. 36 The assignment of the charge of the sons of Merari [is] the planks of the Mishkan, its bars, its pillars, its sockets, all its implements, and all its work; 37 the pillars of the Courtyard all around and their sockets, their pegs, and their ropes.

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 34. וְמִנְיֵנֵיהוֹן their numbers בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא according to the number of every male, מַבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָא from one month of age and up, שָׁתָּא אַלְפִין וּמָאתָן are six thousand, two hundred.
- 35. יְרֵב בֵּית אַבָּא The leader of the father's household צוּרִיאֵל בַּר אֲבִיחָיִל of the families of Merari צוּרִיאֵל בַּר אֲבִיחָיל is Tzuriel son of Avichayil; על צָדָא דְמַשְּבְנָא יִשְׁרוֹן they shall encamp on the side of the Mishkan על צַבּוּנָא at the north.
- 36. וְדְמְּטִיר לְמֵּטְרֵת בְּנֵי מְרָרִי THAT WHICH IS ASSIGNED TO [40] the charge of the sons of Merari is דָּפֵּי מַשְּבְנָא the planks that comprise the walls of the Mishkan, וְעַבּּרוֹהִי וְעַמוּדוֹהִי וְעַמוּדוֹהִי its bars, [41] its pillars, its sockets, [42] all its implements, וְכֹל בָּלְחָנֵה and all that is needed for its work;
- 37. יְעַמוּדֵי דָרְתָא סְחוֹר the pillars of the Courtyard all around יְסַמְּכֵיהוֹן and their sockets, יְסַמְכֵיהוֹן וְאַטוּנֵיהוֹן their pegs, and their ropes.[43]

42. The pillars held up the Paroches and the

entrance-curtain, and the hollow sockets supported the planks and pillars, which were inserted into them. The word שַׁמְכֵּיהוֹן is related to the verb , $support\ (Radak, Shorashim$ (אדן).

43. The pillars held up the lace-curtains and the entrance-curtain of the Courtyard, and the sockets supported the pillars. The ropes were used to tie the curtains to poles, which were placed on hooks that protruded from the pillars. The "pegs" mentioned here refer either to the poles or to the hooks (see *Rashi* to 4:32 below with *Mizrachi* and *Gur Aryeh*; but see *Ramban* there).

^{40.} The Hebrew term פקר (like its English counterpart, assign) is used both in reference to the person being assigned (appointed) and the task assigned to him. Onkelos, however, uses different terms for the two uses, translating the former as מסר, "appoint," as he does in v. 10 above, and the latter as מסר "assign to," as he does here and in 4:16 below (see Beurei Onkelos).

^{41.} The root of the word עבר si עַבְרוֹהִי, meaning, to pass through (Me'at Tzori). The bar here is a horizontal crossbar, which goes through the planks to hold them together.

נקוד על ואהרן°

י"בר

הַלְוִיס (במדבר רבה ג, יג; בכורות ד.): שְׁבַּיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף.
וּבְּפְרָטֶן אַפָּה מוֹצֵּח שְׁלֹשׁ מֵחֹוֹת יְתַרִים: בְּנֵי גַּרְשׁוֹן שַׁבְּעַת מְּלָפִיס וּבְּבְּרָטְן אַפָּה מוֹצֵח שְׁלֹשׁ מֵחֹוֹת יְתַרִים: בְּנֵי גַּרְשׁוֹן שַׁבְּעַת מְּלָפִיס וּמַחֹוֹת (למיל פסוק כב), בְּנֵי קְהָת שְׁמֹלְפִיס וּמָחֹכִּת מֻלְפִיס וּמָחֹמִים (למיל פסוק לד).
וֹלְמֵיל לֹח כְּלָלֶן עִס הַשְּשְׁר וְיִפְּדּוּ אֶת הַבְּכוֹרוֹת, וְלֹח יִהְיוּ זְקוּקִיס הַשְּלְשָׁה וְשַׁבְּעִיס וּמָחֹתַיִּס בְּכוֹרוֹת הָעוֹדְפִיס עֵל הַמְּנִין לְפְּדִיוֹן, הַבְּלִשְׁה וְשְׁבְּעִיס וּמָחֹת לְוִיִּיס הָבּבּרוֹת (ה.): חוֹמֶן שְׁלֹשׁ מַחוֹת לְוִיִּיס הָבִּבְּתִינוּ בַּנְבְּיִם שֵׁנְפָּקִיעוּ עַנְמָס מִן הַפְּדִיוֹן (במדבר רבה שס): בּכוֹרוֹת הַיּוֹן (במדבר רבה שס):

(לח) משה וְאַהֶרן וּבְנִיוֹ. וּסְמוּכִין לָהֶס דְּגֶל מַחֲגַה יְהוּדָה, וְהַחֹּנִים עָלִיו יִשְּׁשְׁכֶר וּוְבוּלָן וּלְעִיל בּ, גר), עוֹב לַצִּדִּיק עוֹב לִשְׁכֵּנוֹ וְסִחֹנִים עָלָיו יִשְּשׁבֶר וּוְבוּלָן וּלְעִיל בּ, גר), עוֹב לַצִּדִּיק עוֹב לִשְׁכֵּנוֹ וּסְחֹנִים שָׁלָי, מִשְׁבֹּ שְׁהָיָה עוֹסֵק בַּחּוֹרָה נַעֲשׁוֹ גְּדְוֹלִים בַּחּוֹרָה, שֶׁבֶּלְתְר מְחוֹקְקִי" (חהלים ס, עו; יומא כו.) "וּמִבְּנִי יִשְׁשֹׁכָר יוֹדְעֵי בִּינָה וּגוּ (רָּאִשׁיהֶס) מָאִתַיִּס" (דברי הימיס־א יב, לג) מָאְתַיִם רָאשִׁי סַבְּר, וֹשִׁפּעים ה, יד; תנחומא שס): (לט) אֲשֶׁר מִקְּכִיס בְּשֶׁבְּע סִבֵּר" (שופטים ה, יד; תנחומא שס): (לט) אֲשֶׁר בְּקִּרְר. נָקוּד עַל "וְאַהֶּרֹן" לוֹמֵר שָׁלָּא הָיָה בְּמִיִּיִּן

- CHUMASH TRANSLATION

³⁸ Those camping before the Mishkan at the east, before the Ohel Moed at the east, [are] Moshe and Aharon and his sons, guardians of the charge of the Sanctuary, for the charge of the Children of Israel; and an outsider who approaches shall die.

³⁹ The total number of the Leviim that Moshe and Aharon counted by the word of Hashem according to their families, every male from one month of age and up, [is] twenty-two thousand.

⁴⁰ Hashem said to Moshe: Count

- ONKELOS ELUCIDATED -

38. יְדִשְׁרֵן קֵּדֶם מַשְּבֶּן מֵשְבֶּן מִשְּבָּן הַנְגָּא — at the east, קָדָם מַשְּבֵּן זִמְנָא — at the east, מֹשֶׁה — are Moshe and Aharon and his sons, נְטְרִין — are Moshe and Aharon and his sons, נְטְרִין — guardians of the charge of the Sanctuary, — for the charge of the Children of Israel; — מְשְרֵת בְּנֵי יִשְּרָאֵל — a COMMONER who approaches to perform the service assigned to the Leviim shall BE PUT TO DEATH. [45]

39. בְּל מִנְיָנֵי לֵּוְאֵי — The total number of the Leviim די — that Moshe and Aharon counted — מָנָא מֹשֶׁה וְאַהֶּרן — that Moshe and Aharon counted — לְּנַרְעֵיְתָהוֹן — by the word of Hashem — בָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא — every male from one month of age and up, עֶשְׂרִין וּתְרֵין הַּרֵין הַנִּין — is twenty-two thousand. [46]

40. ואמר יי למשה — Hashem said to Moshe: מני

44. As was mentioned above (2:3, note 5), both Hebrew and Aramaic have two terms for east: מְּוְרֶחָה/קְדּוּמָא — literally, front — and מִוְרָחָה/מַדִּינְחָא. The literal meaning of this clause is: "those camping before the Mishkan in front, before the Ohel Moed, east."

- 45. See above, 1:51 note 19.
- 46. Although the total count of the sons of Gershon,

Kehas, and Merari actually amounts to twenty-two thousand *and three hundred*, our verse is enumerating the Leviim that were available to serve as redemption for the Yisrael firstborns (see note 49). The three hundred remaining Leviim, however, were themselves firstborns, and their Levite status was therefore needed to serve as redemption for their own consecration as

(מ) פַּקְד בַּל בִבר זָבַר וגו׳ מִבֶּן חֹדֶשׁ וַמַעְלַה. מְשֵׁיַיָּאׁ מִכְּלֵל סְפַּק נְפַּלִיס (שבת קלה:, תנחומא יח):

— CHUMASH TRANSLATION

every firstborn male of the Children of Israel from one month of age and up, and obtain the number of their names. 41 You shall take the Leviim for Me — I am Hashem — in place of every firstborn among the Children of Israel, and the animals of the Leviim in place of every firstborn among the animals of the Children of Israel. ⁴² Moshe counted — as Hashem had commanded him — every firstborn among the Children of Israel. 43 Every firstborn male was — according to the number of their names, from one month of age and up, according to their *numbers* — *twenty-two thousand*, two hundred and seventy-three.

— ONKELOS ELUCIDATED —

לְּבְנֵי – Count ALL THE firstborn MALES לְּבְנֵי – cont the firstborn males – יִשְּׁרָאֵל – of the Children of Israel – מְבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָא – from one month of age and up, וְקַבֵּל יָת מִנְיַן שְׁמָהָתְהוֹן – and obtain the number of their names. [48]

- 41. וּתְקָרֵב יָת לֵּוָאֵי קֵּדְמֵי You shall bring the Leviim Close before Me אָנָא יִיִּ I am Hashem חֲלַף בָּל in place of every firstborn among the Children of Israel, יִיָּת בְּעִירָא דְלֵוָאֵי and the animals of the Leviim חֲלַף בָּל בּוּבְרָא בְּבְעִירָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל in place of every firstborn among the animals of the Children of Israel. [50]
- 42. וְמְנָא מֹשֶׁה Moshe counted וְמְנָא מֹשֶׁה as Hashem had commanded him יָת בָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי every firstborn among the Children of Israel.
- 43. נְהֵוֹוֹ כָל בּוּכְרָיָא דְּכְרַיָּא בְּרַרָיָא בּבְרַיָּא בְּבְרַיָּא בּבְרַיָּא בּבְרַיָּא בּבְרַיָּא במכסrding to the number of their names, מָבֶּר יַרְחָא וּלְעֵלָא from one month of age and up, בְּבִּר יַרְחָא וּלְעֵלָא according to their numbers עְשִׂרִין twenty-two thousand, two hundred and seventy-three.

first borns, and could not serve as redemption for others (Rashi).

- 47. The literal meaning of בָּל בְּבוֹר וָלָר is every firstborn male, in singular form. Onkelos translates it as all the firstborn males, in plural form (here and in vv. 43, 46, and 50), since it refers to the Jewish firstborn males as a group rather than each individual firstborn (Chalifos Semalos).
- 48. See above, 1:2 note 5.
- 49. Unlike subsequent generations, where every Yisrael firstborn must be redeemed with money, in that generation each firstborn was redeemed by a Levi, who was consecrated in his place.
- 50. This refers specifically to the firstborn donkeys. In subsequent generations, one who owns a firstborn donkey must either redeem it by giving a lamb or kid

מר וַיְדַבֵּר יהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵמימֶר: מה קַח אֶת־הַלְוֹיָם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר ׁ מר וּמַלִּיל יִיָּ עם משֶׁה לְמִימֶר: מה קָרֵב יָת לֵוָאֵי חֲלַף כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֶּהְהֵמָת הַלְוֹיָם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָוֹן מְשַׁמְשִׁיןּ בְּבָנִי יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא דְלַנָאֵי חֲלַף בְּעִירְהוֹן וִיהוֹן מְשַׁמְשִׁיןּ קֵּדָמֵי

הַלְוֹיֶם אֲנִי יהְוְה: מּ וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשֶׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַפָּאתָיִם לוְאֵי אֲנָא יִיָּ: מּ וְיָת פּּוּרְקּוֹ מָאתוֹ וְשִׁבְעִין וּתְלָתָא הָעָרְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מּז וְלָקַחְתָּ הְּנְיִם מִבּוּכְרַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: מּז וְלָקַחְתָּ הְּנִי יִשְׂרָאֵל: מּז וְתִפַּב הְיַמִּירִין עַל לֵנָאֵי מִבּוּכְרַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: מּז וְתִפַּב הְנִיִּיין עַל לֵנָאֵי מְבּוּכְרַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: מּז וְתִפַּב הְמַשֶׁת שְׁלֶלֶים לַגָּלְגָּלֶת בְּיִשְׁקֶל הַלְּנֵישׁ תִּלָּח הְמַשׁ מִּלְעִי קּוּרְשָׁא תִּפַּב הְמִשׁ מִלְעִין לְגְלְנָּלְתָּא בְּסִלְעֵי קּוּרְשָׁא תִּפַּב הְמִשׁ סִלְעִין לְגְלְנָּלְתָא בְּסִלְעֵי קּוּרְשָׁא תִּפַּב

ד:): (מו) וְאֵת בְּדוֹנֵי הַשְּׁלֹשָה וּגוֹ׳. וְאֶת הַבְּכוֹרוֹת הַבְּּרְיכִין לְהָפָּדוֹת בָּהֶם, מֵלוּ הַבְּּלֹשָׁה וְשִׁבְּעִים וּמָחֹמַיִם הָעוֹדְפִים בָּהֶם יְמֵרִים עֵל הַלְוָיִם, מֵהֶם מִּבָּח "חֲמֵשֶׁת שְׁקְלִים לַגְּלְּגְּלֶת" (פּסוק מז). כַּדְּ הַיִּתָה מִכִירָתוֹ שֵׁל יוֹסֵף עַשִּׁרִים כַּסֵף שַׁהָיָה בְּכוֹרָהּ שֵׁל (מה) וְאֶת בֶּהֶמֵת הַלְּוִיּם וֹגוֹ׳. לֹא פְדוּ בֶּהֶמֵת הַלְוִיּם טֶׁת בְּכוֹרֵי בְּהַמָה מְהוֹרָה שֶׁל יִשְׁרָאֵל, אָלָּא אָת פִּטְרֵי חֲמוֹרִיהֶם, וְשֶׁה אָתָד שֶׁל בָּן גַּוִּי פָּטַר כַּמָּה פִּטְרֵי חֲמוֹרִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. מַדַע, שַׁהָרִי מָנָה הַעוֹדְפִים בַּאָדָם וְלֹא מָנָה הַעוֹדְפִים בַּבְּהָמָה (בכורות

— CHUMASH TRANSLATION

⁴⁴ Hashem spoke to Moshe, saying: ⁴⁵ Take the Leviim in place of every firstborn among the Children of Israel, and the animals of the Leviim in place of their animals, and the Leviim shall be Mine — I am Hashem. ⁴⁶ And as for those redeemed of the two hundred and seventy-three who are in excess of the Leviim from the firstborns of the Children of Israel; ⁴⁷ you shall take five shekalim each for a head, in the sacred shekel shall you take;

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 44. ומַליל יְיָ עם משָׁה לְמִימָר Hashem spoke WITH Moshe, saying:
- 45. קָרֵב יָת לֵוְאֵי BRING the Leviim CLOSE before Me קַרָב יָת לֵוְאֵי in place of every firstborn among the Children of Israel, יְנִת בְּעִירָא דְלוָאִי and the animals of the Leviim הַלַף בְּעִירְהוֹן in place of their animals, יְהוֹן מְשַׁמְשִׁין קֵּרְמִי לֵוָאֵי and the Leviim shall be MINISTERING BEFORE ME^[51] אַנָא יִיִּר בוּ מוֹ בּוֹלִיאַי I am Hashem.
- 46. אָתָן And as for the REDEMPTION^[52] of מָאתַן הַיְּיָתִ פּוּרְקַן וּתְלָתָא — the two hundred and seventy-three מְבוּכְרַיָּא — who are in excess of the Leviim מְבוּכְרַיָּא — from the firstborns of the Children of Israel, [53]

to the Kohen, or sever the neck of the donkey. In that generation, the lambs or kids of the Leviim automatically redeemed the firstborn donkeys of the Yisraelim. However, unlike the Leviim themselves, who were each able to redeem only one Yisrael firstborn, while the remaining firstborns had to be redeemed with five shekalim, the lambs or kids of the Leviim were each able to redeem many firstborn donkeys (Rashi to v. 45). 51. Onkelos translates the statement, and the Leviim shall be Mine, according to its implied meaning in order to avoid repetition, for it already said that Moshe shall bring the Leviim close to Hashem (see note 17). 52. Rashi interprets the word פְּדְּהִייִ here as the plural of "effect whose who are redeemed one," meaning, those who are redeemed

with money. Onkelos, however, interprets it (here and in v. 48) as the plural of פְּדִיה, "redemption" (see Radak, Shorashim פָּדִיה). Although in v. 49 he does interpret it as "redeemed ones," here he maintains that that cannot be its meaning, since at this point they had not yet been redeemed (Lechem VeSimlah, Beurei Onkelos). [Rashi would explain that here it means "those who would be redeemed" (Me'at Tzori, citing Sefer Zikaron).]

It is unclear, though, why Onkelos renders פְּדוּיֵי here as פוּרְקָנֵי in the singular and not פּוּרְקָנֵי.

53. As stated above, there were 22,273 Yisrael first-borns and only 22,000 Leviim who were not firstborns (see note 46). This left 273 firstborns without a Levi to redeem them.

עֶשְׂרִים גַּרָה הַשָּׁקֶל: מח וְנָתַתָּה הַבֶּּטֶף לְאַהְרֹן וּלְבָנְיוֹ פְּרוּזֵׁי
עִשְׂרִין מָעִין סִלְעֵא: מח וְתִתּוֹ כַּסְפָּא לְאַהֵּרֹן וְלִבְנְוֹהִי פְּרְקּוֹ
הְעִרְפִים בָּהֶם: מט וַיִּקַח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפִּּדְיִוֹם מֵאֵת הְעַרְפִים
עַל פְּרוּזֵי הַלְוִים: נמאַת בְּכֶוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכָּּסֶף
עַל פְּרוּזֵי הַלְוִים: נמאַת בְּכֶוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכָּּסֶף
עַל פְּרוּזֵי לַנְאֵי: נ מוֹ בּוּכְרַיִּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְסִיב יָת כַּסְפָּא
עַל פְּרוּזִי לְנָאִים וּשְׁלְשׁ מֵאֶוֹת נָאֶלֶף בְּעָּלֶקְל הַקְּדָשׁ:
וִשְׁלְשׁ מֵאְוֹת נָאֶלֶף בְּשָׁלְעִי קּוּרְשָׁא:
אָלַף וּתְלָּת מְאָה וְשִׁתִּיוֹ נַחֲמִשׁ מִאְוֹת נָאֶלֶף בְּשָׁלְעִי קּוּרְשָׁא:

שְׁקָלִים לַגְּלְגֹּלֶת, לְמָחְתַיִם בְּכוֹרוֹת אֶלֶף שֶׁקֶל, לְשִׁבְּעִים בְּכוֹרוֹת שְׁלֹשׁ מֵחוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקָל, לְשְׁלֹשָׁה בְּכוֹרוֹת הַמִּשָׁה טָשָׁר שָׁקָל אָמֵר: פֵּיצִר אָשֶשָׁה? בְּכוֹר שָׁחוֹמֵר לוֹ: מֵּן חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים, יחֹמֵר רָחֵל (בראשית רבה פד, יה; במדבר רבה ד, יו: (מט) הָעְרְפִּים עַל פְּדוֹנֵי הַלְוִיִם. עַל אוֹמָן שָׁפָּדוּ הַלְוִיִּס בְּגוּפָן: (נ) הְמִשְׁה רָשִׁשִׁים וּשִׁלשׁ מַאוֹת וַאֵּלָף. כְּךְ סְכוּס הַמַּשְׁבוּן: מַמְּשָׁה רָשָשִׁים וּשָׁלשׁ מַאוֹת וַאֵּלֶף. כִּךְ סְכוּס הַמַּשְׁבוּן: מַמְשָׁה

—— CHUMASH TRANSLATION —

the **shekel** is twenty **geiras**.

48 You shall give the money to Aharon and his sons, **of those redeemed** who are in excess among them."

⁴⁹ Moshe took the money of **the** redemption from those who were in excess of those redeemed by the Leviim; ⁵⁰ from the firstborns of the Children of Israel he took the money: one thousand, three hundred and sixty-five in the sacred **shekalim**.

— ONKELOS ELUCIDATED

sacred SELA'IM shall you take them; ϕ נְשִׂרִין מְעִין סִלְּעָא — the SELA is twenty MA'AHS. ϕ

- 48. יְתִתֵּן כַּסְפָּא You shall give the money לְאַהֶּרֹן וְלִבְנוֹהִי to Aharon and his sons, פַּרְקַן דְּיַתִּירִין בְּהוֹן as REDEMP-TION^[57] of those among them who are in excess of the Leviim.
- 49. יָת כְּסַף פּוּרְקָנְהוֹן Moshe took יָת כְּסַף פּוּרְקָנְהוֹן the money of THEIR redemption מִן דְיַתִּירִין from those first-borns who were in excess על פְּרִיקִי לֵּוָאֵי of those who were redeemed by the Leviim;
- 50. מן בּוּכְריָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל from the firstborns of the Children of Israel נְּטִיב יָת בַּסְפָּא he took the money: אֲלַף וּתְּלָת one thousand, three hundred and sixty-five SELA'IM בּסלעי קוּדשׁא in the sacred SELA'IM. [60]

54. Sela (pl. sela'im) is the Aramaic equivalent of the coin that the Torah calls a shekel. [The literal meaning of shekel (שָׁקֵל) is "weight," on account of the specific weight of silver it contained. The Aramaic term פָּלֵע literally, stone, has a similar connotation, since in earlier times people would use stones to weigh objects (Or HaTargum to Bereishis 23:16; see Ramban to Shemos 30:13; Devarim 25:13 with Rashi).]

Five *sela'im/shekalim* is the amount that one is required to give to the Kohen for the redemption of a firstborn (see below, 18:15-16). Since these firstborns did not have a Levi to redeem them personally, they were required to pay that amount to Aharon and his sons, as stated in the following verse.

55. The *sela/shekel* of the Torah is called the "sacred *sela*" (or "sacred *shekel*") because it is the denomination used for all mitzvah obligations that involve payment of a fixed amount, such as redemption of a *bechor*. This coin weighed more than certain other *sela* coins (see *Rashi* and *Ramban* to *Shemos* 30:13; *Bechoros* 50a; *Rambam*, *Hil. Shekalim* 1:2).

56. Ma'ah is the Aramaic name for the coin that the Torah calls a geirah (Rashi and Ramban loc. cit.; Rambam ibid. 1:3; see Bechoros 50a). Alternatively, the geirah was not a coin, but a certain weight, and the shekel contained twenty geirah-weights of silver. Onkelos describes the geirah as a "ma'ah" because in his times there was a coin by that name which contained exactly a geirah-weight of silver (Tosafos, Bechoros 50b אָסיר). [The familiar term for money, אַמוֹר (Me'at Tzori).] 57. Here too, Rashi will interpret שִׁר (Shaarei Aharon). Onkelos, however, translates it "redemption," as he did in v. 46 (see note 52).

- 58. The literal meaning of הַפְּרָיוֹם is "the" redemption. Onkelos translates it as "their" redemption for the sake of clarity (Lechem VeSimlah, Beurei Onkelos).
- 59. Here (and in v. 51), Onkelos agrees with *Rashi's* interpretation that פְּרְנֵייְהַפְּרָיִם can mean "those who were redeemed," since they were already redeemed (see note 52).
- 60. This is the total of five sela'im each for 273 people.

נא נִיהֵן משֶה אֶת־כֶּסֶף הַפְּלִייֶם לְאָהֵרֹן וּלְבְנָיוֹ עַל־פִּי יהֹוָה שֵּה:
נא ויהַב משֶׁה יָת כְּסֵף פְּרִיקִיא לְאַהֵּרֹן וְלְבְנְוֹהִי עַל מִימְרָא דִייָ יַת משֶׁה:
בְּאָשֶׁר צִּנְּה יהֹוָה אֶת־משֶׁה: פּ בְּיִי פַּקִיד יִיָּ יָת משֶׁה:
ד א וּמַלִּיל יְיָ עִם משֶׁה וּלְאַהֵּרֹן לְמִימָר: בּ נַשְׂאֹ יִי עִם משֶׁה וּלְאַהֵּרֹן לְמִימָר: בּ נַשְׂאֹ יִי עִם משֶׁה וּלְאַהֵּרֹן לְמִימָר: בּ קַבְּילוּ אָת־רְאשׁ בְּנֵי לְיָרָ לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אָת־רְאשׁ בְּנֵי לְיָרָ לְמִשְׁפְחֹתָם לְבֵית אָבֹרְת מִנְּלְּהְ וְעֻד בָּן־חֲמִשְׁיִם לְבֵית אָבָרְתְם: ג מִבֶּּן שְׁלִשִׁים שְׁנָה וְעֻד בְּנִי לְמִילְ לְבִית לְבָית וְעֵד בַּר חַמְשִׁים אֲנָה וְלֵעְלָה וְעֻד בַּן־חֲמִשְׁיִם אֲבָּהַתְּהוֹן וּלְבֵית בְּלְבִית בְּרְבִּית מִלְאַלָּה וְעֻד בַּר חַמְשִׁים שְׁנָח וֹלְצְלָּה וְעַד בָּר חַמְשִׁים שְׁנִין שְׁנִין וּלְעָלָה וְעֻד בַּר חַמְשִׁים אֲבָּהַתְּהוֹן וּלְבֵית בְּלְבָית בְּיִלְשִׁים שְׁנָד וְלְעַלְה וְעֻד בַּר חַמְשִׁים שְׁנִין שְׁנִין וּלְעַלְה וְעֵד בַּר חַמְשִׁים שְׁנִין שְׁנִין וְּלְעִלְּה וְעֻד בַּר חַמְשִׁיִן שְׁנִין שְׁנִין שְׁנִין שְׁנִין שְׁנִין בְּלְבְעְלְהוֹן שְׁנִין שְׁנִין בְּלְבְעְלִיוֹן שְׁנִין שְׁנִין בְּלְבְעְלִיתוֹן שְׁנִין שְׁנִין בְּלְבְעִים מִּבְּיִם מִּעְשִׁין שְּנִין בְּלְבְעִיְיִם מִּיְנִין שְׁנִין שְׁנִין בְּלְבְעִלְּיִם מִינְעִים בְּיִים מְשְׁבִּוּ מִמְעָבוּן וִמְעָבְּי עִבְּיְמִיּם מִּעְנִיי לְמִילְים בְּיִילְ מִבְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִם בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִם בְּיִבְּים בִּיּבְּים מִינְיִים בִּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיבְּים בְּיבְּבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיבְּים בְּיבְּים בְּיבְּיִים בְּיִי בָּיְבְּים בְּבְּים בְּיִים בְּיִים בְּעִיבְּים בְּיבְבְּים בְּבְּים בְּיִים בְּיִבְּבְּיִים בְּיבְּים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיבְּבְיּבְיּים בְּיִים בְיִים בְּיוּים בְּיבְים בְּיבְּים בְּיבְיבְּיוּים בְּיבְיבְּיוּים

אָת ראשׁ וגו׳. מְגַה מֵהֶם אָת הָרְאוּיִין לַעֲבוֹדַת מַשָּׁא, וְהַהּ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים וְעַד בָּן הַמִּשִּׁים שְׁנָה, וְהַפָּחוֹת מִשְׁלֹשִים לֹח נִתְמַלֵּח פֹחוֹ. מִפָּחֹן אָמְרוּ: בָּן שְׁלֹשִׁים לְכֹתַ וֹאבוֹת ה, כא; במדבר רבה ו, ז׳ וְהַיּוֹתֵר עַל בַּן חַמִשִּׁים פֹחוֹ מַכְחָישׁ מַעַפַּה: לי: אַגִּי מִפְּדוּיִי הַלְוִים. מָה טָשָׂה? הַבִּיא שְׁנֵים וְטָשְׁרִים אֶלֶף פְּסָקִין וְכָתַב טֵלֵיהֶם: בֶּן לֵוִי, וּמָאֹתַיִם וְשִׁבְּעִים וּשְׁלֹשָׁה פְּסָקִין כָּתַב עֵלֵיהֶן: חַמִּשָׁה שְׁקְלִים, בְּלָלָן וּיְסָגָן בְּקַלְפִּי, אָמַר לָהָם: בּוֹאוּ וּטְלוּ פִּמְקֵיכֶם לְפִי הַוּוֹרֶל וֹמִנחומא כא; סנהדרין יי.): (ב) בְּשֹׂא

— CHUMASH TRANSLATION –

⁵¹ Moshe gave the money of those redeemed to Aharon and his sons according to the Word of Hashem, as Hashem had commanded Moshe.

4.

¹ Hashem spoke to Moshe and to Aharon, saying: ² Raise the head of the sons of Kehas from among the sons of Levi, according to their families, according to their fathers' household; ³ from thirty years of age and up, until fifty years of age, everyone who comes to the legion to perform work in the Ohel Moed.

- ONKELOS ELUCIDATED -

51. ייהַב משָה יָת בְּסַף בְּרִיקָיָא — Moshe gave the money of those who were redeemed לְאַהֶּרֹן וְלִבְנוֹהִי — to Aharon and his sons על מֵימְרָא דַייִּ — according to the Word of Hashem, במא דִי בַּקִיד יִיִּיִ יָּת מֹשֶׁה — as Hashem had commanded Moshe.

4.

- ומַלִּיל יְיָ עִם משֶׁה וּלְאַהֶּרֹן Hashem spoke WITH Moshe and to Aharon, למימר saying:
- 2. בְּבִילוּ יָת חִשְׁבֵּן בְּנֵי קְהָת OBTAIN THE COUNT^[1] of the sons of Kehas מגוֹ בְּנֵי לֵוִי from among the sons of Levi, מכסילוון לְבֵית אֲבָהְתְּהוֹן according to their families, according to their fathers' household;
- 3. מְבֵּר הְּלְתִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא from thirty years of age and up, בָּל דְאָתֵי לְחֵילָא until fifty years of age, בָּל דְאָתֵי לְחֵילָא everyone who comes to join the legion of Leviim לְמֵעְבַּד to perform work in the Ohel Moed.[2]

Rashi explains that Moshe used lots to determine which of the firstborns would be redeemed by Leviim and which would need to pay five sela'im; see there.

1. See above, 1:2 note 3. The literal "Raise the head" in this context conveys that the counting of the sons of Kehas would be an "elevation" for them, because they would then be charged with transporting the holy Mishkan vessels. The same is true in the beginning of Parashas Nasso regarding the sons of Gershon, who

would carry the holier components of the Mishkan structure (the coverings, etc.). Regarding the sons of Merari, however, who would carry the relatively less important sockets and planks, the Torah (below v. 29) simply says that they should be counted and assigned to their task (*Or HaChaim* here and in v. 22 below; see also *Bamidbar Rabbah* 4:12 and 6:2-3).

2. The purpose of this additional census of the Leviim (which continues into $Parashas\ Nasso$) was

ָּרְ זֶּאת עֲבֹדָת בְּנֵי־קְהָת בְּאָהֶל מוֹעֵד קְׁדֶשׁ הַקְּדְשִׁים: הּוּבָּא דְּדֵין פָּלְחַן בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קְדֶשׁ הַנְּיְשִׁיָא: הּ וְיֵעוֹל אֲהָרֹן וּבְנָיוֹ בִּנְסְעַ הַמַּחְבֶּה וְהוֹלְדוּ אֻת פָּרְכָת הַמָּסֶךְ וְכָסוֹן בַּהּ אֶת אֲרָן הְבְנִיהִי בְּמִשֵּׁל מַשְׁרִיתָא וִיפָּרְקוּן יָת פָּרְכָת הַמָּסֶךְ וְכָסוֹן בַּהּ אֶת אֲרָן הָעֵדֶת: וּ וְנָתְנָוּ עֲלָיוֹ כְּסוּיֹּל עְוֹר תַּׁחָשׁ וּפְּרְשְׂוּ יָת אֲרִוֹנָא דְסָהֲדּוֹתָא: וּ וְיִתְּנוֹן עֲלְוֹהִי חוֹפָּאָה דְּמְשַׁךְּ סַּסְּגּוֹנָא וְיִפְּרְסוֹן

י"בר

(ד) קֹדֶשׁ הַקֶּדְשִׁים. הַמְּקוּדָּשׁ שֶׁבְּכוּלָּן: כָּאָרוֹן וְהַשְׁלְּחָן וְהַמְּנוֹרָה וְהַמִּנִיה וְהַמִּיוֹרָה וְהַמְּנִהוֹ וְהַלָּא וְהַבְּעִי הַבְּחִים בְּנִי וְבִּי. וֹגוֹי. בַּנְיסוּ בָּלִי וְּכְלִי לְּכַרְמִּיקָן הַמְּפוֹרָשׁ לוֹ בְּפָּרָשָׁה זוֹ, וְלֹא יִלְטִרְכוּ הַלְּוִיִּס בְּנֵי קְהָת אֶלָּא לָשֵׁאֹת: בִּּנְסֹעַ הַמַּחֲנָה. בְּשָׁהָעָן מִסְמַלֵּק יַכְּיִסוּ בָּלִי וְּכְלִי וְּכְלִי לְּכַרְמִּיקָן הַמְּפוֹרָשׁ לוֹ בְּפָּרָשָׁה זוֹ, וְלֹא יִלְטִיְרוּ הַבְּיִים בְּיִם בְּבִּיחִ הַבְּיִם בְּבִּיחִ הִּבְּיחִ וּבְּיִים בּיִּחְיִבְּה. בְּשָׁהָעָן מִסְמַלֵּק הַיְּבְּיחֹים בּיִּבְּיחְ הַבְּיִּבְּיחִים בּיִּבְיחִים בּיִבְיחִים בּיִּבְּיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִבְּיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְּיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְּיחִים בּיִּבְיחִים בּיִבְּיחִים בּיִּבְיחִים בּיִבְּיחִים בְּיִבְּיחִים בְּיִבְּיחִים בּיִּבְיחִים בּיִּבְּיחִים בּיִּבְיחִים בְּיִבְּיחִים בְּיִבְּיחִים בְּבִּיחִים בְּבִּיחִים בְּיִבְּיחִילְן הַמְּיִבְּיוֹ בְּיִבְּיחִים בְּיִבְּיחִים בְּבִּיחִים בְּבִּיחִים בְּיבִּיחִים בְּיבִּיחִים בְּיבִּיחִים בְּיבִּיחִים בְּיבִּיחִים בּיִּבְּיחִים בְּיבִּיחִים בְּיבִּיחִים בְּיִּיחִים בְּיִּיחִים בּיִּבְּיִים בּיּבְּיִים בְּיִים בְּיִּיחִים בְּיִּיחִים בְּיִּיחִים בְּיִּבְּיִים בְּיִּבְּיִּהְיִּבְּיִים בְּיִּבְּיִּים בְּיִים בְּלִייִים בְּיִּיבְּיִים בְּיִיבְּיִים בְּיִּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּבְייִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִבְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיבּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּייִים בּיבּילִיים בְּיִיים בְּיוּים בְּיבִּיים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּיִים בְּיִים בְּיִייִּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיבְיוּים בְּיבְּיים בְּיבְּיים בְּיבְּיים בְּיִּים בְּיבְּיים בְּיבּיוּיים בְּיבְּייִים בְּיבִּים בְּיִּבְייִים בְּיבְּייִים בְּיִבְייִים בְּיִּילִים בְּיּיבְּיוּים בְּיִבְּיִּבְּיִים בְּיבְּיִים בְּיוּבְ

— CHUMASH TRANSLATION —

⁴ This is the service of the sons of Kehas in the Ohel Moed: the holy of holies. ⁵

Aharon and his sons shall enter when the camp journeys and take down the Parochesscreen and cover the Aron of the Testimony with it. ⁶ They shall place upon it a covering of tachash skin, and spread

- ONKELOS ELUCIDATED -

- 4. בּין בְּלֶחֵן בְּנֵי קְהָת This is the service of the sons of Kehas בּין בְּלֶחֵן בְּנֵי קְהָת in the *Ohel Moed:* קֹרֶשׁ קּוּרְשַׁיִּא the transporting of the items that are holy of holies. [3] This shall be done as follows:
- 5. יְנֵעוֹל אַהֶּרן וּבְנוֹהִי Aharon and his sons shall enter the Mishkan בְּמְשֵׁל מֵשְׁרִיתָא whenever the camp journeys ויפָּרְקוֹן יִת פָּרְבְּתָא דְפְּרָסָא and they shall DISMANTLE the Paroches-Curtain יִנְכַּמוֹן בַּה יִת אֲרוֹנָא דְסָהֲרוֹתָא and they shall cover the Aron of the Testimony with it.
- 6. יְוֹתְנוּן עֲלוֹהִי They shall place upon [the Aron] חוֹפָאָה a covering of SASGONA skin, [6] וְיִפָּרְטוֹן

to determine the number of Leviim that were fit for carrying the Mishkan and its utensils. Only those between the ages of thirty and fifty were qualified for this task, since that is the age when a person's strength is at its peak (*Rashi* to the previous verse; see *Avos* 5:21).

The Torah generally refers to the work of the Leviim in the Mishkan as עַבֹּרָה (translated by Onkelos as עָבֹּרְהָנָא), which denotes physical exertion; for example, see below, v. 23. This is the only place where the Torah refers to it as מְלָאבָה/עִבּרְהָא, which denotes work that does not necessarily entail physical exertion. Or HaChaim (first approach) explains that this is because the items carried by the sons of Kehas included the Aron, which was not physically carried, but to the contrary, it "carried those who carried it" (see Sotah 35a; Bamidbar Rabbah 4:20). Our verse therefore refers to the work of the Kehasites as אַלְאבָה to indicate that those who carried the Aron did not have to exert themselves in doing so. See there for another approach, and see Meshech Chochmah.

- 3. I.e., the holiest items in the *Mishkan* (*Rashi*).
- 4. When the cloud that covered the Mishkan began to move, the people knew that they were about to journey (*Rashi*). At that point, Aharon and his sons would

enter the Mishkan and prepare the holiest items for transit.

5. See above, 3:31 note 34.

In 1:51 above, regarding the dismantling of the Mishkan, Onkelos similarly renders יְּבֶּרְקוֹן, lower, as יְבָּרְקוֹן, dismantle. However, as explained in note 19 there, Onkelos modifies the translation because "lowering the Mishkan" sounds like it was moved from a high place to a lower place. This would not explain his change here, because "lowering a curtain" clearly means to take it down! [Indeed, Rashi in 1:51 refers there to Onkelos in explaining the term יוֹרְידִי in that context, but does not find it necessary to do the same here, because the use of יוֹרְידִי in that context, but does not find it necessary to do the same here, because the use of יוֹרְידִי here is self-explanatory.] Beurei Onkelos suggests that Onkelos modified the translation here to avoid using an expression of "lowering" regarding the holy Paroches.

6. The Aramaic term sasgona (מַסְאוֹנְא) is an abbreviation of $sas\ b$ 'gevanin (שָשׁ בְּנְוְנִין), which means "that rejoices in [the beauty of] its colors," referring to the multicolored hide of the tachash ($Shabbos\ 28a$, cited by Rashi to $Shemos\ 25:5$). For further discussion, and for other interpretations of the term מַסְגוֹנְא see $Shemos\ 25:5$ note 7.

ֶבֶגֶד־כְּלֶיל הְבֶלֶת מִלְמֵעְלָה וְשָׂמִוּ בַּדְּיוּ: זּ וְעַל | שֻׁלְחַן הַפָּנִּים לְבוּשׁ נְּמִיר תִּבְלָא מִלְעֵלָא וִישַׁוּוֹן אֲרִיחְוֹהִי: ז וְעַל פָּתוֹרָא דּלְחֵם אַפַּיַא אַפּיַא

יִפְרְשׁוֹּ בֶּגֶד הְבֵּלֶת וְנֶתְנְוּ עֶלְיוּ אֶת־הַקְּעַרָת וְאֶת־הַכַּפּתׁ יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תִּכְלָא וְיִתְּנוּן עֲלְוֹהִי יָת מְגִּיסַיָּא וְיָת בָּזִיכַיָּא וְאֶת־הַמְּנַקִּיֹּת וְאֶת קְשְׁוֹת הַנְּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמֶיד עָלָיו יְהְיָה: וְיָת מְכִילָתָא וְיָת קַסְוָת נִסוּכָא וּלְחֵם תְּדִירָא עֲלוֹהִי יְהֵיּ:

> (ז) קְעָרוֹת וְבַפּוֹת וּקְשׁוֹת וּמְוַבְקּיֹת. כְּבָר פִּירַאָמִי בִּמְלֶּאֹכֶת הַמִּאָבָן (שמות כה, כט): הַבַּטַף. הַכִּסוּי, לִשֹוֹן "מִסָּף" (שמות כו, לו), "אַשׁר יָפַּף בָּהָן" (שמות כה, כט):

- CHUMASH TRANSLATION —

a cloth entirely of turquoise over it, and emplace its poles. ⁷ Upon the Shulchan HaPanim they shall spread a cloth of turquoise and place upon it the dishes, the spoons, the supports, and the shelving tubes; and the constant bread shall be on it.

- ONKELOS ELUCIDATED -

לבוש גְמִיר תִּבְלָא — and they shall spread a cloth made entirely of turquoise wool [7] מְלְעֵלָא — above the covering of sasgona skin, ישׁוּוֹן a — and they shall emplace its poles. [8]

7. וְעֵל פָּתוֹרָא דִלְחֵם אַפַּיָּא — Upon the Shulchan of the Lechem HaPanim^[9] יִבְּלְא תִּכְלָא — they shall spread a cloth of turquoise wool וְּהְנִּוּן עֲלוֹהִי — and they shall place upon it יִת מְנִיםְיָא וְיָת בָּוִיבִיָּא וְיָת מְכִילָתָא — the dishes, [10] the spoons, [11] the supports, בּוֹיבִיָּא וְיָת בָּוֹיבִיָּא וְיָת מְכִילָתָא — and the shelving tubes; [13] — and the constant bread shall be upon

- 7. Specifically, wool dyed with the turquoise dye produced from the blood of the *chilazon* (*Rashi* to *Shemos* 25:4).
- 8. The Aron, Shulchan, and Mizbe'achs were carried with poles that were inserted into rings attached to these vessels (see Shemos, Chs. 25-30). Now, the verse cannot mean that they shall emplace the poles by inserting them into the rings of the Aron, since it was forbidden to remove the poles of the *Aron* at any time (ibid. 25:15). Rather, it means that they shall place the poles on the shoulders of the Aron's bearers. Alternatively, it means that they shall adjust the poles so that they are protruding sufficiently from both ends of the Aron in order to carry it (Ramban; see Tosafos to Yoma 72a ד״ה כחיב for further discussion). [However, the verses below regarding the Shulchan and Mizbe'achs, which say that they shall emplace their poles, may be understood literally, as there is no prohibition against removing their poles.]
- 9. The bread placed on the *Shulchan* is called *Lechem HaPanim*, literally, *bread of faces*, because it had surfaces "facing" two sides of the Mishkan. It was shaped like a box with walls on two opposite sides, and the other two sides open (*Rashi* to *Shemos* 25:30). The verse here refers to the *Shulchan* as שִּלְחֵן הַפְּנִים, *the Shulchan of Panim*, which Onkelos clarifies as meaning, the *Shulchan* that contained the *Lechem HaPanim*.
- 10. These are special golden plates, molded in the shape of the $Lechem\ HaPanim$. They were used to hold

- the loaves from the time they were baked on Friday until they were placed on the *Shulchan* on Shabbos, in order to preserve their form (*Rashi* to *Shemos* 25:29).
- 11. The spoons held the *levonah* (frankincense) that was placed on the *Shulchan* together with the *Lechem HaPanim*, as stated in *Vayikra* 24:5-7 (*Rashi* to *Shemos* there).
- 12. Translation of Onkelos' מְבִילָּחָא follows Rashi (Shemos 25:29), who interprets it as being related to the Hebrew הביל, to bear. These supports were notched pillars that stood on either side of the Shulchan; the shelving tubes (mentioned below) were inserted into the notches and supported by the pillars, thus ensuring that the upper loaves would not weigh heavily on the lower ones and cause them to break. Ramban there, however, disagrees with Rashi's understanding of Onkelos, and interprets מְבִילְתָא as its measures (see Vayikra 19:35 with note 67), which he explains as referring to molds used to shape the dough into its proper form before baking. They are called "measures" because they had to be made to the exact dimensions of the Lechem HaPanim.
- 13. Rashi (ibid.) explains that these were hollow rods that were placed between the loaves of Lechem HaPanim that were stacked one on top of the other in two stacks of six. The purpose of the rods was to allow air to flow between the loaves so that they would not become moldy. Mizrachi writes that Rashi bases this explanation upon Onkelos' translation, which

חּ וּפֶּרְשִׂוּ עֲלֵיהֹוּ לְבוּשׁ צְבַע זְהוֹרִי וִיכַסּוּ אֹתוֹ בְּמִרְסֵה עְוֹר תְּחֵשׁ
וּ וְיִפְּרְסוּן עֲלֵיהוֹן לְבוּשׁ צְבַע זְהוֹרִי וִיכַסּוֹן יָתֵהּ בְּחוֹפָאָה דִמְשַׁךְ סַּסְגּוֹנָא
וְשָׂמִוּ אֶת־בַּדֶּיוּ: סּ וְלֶקְחְוּ | בֶּגֶד תְּבֹלֶת וְכִסּוֹן יָת מְנְרָת הַפָּאוֹר
וִישַׁוּוֹן יָת אֲרִיחוֹהִי: סּ וְיִסְבוּן לְבוּשׁ תִּכְלָא וִיכַסּוֹן יָת מְנָרְתָא דְאַנְהוֹרֵי
וְשָׁמְדֹּבִי וְשָׁמְדֹּבִי
וְיָת בּוֹצִינֵהָא וְיָת צִּבְתֵהָא וְיָת מַחְתִּתְיִהָ וְאֵת בָּל-בְּלֵי שַׁמְנְהַ
וְיָת בּוֹצִינֵהָא וְיָת צִבְתֵהָא וְיָת מַחְתִּיְתָהָא וְיָת בָּל מָנִי *מִשְׁחָא

נ״א: שְׁמוּשַׁה

רק"י

(ט) מַלְקַחֶיהָ. כְּמִין לְבָת שֶׁמוֹשֵׁךְּ בָּה חֶת הַפְּתִילֶה לְכָל צַד וְחֵין לָה מְתִינָה לְפָנֶיהָ חֻלָּח מִנְּדֵיהָ, וְחוֹמֶה בָּה חֶת דֶשׁן הַבְּתוֹת שִׁיהָ. בְּמִין כַּף קְטַבָּה וְשִׁילֵיהָ בְּשִׁינִין וְלֹח סְגַלְגַּלִּים, בְּשֶׁמִיבְן: גַרתִיהָ. לוֹנִי"ז בְּלִע"ז שָׁכּוֹתְנִיה בָּקּן הַפְּתִילוֹת:

— CHUMASH TRANSLATION —

⁸ They shall spread upon them a cloth of crimson [wool] and cover it with a covering of tachash skin, and emplace its poles. ⁹ They shall take a cloth of turquoise [wool] and cover the Menorah of illumination, and its lamps, and its tongs, and its scoops, and all its oil utensils,

— ONKELOS ELUCIDATED

[the Shulchan] when it is transported.^[14]

- 8. וְיִפְּרְסוּן עֲלֵיהוֹן They shall spread upon them יְיִפְּרְסוּן עֲלֵיהוֹן a cloth of crimson-DYED wool, ההוֹרִי and they shall cover [the Shulchan] בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סֵסְגוֹנָא with a covering of SASGONA skin, וִישַׁוּוֹן יָת אֲרִיחוֹהִי and they shall emplace its poles.
- 9. יְיִּסְבוֹן לְבוּשׁ תִּכְּלָא They shall take a cloth of turquoise wool יבִּטוֹן יִת מְנָרְתָא דְאַנְהוֹרֵי and they shall cover the Menorah of ILLUMINATING, יִיָּת בּוֹצִינָהָא and its lamps, וְיִת בַּרְתָּא וְיָת מַחְתְּיִתָהָא and its tongs, and its scoops, יוָת בָּל מָנֵי מִשְׁחָא and all the oil utensils, יוֹת בַּל מַנֵי מִשְׁחָא and all the oil utensils, יוֹת בַּל מַנֵי מִשְׁחָא

is similar to the Arabic for hollow items (קסו"ה). Gur Aryeh, however, writes that Onkelos' word, הְּסָוָה, actually means vessel, and that according to Onkelos, יקשות refers to the vessels used for producing the breads; see there for further discussion.

According to Rashi, the literal meaning of קְּשֵׁוֹת בַּנְּטֶּךְ (and, according to Mizrachi, of Onkelos' translation, (סְבָּרָה וְּטִּרְּבָּ) is tubes of covering (as in סְבָּרָה נְּטִּרְּבָּ), since the tubes "covered" the loaves that were beneath them; cf. Pas'shegen here. According to Gur Aryeh, who holds that Onkelos interprets מְשֵׁוֹת בַּנְּטַרְּ/קְּטָנְת וְטִוּלְא is vessels, the meaning of נְּשִׁוֹת בַּנְּטַרְ/קְטָנְת וְטוּלָא is vessels of pouring, referring to the placing of the breads in the vessels, for pouring can describe any containing of an object in another vessel.

For another approach to Onkelos' definitions of מְנַקִּית and קּנָקִיה לא see *Tosafos*, *Menachos* 96b קייה לא . For further discussion, see notes 36-38 to *Shemos* 25:29.

- 14. The utensils of the *Shulchan*, however, were not placed directly on the *Shulchan*, but on the cloth of turquoise wool that covered it (*Ramban*).
- 15. I.e., over the *Shulchan* and its utensils (ibid.).
- 16. The Hebrew שְׁנִי refers to the color crimson, and the word חּוֹלְעַח, literally worm or insect, refers to the dye, which is extracted from an insect, or, according to others, from a berry in which an insect resides (see

Rashi, Yeshayah 1:18; Rambam, Hil. Parah Adumah 3:2; Radak, Shorashim, חלע,). For further discussion, see our note 4 to Vayikra 14:4.

- 17. See note 34.
- 18. The lamps were bowl-shaped vessels atop each branch, which held the oil and wicks of the Menorah (*Rashi* here and to *Shemos* 25:37).
- 19. The tongs were used to maneuver the wicks; the scoops were used to clean the lamps of the ashes every morning (Rashi). Rashi to Shemos 25:38 explains that Onkelos' translation, אָבְהָאָ, is from the word אַבְּאָבָא, which is Aramaic for tongs, and that the tongs are referred to as מַלְּקְהָיָא in Hebrew because they are used to the total that Onkelos' word אַבְּהְרָא parallels this usage in Aramaic, for מום means to take, and the letters samach (מום) and tzadi (מום) are interchangeable in Aramaic. Thus, מבח/סבח weans tongs, something with which one "takes."
- 20. Regarding Onkelos' rendering of "its oil utensils" as "the oil utensils," see Nesinah LaGer.

Many versions of Onkelos have מָּבֶּי שְׁמוּשׁׁם, "its serving utensils," i.e., the utensils used to pour the oil into the lamps of the Menorah. According to this version, Onkelos deviated from the plain meaning of the verse, its oil utensils, since that can be understood as אֲשֶׁר יְשֶׁרְתוּ־לֶה בָּהוּ: יִ וְנֶתְנִּוּ אֹתָה וְנָת כָּל מָנָהָא לְחוֹפָאָה הִי יְשַׁמְשׁוּן לַהּ בְּהוּ: יִ וְנֶתְנִּוּ יָתָה וְנָת כָּל מָנָהָא לְחוֹפָאָה בְּמְשׁרְ בַּהְּלוֹ: יִ וְנִתְנִּוּ יָתִהּ וְנָת כָּל מָנָהָא לְחוֹפָאָה בְּמְשׁרְ סַּסְּנוּנָא וִישַׁוּוֹן יָת אֲרִיחָוֹהִי: יבּ וְיִסְּבוּן לְבוּשׁ וְבָלְרִוּ עַל בִּקְרְשׁוּ בְּהוֹן יְתִּ אֲרִיחָוֹהִי: יבּ וְיִמְּבוּן לְבוּשׁ וְנָתְנִּוּ עַל בִּקְרְשׁוּ בְּחוֹן יְתִהְ בְּקֹרְשׁוּ בְּחוֹם בְּמִרְסָה עִוֹר תָּחֲשׁ וְשָׁמְוּ אֶת־בָּבְיִיוּ: יבּ וְלְקְחוּ מְּבְּלֶת וְכִּפוּוֹן יָתִהּ בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְּנוֹנָא וִישַׁוּוֹן יָת אֲרִיחְוֹהִי: יבּ וְיִסְּבוּן הְּבְּלְתוּ בְּקוֹרְשָׁא וְיִתְּנוּן לִלְבוּשׁ הְּבְּלְתוּ בְּחוֹן בְּהוֹן בְּקוֹרְשָׁא וְיִתְנוּן לִלְבוּשׁ בְּחוֹנְ בְּקוֹרְשָׁא וְיִתְּנוּן לִלְבוּשׁ בְּחִנְּיִי שִׁמִּשְׁה בְּמִבְּסֵה עְוֹר תְּחָשׁ וְבְּרִנִּיוֹ עַל אֲרִיחָה: יִּי וְשִׁמְּשׁרוּ בְּחוֹן בְּהוֹן בְּקוֹרְשָׁא וְיִתְנוּן לִלְבוּשׁ בְּחִנְיִי שְׁמִּשְׁה בְּחִנְישָׁא וְיִתְּהוֹן לְּלְבוּשׁ וְנְרְנִיּוֹ לִלְבוּשׁ וְנְבְּתִּנִי שִׁמְּשִׁר בְּמִבְּעְה וְיִבְּפוֹן יְתְהוֹן בְּחִוּן בְּחִוּן בְּחְוֹלִי עִלְּבְיִים בְּמְבְּבְּשׁר יְשְׁבְּעוֹין יְתְהוֹן בְּחְבִּיּשׁ וְיִבְּחוֹן יִנְתְּה בְּחִנִּשְׁת בְּחִנְשִׁיּא וְיִתְּהוֹן בְּקוֹלְשִׁי וְנְתְנִוּן עַל אְבִיּים בְּמִבְּים בְּמְבְּבְשׁי וְיִבְּחוֹן יִיתְהוֹן בְּחִנְשְׁתְּ בְּחִבְּעִים בְּבְּלְשְׁתְּי בְּסְנוֹין יִתְהוֹן בְּחִוּבְשִׁי בְּחִבְּישׁוּ בְּחִבּים בְּבְּלְיִים וְנִיתְּוֹן עִל אְבִיים בְּיִבְּשׁוּ בְּחִבּשְׁתְּים בְּקוּבְשִׁא וְיִבְּחוֹן יְתְהוֹן בְּחְנִיםוֹן יְנִתְּה בְּחִים בְּיִבְשְׁתְּיִים בְּתְבְּמִים בְּיִים שְׁתְּבְּישׁוּ בְּיִבְיִים בְּיִבְישׁי בְּיִבְּישׁוּ בְּיִבְים בְּיִייִם בְּיִים בְּיִים בְּיִבְישְׁתְּיִים בְּיִבְשְׁיִים וְנְנְבְּיִבְּיוֹ בְיִיתְּיוֹן בְּיִבְּיִים בְּיִבְים בְּבְּיִבְישׁי בְּיבְּיִם בְּיּבְים בְּיִיםּוּן בְּתְבְּיִם בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִיםּיוּ בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיִים בְּיוֹם בְּיוּים בְּיוּים בְּיוֹי בְּיִים בְּיּבְּיִים בְּיוֹבְיּים בְּיוּבְיּיוֹי וְיוּבְיוּ בְּיִיוּ בְּיִבְיים בְּבְּבְיוֹין בְּיוּבְּב

רם"י.

קֹדֶשׁ, וְהֵן כְּלֵי הַקְּטֹרֶת שֶׁמְשֶׁרְתִין בָּהֶס בַּמִּוְבַּחַ הַפְּנִימִי ובמדבר רבה ד, טו):

(י) אֶל מִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ. כְּמִין מַרְלוּף: (יב) אֶת בָּל בְּלֵי הַשָּׁבֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָם בַּלְדֶשׁ. כְּמוֹךְ הַמִּלְּכָּן לֶסוּל

- CHUMASH TRANSLATION -

--- CHOMASH TRANSLATION -

with which they minister to it. ¹⁰ They shall place it and all its utensils into a covering of tachash skin, and place them on the pole. 11 Upon the Gold Mizbe'ach they shall spread a cloth of turquoise [wool], and cover it with a covering of tachash skin, and emplace its poles. 12 They shall take all the utensils of service with which they minister in the Sanctuary and place them on a cloth of turquoise [wool], and cover them with a covering of tachash skin, and place them on the pole.

- ONKELOS ELUCIDATED -

די ישמשון לַה בהון — with which they minister to it.

- 10. יְיִתְּנוֹן יָתַהּ וְיָת כָּל מְנָהָא They shall place it and all its utensils לְחוֹפָאָה דְמְשַׁךְ סֵסְגוֹנָא into a covering of SASGONA skin, בוון על אֲרִיתָא and they shall place them on the pole with which they will be carried.
- 11. יְצֵלְ מֵּדְבְּהָא דְדַהָּבָּא Upon the Gold Mizbe'ach for ketores יִפְּרְטוֹן לְבוּשׁ תִּכְלָא they shall spread a cloth of turquoise wool, יִפְּרְטוֹן לְבוּשׁ הַמְשַׁךְּ טַסְגוֹנָא and they shall cover it with a covering of SASGONA skin, יִישְׁוֹן יָת אֲרִיחוֹהִי and they shall emplace its poles.
- 12. וְיִסְבוֹן יָת בָּל מְנֵי שִׁמוּשָׁא They shall take all the utensils of service דִּי יְשַׁמְשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוֹרְשָׁא with which they minister in the Sanctuary and they shall and they shall place them into a cloth of turquoise wool, וִיבְּשֹּוֹן יִתְהוֹן and they shall cover them בְּחוֹפָאָה דְּמְשַׁךְ סֵסְגוֹנָא with a covering of SASGONA skin, בְּחוֹפָאָה דִמְשַׁךְ סֵסְגוֹנָא and they shall place them on the pole with which they will be carried.

referring to the jugs where the oil is stored. This cannot be the case, because the actual "oil of illumination" was carried separately (by Elazar himself), as stated in v. 16. Rather, it is referring to "the serving utensils," i.e., small pitchers which would be used to scoop the oil out of the larger jug and pour it into the individual lamps (*Beurei Onkelos*; see also *Marpei Lashon*).

21. The phrase ... into, used here (and in v. 12 with regard to the utensils of service), implies that this was not merely a covering like the others, but was made like a bag with an interior into which these items were placed (Rashi with Gur Aryeh and Levush HaOrah). This was a necessity for

the Menorah and the utensils of service, which did not have any surface upon which to place the various vessels.

22. The Hebrew words בַ and מוֹט are synonymous (Rashi to Shemos 25:13); both mean pole. Onkelos likewise does not differentiate between them, translating both as אַרִיהָא.

23. I.e., in the *Ohel Moed*. This refers to the utensils of the Gold *Mizbe'ach*, which stood inside the *Ohel Moed* itself (*Rashi*). Unlike the *Shulchan*, Menorah, and Copper *Mizbe'ach*, which were carried together with their utensils, the Gold *Mizbe'ach* was too small to hold all of its utensils, as it measured only an *amah* by

יג וְדִשְׁנָוֹ אֶת־הַמִּוֹנְבֶּחְ וּפֶּרְשִׂוֹ עֲלָיוֹ בֶּגֶד אַרְגָּמָן: יד וְנָתְנִוּ יד וְיִתְנוּן
יג וְיִסְפּוֹן יָת קּטְמָא דְמַדְבְּחָא וְיִפְּרְסוּן עֲלְוֹהִי לְבוּשׁ אַרְגְּוֹן: יד וְיִתְנוּן עֲלְוֹהִי יָת בָּל מִנְוֹהִי דִּי יְשַׁמְשׁוּן עֲלְוֹהִי בְּהוֹן יָת מַחְתְּיָתָא עֲלֶיוֹ בָּבֶּר בַּלְיֹה בָּהוֹן יָת מַחְתְּיָתָא עֵלְיהִי הַמְּוֹבְלָת כָּל בְּלֵי הַמִּוֹרְלָת בָּל בְּלֵי הַמִּיְבְּחָא וְיָת מִוְרְקִיּא בֹּלְית בְּלֹב בְּלֵי בְּהוֹן יָת מִוְרְקִיּא וְיָת מִוְרְקִיּא בֹּלְית בְּלְבֹיוֹ אַחְרֹן וְבְּבְּחָה אַבְרֹן וּבְּנְוֹה מִוְרְקָּיִּא בִּלְיה בְּחָבְיֹי עִוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמִוֹּ בַּדְיוֹ: טוּ וְכִּלְּה אַהְרֹן וּבְּנְחָה וְיִתְּ מִוֹנְקְיִא וְיִת מִוְרְקִיּא וְיָת מִוְרְקִיָּא בְּרֹן וְבְּלְחִי בְּבְּרוֹ וּיְבְלְיוֹ בְּבְרְשׁוֹּ עֲלְיהִי חִפְּאָה דִּמְשַׁךְ סֵּסְגוֹנָא וְישׁמִוֹּן אֲרִיחְוֹהִי: טוּ וִישִׁיצִי אַהֵרֹן וּבְּנְהֹי וְיִפְּרְסוֹן עֲלְיהִי חוֹפָּאָה דִּמְשַׁךְ סֵּסְגוֹנָא וְישׁנִוֹן אֲרִיחְוֹהִי: טוּ וִישִׁיצִי אַהֵרֹן וּבְּלְהִי וְיִבְּלְיהִי חוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וְישׁוֹוֹן אֵרִיחְוֹהִי: טוּ וִישִׁיצִי אַהָרֹן וּבְּוֹבְיוֹי בְּלְיהִי חוֹפְאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וְישׁוֹוֹן אֵרִיחוֹה: טוּ וִישׁיצִי אַהָרֹן וּבְּנְיִים וְיִבְּלְיחוֹן עֵלְוֹהִי חוֹפְּאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגוֹנָא וְישׁוֹוֹן אֵרְיחוֹה: שׁוּ וִישׁוֹילִי עוֹרְבִּילוֹי בְּלְיהִי חוֹפְּאָבְה בְּמְשִׁךְ סֵסְגוֹנָא וְישׁוּוֹן אֲרִיחוֹה: שׁוּ וִישׁוֹיצִי אַבְרֹן וּיִבְּיוֹם בְּבְלְיהוֹי בְּיִים בְּיֹבְיִים בְּבְּיִים בְּבְּבְיִים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּבְיִים בְּיִים בְּבְיֹם בְּבְיוֹם בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּבְּיִים בְּיִים וְּבְּבְּוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִיבְים בְּיִים בְּיִים בְּבְיבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹי בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים וְיִיּים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיִים בְּבְיים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְ

י"בר

שֶׁבֶּהֶן חוֹמִים גָּחָלִים לְמְרוּמֵת הַדֶּשָׁן, עֲשׁנִיה בְּמִין מַחֲבֵּת שֻׁמִין לָהּ חָלְּה שְׁלָּה שְׁלָּה מִקְּלִים: מִזְּלְגוֹת. לְּהְלִים: מִזְּלְגוֹת. לְּהֹלִים שָׁלֵּה בְּהְלִים: מִזְּלְגוֹת. לְּהֹלִים שָׁלַ לְחַשְׁת שָׁבָּהֶן מָבְּרָ בְּיִבְי שָׁלָּבְּרִים שָׁעַל הַמִּוְבַּחָ לְּהְפְּכָן כְּדֵי שֵׁיִתְעַבְּלוּ יָפֶה וּמַהֵּר: יָצִים. הַם מַגְרֵפוֹת, וּבְּלִם"ו וודי"ל, וְהַן שֵׁיִּלְבִּת בְּיִם בְּיִלְם מָעַל הַמִּוְבַּחָ: שְׁלַ לִחְשָׁת, וּבָּהֶן מַכְּבְּדִין אַת הַדְּשֵׁן מֵעַל הַמִּוְבַּחָ:

(יג) וְדְשְׁנוּ אֶת הַמִּזְבּחָ. מִזְפַח הַנְּחֹשֶׁת: וְדְשְׁנוּ. יִפְּלוּ חֶׁת הַדְּשֶׁן מִטְלָיו: וּפָּרְשוּ עֲלִיו בָּגָּד אַרְגָּמְן. וְמֵׁשׁ שְׁיִּרְהָה מִן הַשְּׁמֵיִם רְבּוּנְה הַּמָּחַ הַבָּגֶּד פַּאַרִי (יומא כא:) בִּּשְׁעַת הַמִּסְּטוֹת, וְמֵינָה שֹׁוֹרַפְּחוֹ, שָׁהָיוּ פּוֹפִין עָלֶיהָ פְּסַרְמֵּר שָׁל נְחֹשֶׁת (חורת כהנים או פרק ב, י; במדבר רבה ד, יז; ירושלמי יומא ד, ו): (יד) מַדְּתִּת.

— CHUMASH TRANSLATION —

¹³ They shall clear the ashes of the Mizbe'ach and spread a cloth of purple [wool] upon it; ¹⁴ they shall place upon it all its utensils with which they minister upon it: the fire-pans, the prongs, the shovels, and the basins — all the utensils of the Mizbe'ach — and spread upon it a covering of tachash skin, and emplace its poles.

¹⁵ Aharon and his sons shall finish

- ONKELOS ELUCIDATED -

13. ייִסְפּוֹן יֵת קטְמֵא דְמֵדְבַּחָא — They shall clear the ashes of the Copper *Olah*-offering *Mizbe'ach*^[24] וַיִפַּרְסוּן עַלוֹהָי לְבוּשׁ אַרגָּוָן — and they shall spread a cloth of purple wool upon it; 14. ויתנון עלוהי — thev shall place upon it ית כל מנוהי — all its utensils די ישמשון עלוהי בהון — with which they minister upon it: ית מחתיתא וית צנוריתא — the firepans, [25] the prongs, [26] ווָת מַגרוֹפָּוָתָא ווָת מְזַרְקָּוָא — the shovels,[27] and the basins[28] — בל מני מדבחא — all the utensils of the Mizbe'ach[29] — ויפרסון עלוהי חופאה דמשך שַּקְגוֹנָא — and they shall spread upon it a covering of SASGO-NA skin, וישוון אַריחוהי — and they shall emplace its poles. 15. וישוצי אַהֵרן ובנוהי — Aharon and his sons shall finish

an *amah* [see *Shemos* 30:2] (*Sifsei Kohen*); and, unlike the Menorah, it was not placed into a cover that had an interior (for then its poles would have protruded). Therefore, its utensils had to be carried separately.

24. The Hebrew word הְשְׁנוֹ is from the root הישן, ash. Its literal implication would seem to be to place ashes on it; however, this is one of the words in Hebrew that bears two opposite meanings. In this context the word therefore means to remove ashes (Rashi here and to Shemos 27:3). The commentators differ regarding the literal meaning of the word יְּנִיסְפּוֹן. According to Tirgem Avraham and Lechem VeSimlah, it is related to the Hebrew verb ספה, which means eliminate (hence our rendering, clear the ashes). Nesinah LaGer and Nefesh HaGer (to Shemos ibid.), however, connect this word to the Aramaic verb יספי, collect.

25. The fire-pans were used to shovel coals from the *Mizbe'ach* in the daily procedure known as *terumas hadeshen*, "the raising of the ashes" (*Rashi*; see *Vayikra* 6:3; see also *Rashi* to *Shemos* 27:3).

26. The prongs were in the shape of bent hooks; they were used to turn over the meat on the pyre so that it would burn more quickly (*Rashi* here and to *Shemos* ibid.).

27. For scooping the ashes whenever the mound of ashes in the middle of the *Mizbe'ach* became too large (see *Rashi*).

28. These basins were used to receive the blood of offerings and sprinkle it on the *Mizbe'ach*.

29. In *Shemos* 27:3, another type of vessel is mentioned: סְּיִרְיִּחִי, *its pots*. The ashes that were removed from the *Mizbe'ach* with the shovels (see note 27) were scooped into these pots (see *Rashi* there). There is a dispute in the Midrash (*Bamidbar Rabbah* 4:17) as to why the pots are not mentioned here: According to one opinion, the pot was (not placed *on top of* the cloth of purple wool, but was placed *under it* and) turned over the fire that remained on the *Mizbe'ach* to prevent it from burning the cloth. [This opinion is followed by

לְכַשֹּׁת אֶת־הַלְּדָשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַלְּדָשׁ בִּנְסְעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲבִי־בֵּן
לְכַשּׁת אֶת־הַלְּדָשׁ וְיֶת כָּל מְנֵי קּוּדְשָׁא בְּמְשַׁל מַשְׁרִיתָא וּבְתַר בֵּן
יָבְאוּ בְנֵי־קְהָת לָשֵׁאת וְלְא־יִגְּעָוּ אֶל־הַקְּדָשׁ וָמֵתוּ אֱלֶה מַשָּׂא בְנֵי־
יֵצְלוּן בְּנֵי קְהָת לְמִשַּׁל וְלָא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא וְלָא אֵלֵין מַטּוּל בְּנֵי
יִמוּתוּן
יִמוּתוּן

קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד: יוּ וּפְקֻבַּׁת אֶלְעָזָר | בֶּן־אַהְרָן הַכּהֵן שֶׁמֶן הַפָּאוֹר ֹ קָהָת בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא: יוּ וְדִמְסִיר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהַרֹן בָּהָנָא מִשְׁחָא רְאַנְּהרוּתָא

י"ב".

(טו) לְבַּפֹּת אֶת הַקּדֶשׁ. הָטָּרוֹן וְהַמִּוְבְּחוֹתוֹ: וְאֶת בָּל בְּלֵי הַקְּרָשׁ. הַמְּנוֹרָה וּכְגֵי שָׁרֵת: וָמֵתוּ. שֶׁאָס וּגְעוּ חַיָּיבִין מִימָה פִּידִי שָׁמִים: (טוֹ) וּפְּקָדַת אֶלְעָזָר. שָׁהוּא מְמוּנֶּה עֲלֵיכֶּם לָשֵׁאת אוֹמָם, שָׁמֶן וּקְטֹרֶת וְשָׁמָן הַמִּשְׁהָה וּמִנְּקָת הַפָּמִיד, עָלִיו מוּשָּל

— CHUMASH TRANSLATION —

covering the holy and all the articles of holiness when the camp journeys, and after that the sons of Kehas shall come to carry, so that they shall not touch the holy **and** die. These are the burden of the sons of Kehas in the Ohel Moed.

¹⁶ The assignment of Elazar son of Aharon the Kohen is the oil of illumination,

— ONKELOS ELUCIDATED -

לְכַּסָאָה יָת קּוּדְשָׁא וְיִת כָּל מָנֵי קּוּדְשָׁא — covering the holy and all the articles of the holy (בְּמִשֵּׁל מַשְּרִיתָא — when the camp journeys, בְּמִשֵּׁל מַשְּרִיתָא — and only after that, the sons of Kehas shall enter to carry these items, וְלָא יִקְרְבוּן — so that they shall not touch לְּפִוּדְשָׁא — so that they shall not touch אַלִין מַטוּל בְּנֵי קְהָת בְּיִ הָּחָת בְּיִי בְּיִּתְּה — So they shall not die. בְּיִבְּי הָה הר בְּיִי מְטוּל בְּנֵי קְהָת the holy items, אַלִין מַטוּל בְּנֵי קְהָת הר בְּיִבְּי הַשּׁׁר בְּיִי מְשׁׁר וְמִנּה הר הוּ the items that comprise the burden of the sons of Kehas בְּמַשְּבֵּן וְמִנָּא — in the Ohel Moed.

16. יְרִמְסִיר לְאֶלְעָוָר בַּר אַהֵרֹן כְּהֲנָא — THAT WHICH IS ENTRUSTED TO Elazar son of Aharon the Kohen מְשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא — is the oil of illumination for kindling the Menorah,

Rashi here. Rashi refers to the pot as מְּטְרָּמָּר, which is the same as Onkelos' translation of יָסִירֹתָיוּ (הְּמָבֶּתְרְוָתֵה).] The other opinion maintains that the pots are included in the phrase, all the utensils of the Mizbe'ach.

30. The holy refers to the Aron — because of its extreme holiness, and because it contained the Torah, which is the source of holiness — and the Copper Mizbe'ach, which is not included in the articles of the holy because it is not a vessel, as it is attached to the ground. The articles of the holy refers to the rest of the items mentioned in the passage (Rashi, as explained by Maskil LeDavid; however, according to some versions of Rashi, both Mizb'eachs are included in the holy).

31. The root קרב , typically, *come close*, is used in Aramaic also to denote touching (see *Rashi*, *Me'ilah* 10b יקרב אשר יקרב.

32. If the sons of Kehas were to touch the holy items before they are covered, they would be liable to death by the hands of Heaven (Rashi). Here, unlike in the earlier verses (1:51, 3:10, 3:38), the verse does not say יְּתְּמִילוּן, literally, shall be put to death, and therefore Onkelos does not translate it יְּתְּמִילוּן, they shall be put to death, as he does there. Apparently, Onkelos would agree that the penalty for touching the holy items is death by the hands of Heaven and not execution by the court (see above, 1:51 note 21).

33. [See 3:36 above, note 40.] Elazar was entrusted with carrying these items during the travels, as well as overseeing the handling and offering of these item at the time of encampment (*Rashi*; see *Rashi* commentaries for extensive discussion).

Rashi (to Shabbos 92a פיה שכן quotes Rav Hai Gaon's version of Yerushalmi Shabbos (10:3), which relates that Elazar would carry the four items on his person: the two types of oil in his two hands, the ketores in his bosom and the minchah on his shoulder. See further, Ramban.

34. Onkelos differentiates between מְּמֵרֶת חָמָאוֹר (above, v. 9), which he translates, the Menorah of "illuminating," and שֶׁמֶן הַמָּאוֹר (which he translates the oil of "illumination." [See also Shemos 35:14.] It seems that where the verse is describing the kind or quality of oil needed, Onkelos translates מָאוֹר as a noun. Where it is discussing only the function of illuminating, he translates מְאוֹר (see Chalifos Semalos to Shemos 25:6). Accordingly, we may explain that regarding the Menorah itself, Onkelos understands the verse to be describing its function, and therefore uses the verb, illuminating. When speaking of the oil, however, the verse focuses on the special quality of the oil, and Onkelos therefore uses the noun, [of] illumination.

וּלְטְלֵּכֶת הַפּּלְים וּמִנְּחָת הַתְּמֶיד וְשֶׁמֶּן הַמִּשְׁחָה פְּקְהַּת וּלְטְלֵּכֶת בּוּסְמָיָא וּמִנְּחָת הַבְּלְּכָשׁ וּבְבַלְיוֹ: פּ בָּל מַשְׁבְּנָא וְכָל דִּי בַהּ בְּקוּרְשָׁא וּבְמֵנְוֹהִי: מפטיר יז וַיְדַבֵּר יהוֹה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמְרֹ: יח אַל־מִפְיר יוּ וֹמִלְּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמִימָר: יח לָא תִּשִּׁיצוֹן יָת שֶׁבֶּט מִשְׁפְּחָת הַקְּהָתְי מִגּוֹ לְנָאֵי: יש וְדָאת | תְשִׁיצוֹן יָת שֶׁבֶּט מִשְׁפְּחָת הַלְּהָתָי מִגּוֹ לְנָאֵי: יש וְדָאת | עַבְירוּ לְהוֹן וְיַחוֹן וְלָא יְמִוֹתוּ בְּמִקְרַבְהוֹן לְּלָדֶשׁ הַבְּלְדָשִׁים אַבְירוֹ לְהוֹן וְיִחוֹן וְלָא יְמִוֹתוּן בְּמִקְרַבְהוֹן לְלָדֶשׁ חַלְּבָּעְיִם אַבְירוֹ וֹבְנִיוֹ יָבָאוּ וְשָׁמְוֹ אוֹתָם אִישׁ אַישׁ עַל־עֲבְדָּתְׁוֹ אַבְירוֹ וֹבְנִיוֹ יִבְאוֹ וְיִמִּנוֹן יִתְהוֹן בְּמְקְרַבְהוֹן אָנִישׁ אָישׁ עַל־עֲבְדָּתְוֹּים אַבְירוֹ וּבְנִיוֹ יָבְאוֹ וְיִמִּנוֹן יִתְהוֹן נְתָהוֹן גְּבֵר עֵל פָּלְחָנָה בִּיְלְתָּה בִּנְיִים יִיְלִוּן וִימִנוֹן יִיְמִנוֹן יִנְחוֹן וְלָא יְמִוֹתוּן בְּמְקְרַבְהוֹן אָנִישׁ אַיִּשׁׁים

הָאֲמוּרִים לְמַעְלָה בְּפָּרָשָׁה זוֹ. אֲבָל מַשָּׁא בְּגֵי גַּרְשׁוֹן וּמְרָרִי שֶׁאֵינָן מִקְדֶשׁ הַקֵּדְשִׁים עַל פִּי אִימָמִר הָיָה, כְּמוֹ שֶׁבָּחִים בְּפָּרָשַׁת נְשֹׁא (להלן ד, כח, לג): (יח) אַל הַבְּרִיתוּ. אַל מְּגַרְמוּ לַהָם שֵׁיָמוּחוּ: לְצַוּוֹת וּלְזְרֵז וּלְּהְקְרִיב בְּעֵת חֲנִיִּיתָן: בְּקְדֵּת בָּל הַמִּשְׁבָּן. וְעוֹד הָיָה מְמוּנֶה עַל מֵשָּׁל בְּנֵי קְהָה לְצֵוּוֹת "חִישׁ חִישׁ עַל עֲבוֹדְתוֹ וְעַל מַשָּׂלוֹ" (להלן פסוק יט), וְהוּא הַמִּשְׁבַן וְבַל אֲשֶׁר בּוֹ כַּל

— CHUMASH TRANSLATION —

the spice ketores, the continual minchah offering, and the anointment oil — the assignment of the entire Mishkan and everything in it — of the Sanctuary and its vessels.

17 Hashem spoke to Moshe and to Aharon, saying: 18 Do not cut off the tribe of the Kehasite families from among the Leviim. 19 Thus shall you do for them so that they shall live and not die when they approach the holy of holies: Aharon and his sons shall enter and assign them, every man over his work

- ONKELOS ELUCIDATED -

דוֹנְהָתָא הְדִירָא — the spice ketores (incense), וּמְנְּחָתָא הְדִירָא — the continual minchah offering, הוֹנְשְׁהָא דְרְבוּתָא — and the ELEVATION oil; בְּל מַשְׁבְּנָא וְכָל דִּי בַה — the ENTRUSTMENT of the entire Mishkan and everything in it — בְּלוּדְשָׁא וּבְמִנוֹהִי — of the Sanctuary and its vessels. [37]

- 17. ומַלִּיל יְיָ עִם משֶׁה וּלְאַהֶּרן Hashem spoke WITH Moshe and to Aharon, לְמֵימָר saying:
- 18. יָת שֵׁבֶּט וַרְעֵיָת קְהָת Do not ELIMINATE יָת שֵׁבֶט וַרְעֵיָת קָהָת the tribe of the families of kehas מָגוּ לֵנְאֵי from among the Leviim. [38]
- 19. יְנִחוֹן יְלָא עבִידוּ לְהוֹן Thus shall you do for them בְּמִקְרַבְהוֹן so that they shall live and not die בְּמִקְרַבְהוֹן so that they shall live and not die בְּמִקְרַבְהוֹן when they approach the items that are holy of holies to carry them: אַהֵּרן וְבְנוֹהִי יֵעֲלוֹן Aharon and his sons shall enter in advance of the sons of Kehas and cover those items, יִימְנוֹן יִתְהוֹן and then they shall APPOINT [the sons of Kehas], בַּרַ עַל פַּלְחָנֵה every man over his work

35. Gur Aryeh and others (commenting on Rashi) assume that this refers to the minchah of nesachim that accompanied the daily tamid offering (see below, 28:5). However, according to the version of Yerushalmi cited by Rashi to Shabbos 92a (see note 33) and Yalkut Shimoni (§694), it is clear that this refers to the chavitin, the minchah offering brought twice daily by the Kohen Gadol, which is called a "continual minchah offering" in Vayikra 6:13 (Shaarei Aharon). See Rashash

- to *Bamidbar Rabbah* 4:20 (end) for further discussion. 36. See above, 3:3 note 2.
- 37. That is, Elazar was also entrusted with the task of supervising the work of the Kehasites, whose charge consisted of the holy vessels. The supervision of the sons of Gershon and Merari, however, was Issamar's responsibility, as stated below, vv. 28, 32 (*Rashi*).
- 38. This means: Do not cause them to die (*Rashi*). That is, institute measures for them so that they will not

וּלְמַטּוּלֵה: בּ וְלָא־יָבְאוּ לְרְאֶוֹת בְּבַלַּע אֶת־הַקְּדֶשׁ וָמְתוּ: פּ פּ פּ יוּלְמַטּוּלֵה: בּ וְלָא יֵצְלוּן לְמֶחֲזִי בַּד מְבַפַּן יָת מָנִי וְלָא יִנְלוּן לְמֶחֲזִי בַּד מְבַפַּן יָת מָנִי וְלָא ימוּתוּז: >

קנ״ט פסוקים. חלקיה״ו סימן.

רז"י —

הלמטולה — and to his burden.[39]

ַ טָלָיו בֶּגֶד פְּלוֹנִי וּכִפוּ אוֹתוֹ בְּמִכְסֵה פְּלוֹנִי, וּבִלוּטַ שָׁלוֹ הוּא כִפוּיוֹ ויומא נד.):

(ב) וְלֹא יָבֹאוּ לִרְאוֹת בְּבַלַע אֶת הַקֹּדֶשׁ. לְחוֹךְ נַרְמִּיקּ בֹּלוֹ, כְּמוֹ שָׁנִּילְ בַּלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ. לְחוֹךְ נַרְמִּיקֹ בַּלֹּוֹ, כְּמוֹ שַּׁנִּרָשִׁתִּי לִמְעַלָּה בָּפַּרָשָׁה (למיל פסוק ה) זוֹ וּפַּרְשֹׁר

— CHUMASH TRANSLATION —

and to his burden. ²⁰ But they shall not enter to look as **the holy is swallowed**, **lest** they die.

- ONKELOS ELUCIDATED -

20. וְלָא יֵעֵלוּן לְמֶחֵוִי — But [the sons of Kehas] shall not enter to look בּד מְבַפַּן יָת מָנֵי קּוּדְשָׁא — as [AHARON AND HIS SONS] COVER THE ARTICLES OF THE HOLY [40] וְלָא יָמוּתוּן — SO THAT THEY SHALL NOT die.

die (*Bamidbar Rabbah* 5:1). The following verses will explain the nature of these measures and why they are needed.

39. As we will see in the following verse, the sons of Kehas are forbidden, under penalty of death, from entering the Mishkan and looking on as the holy items are being covered. Hashem therefore instructed Aharon and his sons to make sure to enter the *Ohel Moed* first and cover all of the holy vessels. Only then shall Aharon and his sons — specifically, Elazar, who was charged with supervising the work of the Kehasites, as stated above (see, similarly, *Rashi* to v. 27 below) — assign individual tasks to the sons of Kehas. This will ensure that the sons of Kehas do not enter the Mishkan while the holy items are in the middle of being covered (see *Yerushalmi Bikkurim* 2:1 with *Rash Sirilio*; cf. *Bamidbar Rabbah* 5:1, and see *Sforno* and *Or HaChaim*).

40. Onkelos interprets the word בְּבַלִּע (literally, as it is swallowed) to mean as it is inserted [into its covering]; and he interprets the word הַקְּבָּע (the holy) as referring to all the holy articles that were transported by

the Kehasites (as these articles are indeed referred to above v. 15; see note 30). This interpretation is adopted by Rashi; see also Yoma 54a.

Ibn Ezra, however, understands the word בְּבַלֵּע to mean as it is removed, so that the verse means: as [the Paroches] is removed from before the holy, i.e., the Aron (see note 30), thus revealing the Aron. Accordingly, the prohibition for the Kehasites "to enter to look" is only from when the Paroches is removed until the Aron is covered; see also Sifrei to 18:3 and 31:6 below (Me'at Tzori, Miluim; see Chiddushei R' Y.F. Perlow on Sefer HaMitzvos by R' Saadiah Gaon, Vol. II, p. 469 for further discussion).

The Gemara (Sanhedrin 81b, as cited by Ramban) derives from this verse that one who steals one of the vessels of the Beis HaMikdash is liable to death and zealots may kill him. Ramban explains that the word בְּבֶלֵּע is understood in its literal sense of swallowing, for theft and robbery are called "swallowing"; see Iyov 20:1 and Yirmiyah 51:44. See Lechem VeSimlah and Minei Targuma, who discuss whether this interpretation fits with the plain meaning of the verse.

HAFTARAS BAMIDBAR / הפטרת במדבר

Hoshea 2:1-22 / הושע ב:א־כב

2 The number of the Children of Yisrael shall be like the sand of the sea, which can neither be measured nor counted; and it shall be that instead of it being said about them "You are not My people," it shall be said of them, "the children of the living God." The Children of Yehudah and the Children of Yisrael shall be assembled together, and they shall appoint for themselves a single leader and ascend from the land — great is the day of Yizre'el. Say to your brothers, "My People!" and to your sisters, "Object of Mercy!"

⁴ Bear a grievance against your mother, bear a grievance, for she is not my wife and I am not her husband; let her remove her harlotry from before her face and her adulteries from between her breasts. ⁵ Lest I strip her bare and stand her up as on the day she was born; and I shall set her like a wilderness and place her like a parched land, and I will kill her with thirst. ⁶ I shall not have mercy on her children, for they are children of harlotry. ⁷ For their mother has been promiscuous; she who conceived them has shamed herself, for she said, "I shall go after my lovers, those who provide my bread and my water, my wool and my flax, my oil and my drink."

⁸ Therefore, behold! — I shall hedge your way with thorns and build up its fence, so that she will not find her paths. ⁹ She will pursue her lovers, but she shall not reach them; she will seek them, but she shall not find them; then she will say, "I shall go and return to my first Husband, for it was better for me then than now." 10 She did not realize that it was I Who gave her the grain, and the wine, and the oil, and that I lavished silver upon her, and gold; but they used it for the Baal. 11 Therefore I shall return and take My grain in its time and My wine in its season, and I shall remove My wool and flax for covering her nakedness. ¹² Now I shall reveal her degradation before the eyes of her lovers, and no man shall save her from My hand. ¹³ I shall make an end of her rejoicing, her celebration, her New Moon, and her Shabbos, and her every Festival. ¹⁴ I shall lay waste her vine and her fig tree, of which she said, "They are my fee that my lovers gave me"; I shall make them a forest, and the beast of the field shall devour them. 15 I shall visit upon her the day of the Baal-idols when she burned incense to them, and when she adorned herself with her earrings and her jewelry and went after her lovers; and she forgot Me — the words of HASHEM.

¹⁶ Therefore, behold! — I shall seduce her and lead her to the wilderness, and speak to her heart. ¹⁷ I shall give her vineyards from there and the desolate valley will be a portal of hope; and she will call out there as in the days of her youth and as on the day of her ascent from the land of Egypt.

¹⁸ It shall be on that day — the words of HASHEM —

ב אוֹהַיַּה מספר בּנִי־יִשְראַל כַּחוֹל הַיַּם אַשֶר לִא־יִמַד וַלָא יִסַפֶר וְיָהַיַּה בְּמִקֿום אַשֵר־ יַאַמֵר לַהַם לֹא־עַמִּי אַתַּם יַאַמֵר לַהַם בַּנֵי אַל־חַי: בּוָנְקַבְּצוּ בְּנֵי־יִהוּדֵה וּבְנֵי־יִשְׂרַאֵל יַחַבוּו וְשַמוּ לַהֵם ראש אחר ועלוּ מוְ־הַאַרֵץ בֵּי גַּדְוֹל יָוֹם יָזָרְעַאל: ג אָמָרוּ לַאֲחֶיכֵם עַמֵּי וַלַאַחוֹתֵיכֵם רָחַמַה: - רֵיבוּ בָאַמַּכֶם רִיבוּ בי־היא לא אשתי ואַנכי לא אישה ותסר ּזְנוּנֵיהָ מִפָּנִיהַ וְנַאַפוּפֵיהַ מִבֵּין שַׁדֵיהַ: הּפֵּן־ אַפִּשִׁיטֵנַה עַרְמַּה וְהָצַגִּתִּיהַ כִּיִוֹם הְנַּלְרֵה ושַׁמְתֵּיהַ כַמִּדְבַּּר וִשַּׁתָּהַ כִּאָרֵץ צִיָּה וַהַמְתֵּיהַ בַּצַמָא: וּ וָאֵת־בַּנֵיהַ לְא אַרַחֶם כֵּי־בָנֵי זְנוּנֵים הַמַּה: זַ כֵּי זַנָתַה אָמַּם הֹבֵישַׁה הַוֹרָתַם כֵּי אמרה אלכה אחרי מאהבי נתני לחמי וּמִימֵּי צַמַרֵי וּפִשָּתִי שַמַנִי ושִקוּיֵי: חּ לַבַן ַהָנָנִי־שַׂרְ אֶת־דַּרְכֵּרְ בַּסִירֵים וָגַדַרְתִּיֹ אֶת־ גַדַרָּה וּנַתִיבוֹתִיהַ לֹא תִמְצַא: ט וַרַדְּפָה אַת־ מאַהבֶּיהַ וִלָּא־תַשִּׁיג אֹתָם וּבִקשַׁתַם וַלָּא תִמצָא וָאַמְרָה אֵלְכָה וָאַשׁוּבַה אֵל־אִישִׁי הָרָאשׁוֹן כֵּי טָוֹב לֵי אָז מֵעַתַּה: יְוָהִיאֹ לְא יַדַעַּה כֵּי אַנֹכִי נַתַתִּי לַה הַדַּגַן וְהַתִּירִוֹשׁ וָהַיִּצְהָר וַכְּסֵף הָרְבֵּיתִי לֵה וְזַהָב עַשִׂוּ לַבַּעַל: יא לַכֵן אַשׁוּב וָלַקַחָתֵּי דְגַנִי בִּעִתוֹ וְתֵירוֹשִׁי בַּמוֹעַדוֹ וָהַצַּלְתִּי צַמְרֵי וּפִשְׁתִּי לְכַסּוֹת אַת־ ערותה: יב ועתה אַגלה אַת־נַבְלֹתה לְעִינֵי מאַהבֵיהַ וְאֵישׁ לְא־יַצִּילַנַּה מִיַּדִי: יג וְהִשְּבַּתִּי כַּל־מִשוֹשַׂה חַגָּה חַרְשָה וִשַּבַּתַּה וְכִל מועדה: _{יד} והשמתי גפנה ותאנתה אשר אָמְרָה אֵתְנָה הֵּמָה לִי אַשֵּר נַתְנוּ־לֵי מִאַהבי ושמתִּים ליַּעַר וַאַכַלַתַם חַיַּת השבה: טוּ וּפֵקַדְתֵּי עַלֵּיהַ אֵת־יִמֵי הַבְּעַלִּים אַשַׁר תַּקְטֵיר לַהֵּם וַתַּעַד נִזְמָה וְחֶלְיָתָה וַתֵּלֶךְ אַחַרַי מאַהַבֵּיהַ וְאֹתֵי שַׁכְחָה נָאָם־יהוָה: טו לַבָּן הָנָה אַנכִי מִפַּמֵּיהַ וְהַלַּכְתִּיהַ הַמִּדְבֵּר וָדְבַּרְתֵּי עַל־לְבָּה: יוּ וְנַתַּתִּי לֵה אֵת־כִּרַמֵּיהַ משֶׁם וָאֶת־עָמֵק עַבִּוֹר לְפֵתח תִּקְנָה וְעַנְתַה שַּׁמַה כִּימֵי נִעוּרֵיהַ וּכִיָוֹם עַלוֹתַהּ מֵאֶרֵץ־ יו וָהַיָה בַיִּוֹם־הַהוֹא נָאַם־יהוֹה יוּ הַיָּה בַיִּוֹם־הַהוֹא

you will call [Me] "my Husband," and you will no longer call Me "my Master." ¹⁹I shall remove the names of the Baal-idols from her mouth, and they shall no longer be mentioned by their name. ²⁰I shall seal for them a covenant on that day with the beast of the field, and with the bird of the sky and the creeping creature of the earth; bow, and sword, and war shall I destroy from the land, and I shall let them lie securely.

²¹ I shall marry you to Me forever; I shall marry you to Me with righteousness, and with justice, and with kindness, and with mercy. ²² I shall marry you to Me with fidelity; and you shall know HASHEM.

תּקְרְאֶי אִישֵׁי וְלֹא־תִקְרְאִי־לֵי עוֹד בַּעְלִי:
יש וְהַסְרֹתִי אֶת־שְׁמְוֹת הַבְּעָלִים מִפֶּיהָ וְלְא־
יִּי וְהַסְרֹתִי אֶת־שְׁמְוֹת הַבְּעָלִים מִפֶּיהָ וְלְא־
יִּי וְהַסְרֹתִי עָוֹד בִּשְׁמָם: בּ וְבֶרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיְוֹם
הַהוּא עִם־חַיָּת הַשְּׁדֶה וְעִם־עוֹף הַשְּׁמַיִם
מְן־הָאֶרֶץ וְהִשְׁבַּבְתָּים לָבֶטַח: בּא וְאֵרַשְׂתִּיך
לָי לְעוֹלֶם וְאֵרַשְׁתִּיך לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּׁט
וּבְחָמִים: בּ וְאֵרַשְׂתִּיך לָי בְּצֶאֵמוּנְה
וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים: בּ וְאֵרַשְׂתִּיך לֶי בֶּאֵמוּנְה